

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: P

Grupp: 2

Mål: En^I

Efterforskning av

Rasul Wallenberg

1954, jan. - febr.

18.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Wien

Avsänt den 2 / 1 19 54 kl. 1835

Inkom den 2 / 1 19 54 kl. 1925

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 60:B		1
Avd.	Gr.	Mål.

Utr. rådet Jarring meddelat / Dan

AL

4

1. För Lundberg eller Jarring personligen. Hellman har inatt haft kontakt med andra sidan. Enligt till honom därvid lämnade uppgifter kommer Karl, för såvitt intet oförutsett tillstöter, att levereras vid gränsen natten till den 6 januari. Förbered Danielsson, som helst, sedan definitivt besked nått Eder, att aktionen startat, bör vara i Salzburg senast den 7.

Belfrage.

Danielsson undertecknad
per tel. 2/1 och muntligen
4/1 2/1.

Bonn, p.t. Köln den 31 december 1953.
Strängt förtroligt.

1 bil.

AS
Broder,

4
Åberopande Dina båda handbrev med upplysningar rörande den amerikanska radioutsändningen den 15 oktober med uppgifter om en svensk i sovjetisk fångenskap, ber jag härmed i avskrift få överlämna ett brev från Mr. Bennett i US HICOG till Damgren med svar på de förfrågningar, som vi med stöd av bilagan till Ditt senaste brev riktade till amerikanska vederbörande här. Som Du finner, visar det sig att uppgifterna i radioutsändningen (från Salzburg) äro att återföra på ett Associated Press-telegram från Wien den 15 oktober.

Det rör sig antagligen om samma Associated Press-telegram från Wien, som återgavs i Dagens Nyheter den 16 oktober och som uppgav, att en svensk rödakorsrepresentant Andersson skulle ha blivit arresterad 1947 i Östberlin (kanske samma person, som nämnes i bilagan till mitt handbrev till Dig den 29 oktober och där kallas "Gesandter" Andersson?). Emellertid stå ju uppgifterna i Bennetts brev och i Dagens Nyheters version av

lian R. W. av utgåva AP-telegrammet i strid med varandra i fråga om platsen, senare i ha avslöjande där AP:s sagesman träffat Andersson. I Bennetts brev lyft Andersson sig för talas om ett läger Kowinsk (?) 250 miles norr om Moskva, i DN däremot om Ljubjankafängelset i Moskva.
Andersson?
R. W.

Gör lyg & År!
Din tillgivne
V. A. A. A. A.

Sil. handbrev.....*Humlin*.....
...*Jarrington*...d. 31.12.53.

Avskrift av skrivelse från Mr. Lowell Bennett, Acting Pres Attache, US HICOG, till legationsrådet Damgren, dagtecknat Bad Godesberg den 23 december 1953.

After a good deal of research we belatedly have some information for you regarding the October 15, 1953, AFN broadcast which indicated that "the son of a well-known Swedish industry magnate" was shortly to be released from prison camp in Russia.

The broadcast evidently was made by a Mr. Neuberger, the AFN correspondent in Salzburg, whose source for the story was an AP despatch of October 15 from Vienna. The AP story quoted for its source one of 634 repatriated Austrians who were being processed in a transient camp at Wiener Neustadt. The repatriated prisoner said he had been held in a camp at Kowinsk (spelling unsure), a town about 250 miles north of Moscow, and that the remaining prisoner there included a former Manchurian emperor and the son of Swedish industrialist. He thought they were soon to be repatriated and said the Swedish officer's name was Anders and that he had served as a Red Cross official in the East Sector of Berlin.

We have been unable to obtain further details, but would suggest that Mr. Richard O'Reagan, the AP Bureau Chief in Vienna, or the Red Cross in Vienna, might be able to pursue the matter further.

With apologies for taking so long to obtain this meager information, I am in the hope that your people in Vienna will be able to obtain further information.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Wien

Avsänt den 4/1 19 54 kl. 1330

Inkom den 4/1 19 54 kl. 1425

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 60:B		2
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	hu I

Ad.

2.

L

För Jarring personligen.

Vårt chiffer l. Nödvändigt Danielson medför ny blank passbok, enär vi ej längre med hänsyn till Karls länge sedan utlupna österrikiska visering kunna klara viseringsfrågan med den ursprungliga boken.

Belfrage

Wien den 30 december 1953.

envoyé K.-A. Belfrages
reseräkning.

Nr. 477.

1 bil.
(i 2 ex.)

P 23.

*Orig. a. h. räkning
till Belfrage i
Wien den 30 dec 1953*

U.S. DEPT. OF STATE		
S. No 60 477		
4/11 MAR 1954		
AVD. P	GR. 23	MIL. Belfrage, K.A.

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

./.

Härmed får jag vördsamt insända räkning avseende en av mig, jämlikt bemyndigande i särskild ordning, företagen tjänsteresa med egen automobil till Salzburg, Linz n.m. under tiden 14 - 16 november 1953.

Jag får anhålla, att den ersättning, som må tillerkännas mig enligt denna reseräkning, insättes på min lororäkning med AB Svenska Handelsbanken, Huvudkontoret, Stockholm.

K.-A. Belfrage

R e s e r ä k n i n g

=====

Reseklass: I

Resans ändamål: att på uppdrag av kabinettssekreteraren verkställa vissa undersökningar i samband med i annan ordning av Utrikesdepartementet erhållet uppdrag.

Restider:

1953 november 14	Avresa Wien	kl. 11.00
" "	14 Ankomst Salzburg	" 19.00
" "	15 Avresa Salzburg	" 15.00
" "	15 Ankomst Linz	" 17.00
" "	16 Avresa Linz	" 09.00
" "	16 Ankomst Wien (via Urfahr-Zwettl-Krems).....	" 18.00

Resekostnader:

Sv.kr.

I. Resan företagen med egen automobil
715 km à 0:40 per km

286:--

II. Traktamentsersättning:

3 dagtraktamenten à 55:-- kronor

165:--

Summa kronor

451:--

=====

Wien den 30 december 1953.

K.-A. Bolfrage

K.-A. Bolfrage

Wien den 30 december 1953.

P 23.

bil.

*Reseräkningen överlämnad
till Legationen
8/1 5*

Broder,

Närslutet en reseräkning, avseende den rekognoseringstur jag i november företog (mitt handbrev till Lundberg den 20 november 1953) för att fastställa lämpligaste punkt att under rådande förhållanden korsa demarkationslinjen samt beträffande bästa färdvägarna i Niederösterreich.

Ann Tjörne

K.-A. Belfrage

K.-A. Belfrage

Utrikesrådet G. J a r r i n g,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

KUNGL. UTRIKES

Telegram

DEPARTEMENTET Jarring/AA.

ang. Göteborgsträda.

STOCKHOLM 4 jan. 1954.

N:o / Bud BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MAL.

2 1/2

Besk.Wien.

g

Danielson anländer morgon kl.1740
med Swissair från Zürich

Cabinet

Kp 4/1 53 kl. 1705 g

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffertelegram (BUD)

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Från: Wien

Avsant den 7/1 19 54 kl. 1345

Inkom den 7/1 19 54 kl. 1815

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 60-B		Y
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	En I

utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

P2

4.

h

För Jarring personligen. Mitt 3.

I sista stund ingick nytt meddelande från andra si-
dan, att aktionen igen måst uppskjutas. I samråd med
Danielson ha vi nu enats om följande. Budskap avgår
till motsidan, att vi härifrån beredda till nytt fö-
sök efter hittills fixerad aktionsplan om så kan ske
inom tio dagar. Går detta ej, ha vi skisserat en plan
på längre sikt, varom Danielson berättar vid hemkom-
sten. Vi söka dessutom inom kort vid kurirresa till
Prag kontakt med en av motsidans ledare på efter vår
bedömande relativt riskfritt sätt. Danielson kvarstår
när i varje fall till måndag.

Belfrage.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM		
Stockholm den 8 januari 1954 ¹⁹		
Personligt och strängt förtröligt.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Broder,

Vi erfar av pressen att ett antal tyska diplomater nyligen återvänt från Sovjetunionen. För att om möjligt söka utbekomma några underrättelser om Wallenberg vore jag Dig tacksam, om Du hos tyska vederbörande kunde få en lista över samtliga dessa tyska diplomater. Det vore önskvärt att samtliga dessa diplomater kunde utfrågas. Om bland dessa skulle finnas en tysk diplomat vid namn Supprian eller en man vid namn Roedel, bör Du särskilt inrikta Din uppmärksamhet på dessa. Vi är naturligtvis angelägna att Du, då Du begär listan från tyskarna och tillstånd att få träffa dessa diplomater, icke angiver att det rör sig särskilt om fallet Wallenberg. Orsaken till Din anhållan är endast att vi fortfarande saknar uppgifter om några svenskar i Sovjetunionen och att vi möjligen förmodar att dessa tyska diplomater kan ge någon upplysning, som kunde föra oss på rätt spår. Vid utfrågningen av herrar Supprian och Roedel - om dessa nu skulle förekomma bland de frigivna diplomaterna - bör självfallet ej heller Wallenbergs namn nämnas från början, utan de bör givas tillfälle att osökt lämna sina uppgifter om denne.

Skulle Supprian och Roedel förekomma, vore jag Dig tacksam för ett kort meddelande i chifferform.

(Gunnar Jarring)

Envoyén K u m l i n ,
B o n n .
- - - - -

exp. 9/1-54/5

italienska krigsfångar
återvända från Sovjet-
Unionen.

Rom den 4 januari 1954.

Nr 6 1 bil. i 3 ex.

HP-1 39 g

18/1 Ch. Tel.
Besk. Rom

Till Hans Excellens Herr Ministern för Utrikes Ärendena.

Enligt här föreliggande meddelanden har sovjet-
ryske utrikesministern underrättat Italiens ambassadör i
Moskva, att Sovjetregeringen avsåg att under januari och
februari 1954 frigiva 34 italienska medborgare, varav 28
krigsfångar och 6 civila, vilka kvarhållits i Sovjetunio-
nen på grund av begångna brott. De hade ådömts straff här-
för men numera benådats. Ett meddelande av motsvarande in-
nehåll har även lämnats till italienske konseljpresiden-
ten och utrikesministern Pella av härvarande sovjetryske
ambassadör.

Ifrågavarande 34 fångar ha från sovjetrysk sida
angivits vara de enda italienska medborgare, som - såvitt
vore Sovjetregeringen bekant - alltså kvarhållits i Sov-
jetunionen, och repatrieringen av krigsfångar blevo således
nu helt fullbordad.

Ett tidningsurklipp i saken, som innehåller namn-
uppgifter avseende de frigivna fångarna bifogas. Den före-
ta gruppen av de frigivna - 13 personer - uppgives skola
anlända till Italien under innevarande månad och återstoden
i februari 1954.

Enligt vad som meddelats i pressen, skulle 12 av
de frigivna krigsfångarna, samtliga hemmahörande i Sydtyro-
len, hava tillhört Wehrmacht.

Vid ett sammanträffande idag med överbefälhava-

Introlit.

25

ren general Marras, frågade jag honom huruvida i och med frigivandet av ovannämnda personer samtliga italienare i rysk fångenskap skulle vara frigivna. Han trodde detta vara fallet, med undantag för möjligen någon eller några onstaka individer. På min fråga, huruvida militärmyndigheterna avsåge att vid hemkomsten förhöra de frigivna angående deras fångenskap, förklarade generalen, att dessa skulle underkastas ingående förhör. Då jag nämnde, att man å svensk sida hysar vissa farhågor att en eller annan svensk befinner sig i ryska fångläger, erbjöd sig generalen ge order om att samtliga hemvändande italienare skulle tillfrågas, huruvida de under sin vistelse i Ryssland haft kontakt med eller hört något om några svenska fångar. Under framförande av mitt tack för hans vänliga erbjudande, bad jag att få eventuellt frändelos höra av mig.

Jag får värdsamt anhålla om instruktioner, huruvida jag bör begagna mig av den italienska överbefälhavarens vänliga erbjudande låta utfråga samtliga återvändande italienska fångar vad de möjligen kunna ha sig bekant angående eventuella svenska fångar i ryska läger.

Johan Beck-Friis

Tempo 3/1/54

AD, BESK ROM No 6 4/1954

4/39 9

I nomi dei prigionieri che tornano dall'URSS

Essi rimpatrieranno entro febbraio. Il primo scaglione è atteso per la seconda metà di gennaio

Il Ministero degli Affari Esteri, completati i necessari controlli, ha ieri comunicato l'elenco nominativo dei 34 cittadini italiani che, secondo la comunicazione del Governo sovietico, saranno rimpatriati prossimamente. Ecco i nominativi dei 28 militari italiani:

Ten. col. Russo Nicola, di Rionero in Vulture; maggiore Massa Alberto, di Napoli; maggiore Zigiotti Giuseppe, di Careggi (Firenze); capitano Jovino Dante, di Napoli; capitano Magnani Franco, di Mede Lomellina (Pavia); capitano Musitelli Guido, di Verona; ten. capp. Alagiani Pietro, dei Padri Gesuiti di Roma; tenente capp. Brevi Giovanni, di Ronco Biellese (Vercelli); tenente Joli Giuseppe, di Novara; tenente CC. Pennisi Salvatore, di S. Alfo di Catania; sotto ten. med. Reginato Enrico, di S. Bona di Treviso; ser-

gente Di Nuzzo Pasquale, di Vinchiatturo (prov. di Campobasso); 2. capo segn. Riccò Aldo Egidio, di Venezia; soldato Affronte Francesco, di Palermo; soldato Bauhofer Roberto, di Bolzano; soldato De Cassian Giacomo, di Livinallongo (Belluno); soldato De Franceschi Rodolfo, di Laives (Bolzano); soldato Frank Giuseppe, della Provincia di Bolzano; soldato Hilber Giacomo, di Trento; soldato Kronbichler Giuseppe, di Risura di Brunico (Bolzano); soldato Meloier Antonio, di Bolzano; soldato Neri Filippo, di Linguaglossa (Catania); soldato Obkircher Luigi, di Anna di Sofra (Bolzano); soldato Robatscher Enrico, di Egna (Bolzano); soldato Scagliotti Lodovico, di Asti; soldato Simma Giovanni, di Gais di Brunico (Bolzano); soldato Tschennett Rodolfo, di Prato allo Stelvio; soldato Vicari Elmar, di Bolzano.

I nominativi dei sei civili sono i seguenti: Bellagamba Adriano, di Fiume; Kovatchi Francesco, De Bastiani Marsilio, di Mageusber (Svizzera), famiglia residente a Genova; Guglielmoni Francesco, nato a Riga; Mioni Dino; Zavatta Armando, di Sciaffusa (Svizzera) già residente a Bertinoro (Forlì).

Il rimpatrio, via Vienna, è previsto in due scaglioni, il primo di 18 persone arriverà in Italia entro gennaio ed il secondo in febbraio.

Intanto all'Ambasciata d'Italia a Vienna fervono i preparativi per accogliere i rimpatriandi che nella sede della nostra rappresentanza diplomatica in Austria riceveranno la prima assistenza.

E' stata altresì concordata con le competenti autorità austriache la concessione di speciali mezzi di trasporto al fine di dare la possibilità agli ex-prigionieri ed internati di raggiungere nel modo più rapido la frontiera italiana.

avg i P 29 &

Kopia. 13/1-54

R ä k n i n g

ang. resa till Wien under tiden 5/1 - 11/1 1954.

5/1	Avresa kl. 7.30 med flygplan via Köpen- hamn - Zürich. Flygbiljett tur o. retur (ver. 1)	980:--
5/1	Droskbil bostaden - Flygpaviljongen (ver. 2)	5:--
5/1	Omnibusavgift Flygpaviljongen - Bromma .	2:--
11/1	Omnibusavgift Bromma - Norr Mälarstrand för undertecknad och M. Rohan	4:--
11/1	Droskbil Kungsholmstorg via Kungsholms- gatan 21 för anskaffande av bostad åt M. Rohan (ver.3)	5:--
11/1	Hotellräkning = 462.- Ö.Sch. á 0.20 (ver. 4)	92:40
	Traktamente för den 5/1-54 (resdagen), vari ingick kost ombord på flygplanet - inräknat i biljettpriset.	25:--
	Traktamente för 5 dygn i Österrike á 50:- kr.	250:--
	Traktamente för 1 dag i Sverige	18:--
12/1	Förskott till M. Rohan (ver. 5)	250:--
	Summa Kronor	1.631:40

Avgår:

Förskott till undertecknad genom be- skickningen i Wien 2.000.- Ö.Sch. á 0:20	400:--
Summa Kronor	<u>1.231:40</u>

Stockholm den 13 januari 1954.

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Köln

Avsändt den 13/1 1954 kl. 1935

Inkom den 14/1 1954 kl. 0015

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr		
Avd.	Gr.	Mål.

R9.

3.

För Kabinettsssekreteraren.

Henry Thomsen sommaren 1944 anställd B-avdelning Budapest har idag besökt beskickningen och meddelat efter åttaårig rysk fångenskap Lubianka, Lefortovskaja, Butyrka och sedan februari 1952 Wladimir fängelse 180 km öster om Moskva varifrån han frigavs i juni förra året och sedan dess Tapia-uppsamlingsläger Ostpreussen anlände Västtyskland den 28 december. Thomsen hävdar bestämt Wallenberg Lefortovskaja en cell från hans egen cell som hade nr 86. Anger sannolikt Wallenberg med diplomatgrupp mars 1950 överfördes till Butyrka och möjligen även liksom han själv senare Wladimir. Samtidigt med Thomsen frigavs tysken Hille som i Wladimir intill sista tiden delat cell med Wallenbergs ungerske chaufför. Hille nu i östzonen men Thomsen beredd om Ni så önska snarast söka ordna att han hitkommer. Uppteckning Thomsens skildring morgondagens kurir. Benäget överväg om Ni önska Thomsen reser till Stockholm eller Danielson och/eller Anger här träffar honom och eventuellt Hill Thomsen planerar englandsresa om cirka 10 dagar. Namn Jarring handbrev den 8 januari helt okända Thomsen.

Kumlin.

Salving

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ang. delrep.

Telegram

STOCKHOLM den 14 jan. 1954

N:o 2. And

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MAL.

2 I
Gen I

Heurich

Barn

Edert sliffer 3. Repetera meningerna som
börjar "Thomson hävdar bestämt".
Skall det vara "en cell från hans egen" ?

Cabinet

Exp. 14/1 bl. 1000 MS

Jarring/Sg
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen .

Telegram

STOCKHOLM den 14 jan. 1954		
N:o 3	BUD	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu I

Svensk
Bonn

4

För Kumlin från kabinettssekreteraren.
Erinrar om betydelsen Thomsen håller absolut tyst.
Danielsson nedreser. Tid meddelas senare. När
kan Hille vara där?

Cabinet

Xp 14.1.54 hl. 1000

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

garvning, undersökning

Chiffertelegram (BUD)

Från Bonn

Avsant den 14/1 19 54 kl.

Inkom den 14/1 19 54 kl. 1725

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 10 : B		4
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	2-1

24-
4.

Edert chiffer 2. För Kabinettsekreteraren.

Primo. Repetering följer. Thomsen hävdar bestämt -
Lefortovskaja elva celler från hans egen, som ha-
de nr 86.

Secundo. Vid Thomsens besök överenskoms om strän-
gaste sekretess, för vars nödvändighet han visade
full förståelse.

Tertio. Omöjligt för närvarande att ange om och
inom vilken tid Hille kan hitkomma, då besök i
Västtyskland sannolikt komplicerad sak för honom.
Skola vi genast bedja Thomsen att vidtaga åtgärder
för Hilles hitresa och utlova bestridande av kost-
nader? Personligen undrar jag om icke lämpligare
Danielson först kontaktar Thomsen.

Kumlin.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Wien

Avsändt den 15 / 1 19 54 kl. 1315

Inkom den 15 / 1 19 54 kl. 1425

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 60-13		5
Avd. P	Gr. 2	Mål. Lu ^I

5.

5
För Jarring personligen. Vårt chiffer 4.
Idag ingått följande meddelande: "Wir machen was wir können Einzelheiten folgen treffen Landstrasse unmöglich. Maria." Planerad resa Prag därför inställd.

Belfrage

Jarring/Sg

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM den 15 jan. 19 54

N:o

4

BUD

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu I

Svensk

Köln

För Kumlin personligen från kabinetssekreteraren.
Edert chiffer 4. Danielsson avreser söndag och instäl-
ler sig måndag hos Dig. Han önskar då snarast träffa
Thomsen och göra upp om Hilles resa.

Cabinet

Kpat direktelex 15/ 54 kl. 1555/2

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM
Stockholm den 19 januari 1954. 19

1 bil.

Personligt och strängt förtroligt.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

Broder,

./.

Jag ber härmed att få översända avskrift av en promemoria, som upprättats av Knut Hammarskjöld i Moskva och vore Dig tacksam, om Du ville följa sakens utveckling, så länge Du är kvar i Wien.

Allard har sett promemorian här.

Jag föreslår, att Du före Din avresa inlägger den i slutet kuvert, som får avvakta Allards ankomst till Wien.

(Gunnar Jarring)

Envoyén B e l f r a g e ,
W i e n .
- - - - -

exp. 16/1-54
JS.

151 54

3 ex.

kl. 11.1.

P.M.

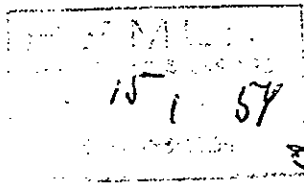
11

Genom en av undertecknad väl känd person har följande meddelande inkommit, vilket anses vara ett parallellfall till Raoul Wallenberg-fallet.

Enligt vad sagesmannen erfarit i franska kretsar hade år 1951 en fransman vid namn GOAFF (stavning ?) försvunnit på en flygplats någonstans mellan Wien och Ungern. Denne Goaff hade varit utrustad med antingen diplomat- eller tjänst pass, och fransmännen har erfarit, att Goaff nu befinner sig i Vladimir-lägre och de ha gjort energiska framställningar hos ryssarna om mannens utlämnande men ryska U.D. har helt enkelt förklarat, att de icke känner till något om mannen.

Stockholm den 15. januari 1954.

(Otto Danielsson)

3 ex.

Ex.nr. /

AL

P.M.

Enligt uppgifter från tillförlitlig källa har den av Philipp nämnde i samband med fallet Achmed Amba förekommande tysken Kindermann nu kommit till Stockholm och tagit kontak med familjen von Dardel. Kindermann tycks däremot ha råkat i luven med Philipp och lär ha förbjudit familjen att för Philipp yppa de planer, som Kindermann ha på att göra aktion i fallet Wallenberg. Enligt Kindermanns förslag skall han intressera François Ponset för en aktion hos ryssarna.

Kindermann har under sin vistelse i Stockholm kommit i förbindelse med en fl.d. major vid Försvarsstaben, och Kindermann och familjen von Dardel ha försökt intressera majoren ifråga för att bedriva forskning i fallet Wallenberg, enär familjen vet att majoren brukar företaga resor i Europa. På min inrådan skulle sagesmannen tilråda majoren att icke blanda sig i saken, enär säkerligen andra möjlig⁴heter stå till buds.

Stockholm den 15 januari 1954.

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)

HEMSTIG
151 54
2

3 ex.

Ex.nr.

P.M. III

pt

ly

Tisdagen den 5 januari 1954 erhöill undertecknad i uppdrag att avresa till Wien, enär vissa möjligheter förelåg för att den i M. Rohan-spåret omnämnde Karl Jakesch möjligen skulle kunna tänkas lyckas rymma från Tjeckoslovakien och taga sig över till Österrike. Vid min ankomst till Wien på kvällen den 5 januari 1954 sammanträffade jag med minister Belfrage och sekreterare Lorentzon, varvid jag erhöill meddelande om att planerna på Jakesch' flykt icke lyckats. Kontaktmannen hade under dagen erhöillit telegram från sin man Ivan Koubka, vilket telegram tydligen avsänts från någon plats på den österrikiska gränsen i närheten av Bratislava och telegrammet upplyste endast om att något möte icke kunde komma till stånd. Särskilt med hänsyn till de häftiga snöfall som inträffat under dagarna, varigenom möjligheterna att taga sig obemärkt över den åtminstone från tjeckiska sidan väl bevakade gränslinjen till den österrikiska gränsen vore synnerligen små, ansåg jag det vara hopplöst för vår kontaktman att stanna kvar därnere i avvaktan på att få Jakesch över gränsen. Vi kommo därför överens om följande:

- 1) Kontaktmannen skulle skriva ett brev till Jakesch med informationer till denne att när helst möjlighet erbjöde sig för honom att komma ut från Tjeckoslovakien taga kontakt med en katolsk präst, som bor i Litschau, vilken kontaktmannen tidigare varit i förbindelse med, och som nu på nytt skulle besökas av kontaktmannen för att tillfrågas om han vore villig att taga emot Jakesch, om denne skulle lyckas komma över gränsen. Vid ankomsten till prästens bostad, skulle Jakesch bedja prästen ringa till det telefonnummer i Wien, som Jakesch tidigare fått kännedom om. Prästmannen skulle då förbindelse nåtts blott fråga efter herr Mac, varvid den som svarade på telefonnumret i Wien blott skulle upplysas om att herr Mac skulle få meddelande om att prästen ringt. Så snart ett dylikt telefonmeddelan-

de ingått skulle sekreterare Lorentzon i Wien i bil begiva sig till Litschau och avhämta Jakesch samt taga honom med sig till svenska beskickningen i Wien varifrån åtgärder skall vidtagas för Jakesch' vidarebefordran ut ur landet. För den händelse Jakesch icke skulle kunna taga sig över den tjeckisk-gränsen vid Litschau utan någon annan gränsövergång bleve möjlig, så skulle han på egen hand sätta sig i förbindelse med det tidigare angivna telefonnumret varefter Jakesch skulle avhämtas av Lorentzon på den plats där Jakesch befunne sig. I brevet till Jakesch förklarade kontaktmannen, att han hade ett mycket stort intresse av att Jakesch verkligen kom ut från Tjeckoslovakien. Vidare påpekades, att Jakesch kunde räkna med god hjälp, enär kontaktmannen hade inflytelserika vänner. Icke vid något tillfälle har kontaktmannen nämnt att det är svenska beskickningen som ligger bakom aktionen.

- 2) I brev till sina vänner på den andra sidan, gränsen, förklarade kontaktmannen, att han hoppades, att vännerna skulle göra allt vad de kunde för att få ut Jakesch. Samtidigt förklarade han, att han själv icke skulle kunna stanna kvar i Österrike längre, men att han ordnat så, att hans vänner kunde nå honom genom smugglaren Zdenek, vilken skulle kunna posta meddelanden i förtäckta ordalag till en adress i Wien, där breven skulle komma sekreterare Lorentzo tillhanda. Meddelarens tjeckiska vänner skulle underteckna sådana brev med namnet "Josef", och om de skulle ha något direkt personligt till meddelaren så skulle de underteckna sådana brev med namnet "Maria". I brevet till vännerna i Tjeckoslovakien uppgav kontaktmannen, att hans vänner i Österrike skulle komma att resa till Prag måndagen den 18 januari 1954 och klockan mellan 12 - 13 skulle de berinna sig på en viss angiven plats mellan Tabor och Prag, där de österrikiska vännerna skulle få ett motorrel, som tvingade dem att stan- na. De österrikiska vännerna skulle medföra ett

per fotografier över vännerna i Tjeckoslovakien, vilka om möjligt skulle försöka infinna sig på den uppgivna platsen och om kusten var klar skulle de erbjuda sina tjänster före reparerande av det föregivna felet på motorn. Skulle kontakt icke vara möjlig måndagen den 18 så skulle vännerna i Österrike vid återresan från Prag tisdagen den 19 januari 1954 mellan klockan 13 - 14 stanna på den uppgivna platsen under enahanda förutsättningar. Om kontakt skulle komma till stånd, så skulle kontaktmannens vänner i Tjeckoslovakien förklara läget för vännerna i Österrike och om möjligt skulle detaljerade planer beträffande Jakesch' flykt överenskommas.

Sedan dessa förslag godkänts av minister Belfrage beslöts att jag efter ankomsten till Stockholm skulle underställa förslagen Utrikesdepartementet och som i händelse av annan mening skulle meddela minister Belfrage denna. Om några kontraorder icke inkom från departementet, så ansåg sig ministern kunna handla efter den uppgjorda planen.

På kvällen torsdagen den 7 januari 1954 avreste kontaktmannen till Litschau och hade ett samtal med den katolske prästen, vilken lovade sin medverkan för den händelse Jakesch kan bringas över gränsen, och i enlighet med avtal mellan kontaktmannen och Ivan Koubka, vilken ställt i utsikt att han skulle anlända till Hainau, den ryska slutstationen för flodtrafiken mellan Bratislava och Wien, avreste kontaktmannen på fredagskvällen till Hainau, där Koubkas fartyg brukar inkomma omkring midnatt. Det visade sig emellertid att fartyget inte nått fram, varför kontaktmannen upprepade sin resa natten mellan lördagen och söndagen, och enligt vad han senare rapporterade, hade han under natten till söndagen den 10 januari 1954 sammanträffat med Koubka, vilken varit i kontakt med en av vännerna från Prag, och denne hade berättat, att det icke heller vid deras sista försök lyckats att befria Jakesch men att de alltjämt voro beredda att gripa första bästa tillfälle för att genomföra planen.

Koubka skulle själv före återkomsten till Bratislava resa till Prag för att där sammanträffa med befriarna in spe.

Kontaktmannen avslöjade att den ene av hans vänner är Mirko Mráček, en son till förre tjeckiske ministern i Moskva. Den andre av medhjälparna heter Miloš.

Då kontaktmannens österrikiska visering utgick natten mellan den 11 - 12 januari 1954 och vi bedömde saken så, att hans närvaro i Österrike icke längre kunde anses motiverad, beslöts att han skulle medfölja till Sverige måndagen den 11 januari 1954, vilket också skedde.

Stockholm den 15 januari 1954.

(Otto Danielsson)

169,

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 14 januari 1954.
Strängt förtroligt.

1 bil.

1 exemplar till Danneberg.

AS

2

Broder,

./.

I anslutning till tidigare meddelande i saken ber jag härmed få överlämna en uppteckning av den skildring den tidigare medarbetaren vid beskickningen i Budapest Henry Thomsen vid besök å beskickningen den 13 dennes lämnade av sina upplevelser i rysk fångenskap januari 1945 - december 1953.

Thomsen - som numera återtagit namnet Grossheim - verkade intresserad av att komma till Stockholm för att klara upp en del mellanhavanden från sin tjänstgöring i Budapest. Han torde även vara beredd att i Sverige själv nedteckna en berättelse om sina upplevelser; han sade sig hysa vissa betänkligheter mot att göra det här i Tyskland. Thomsen planerar att om ca. tio dagar bege sig till England för att spåra upp sin fru och dotter. Göransson vill minnas, att på sin tid vissa uppgifter om familjen av departementet tillställdes ambassaden i Oslo, som en gång hade i uppdrag att efterforska Thomsen. För den händelse departementet skulle förfoga över upplysningar om familjen, vill jag ifrågasätta, att beskickningen snarast får del av desamma för vidarebefordran till Thomsen.

Din T. L. L. L.
W. Danneberg

Herr Kabinettssekreteraren A. L u n d b e r g ,
Utrikesdepartementet.

11

P.M.

angående samtal med Henry Thomsen den 13 januari 1954.

På förmiddagen den 13 januari infann sig å beskickningen en herr Thomsen, som sade sig önska tala med ministern eller hans ställföreträdare i ett ärende, som han ej var villig på förhand ange. Ministern mottog honom i min närvaro.

Besökaren presenterade sig som herr Henry Thomsen, under tiden sommaren 1944 - början av 1945 anställd vid svenska beskickningens i Budapest B-avdelning, där han handlagt ärenden sammanhängande med skyddsmaktsuppdraget för Sovjetunionen. Thomsen hade anställts bl.a. på grund av sina goda kunskaper i ryska. Han uppgav under samtalet först, att han var född i Oslo 1907 av norsk fader och rysk moder, men ändrade senare denna uppgift därhän, att han var född i Ryssland och att hans far var ryss. Som barn hade han kommit till Tyskland och blivit tysk medborgare. Han hade varit verksam som "Diplomkaufmann" i Budapest under namnet Hermann Grossheim, under vilket namn han även nu uppträder i Västtyskland. När han som Henry Thomsen varit anställd vid beskickningen i Budapest, hade han varit utrustad med såväl norska som argentinska identitetspapper. Han sade sig under denna tid ha haft nära kontakt med minister Danielsson, sekreterare Anger, attaché Berg och Raoul Wallenberg.

Th. hade i januari 1945 tillfångatagits av ryssar-

na i Budapest och efter nära nio års fångenskap frigivits och den 28 december 1953 passerat gränsen till Västtyskland. Han vistas f.n. i Hagen i Westfalen, där hans adress är Böhmerstrasse 19, tel. 7032. Om sina upplevelser efter Budapests fall berättade Th. följande.

Sedan slutet av december 1944 hade Th. uppehållit sig å Pest-sidan med undantag för ett kort sammanträffande med Berg på Euda-sidan en av de sista dagarna i december, varvid B. frågat efter Wallenberg. Th. hade sagt sig tro, att denne uppehölle sig i Pest. Den 18 januari 1945 var hela Pest efter hårda gatustrider besatt av ryssarna. Th. hade denna dag åter kunnat bege sig ut i staden och på gatan anmält sig för en rysk officer och förklarat vem han var. Officeren hade tagit Th. med sig till en divisionsstab strax utanför staden, där han blivit vänligt mottagen, och där han ånyo gett upplysningar om sin ställning vid svenska beskickningen men meddelat, att hans legitimationspapper tyvärr gått förlorade under villervallan. Ryssarna bådo Th. stanna några dagar i staben; sedan skulle han erhålla ryska skyddsdokument och få en bil till sitt förfogande.

Den 22 januari hade en NKVD-general infunnit sig hos Th. i staben och begärt ingående upplysningar om svenska beskickningen och dess medlemmar. Th. hade svarat undvikande trots insisterande från ryssens sida. Natten mellan den 24 och den 25 januari hade Th. plötsligt kallats till generalen och blivit fråntagen personliga papper, pengar och värdesaker och i bryska former förhört rörande beskickningsmedlemmarna. Ryssen hade sagt, att man å rysk sida väl visste, vilka "schmutzige Sachen" beskickningen sysslat med.

Efter vad som hänt under natten beslöt Th. att söka fly från staben och lyckades genomföra sin avsikt på morgonen den 25 januari. Han begav sig till Pest, där han höll sig dold hos en kvinnlig bekant. Under denna tid gjorde han emellertid ett besök i den "Svenska banken" (?) i Budapest och frågade en svensk anställd, som han trodde heta Johansson, om denne visste något om Wallenbergs öde. Johansson skulle ha svarat, att denne den 17 eller 18 januari i sin bil, förd av W:s ungerske chaufför, fullt öppet farit ryssarna till mötes.

Ryssarna upptäckte så småningom Th:s gömställe, och den 5 eller

6 februari hade en patrull kommit och arresterat honom. Han hade förts till en ort ca 40 km öster om Budapest, där han kvarhållits ca 6 veckor i ett NKVD-läger. Den behandling han där undergått hade varit fruktansvärd. Genom utmattningsförhör pågående 14-16 timmar i sträck, under vilka Th. fått förbli stående, hade ryssarna sökt få honom att erkänna, att svenska beskickningen förberett uppbyggandet av en central för spionage mot Sovjet under den ryska ockupationen. Något direkt fysiskt våld hade emellertid icke utövats mot honom.

Efter någon tid hade en överste i lägret meddelat Th., att han skulle föras till Moskva. I mitten av mars 1945 hade han jämte några medfångar transporterats med flyg över Debreczen - Lemberg - Gomel till Moskva. Resan hade tagit 6 dagar. I Moskva hade Th. insatts i Lubjanka-fängelset, där han till en början läkarundersökts och fräntagits alla metallföremål. Härefter hade han förts upp i fängelsets femte etage, där han inspärrats i en relativt bekväm cell med nr. 525. Behandlingen hade varit god beträffande mat, kroppsvård o.s.v. Fyra NKVD-officerare hade i skift ständigt uppehållit sig i cellen. Kort efter ankomsten till denna cell hade Th. förts till ett mitt emot cellen liggande förhörssrum, där han blivit förhörd av den nyligen i samband med Beria-affären avrättade Merkulov, då bitr. minister för statssäkerhet. Förhöret inför denne, som varit iförd generaluniform med två stjärnor, hade pågått ca. 10 minuter. M. hade uppträtt vänligt och lovat, att Th. skulle få resa hem, om han bara berättade, vad han visste om svenska Budapest-beskickningens spionageförberedelser. Därefter hade Th. förts tillbaka till cell 525, där han fått vistas ca tre veckor. Han hade haft intrycket, att ryssarna avvaktade någon bestämd händelse eller något besked, innan de avgjorde hans vidare öde.

I mitten av april 1945 hade Th. väckts mitt i natten och förts till Lefortovskaja-fängelset, där han satt till hösten 1945 utan att något hände. Han hade hungerstrejkat och ställt till allsköns bråk som protest. Trots detta hade han icke

blivit utsatt för någon fysisk misshandel.

Någon gång på hösten 1945 hade Th. kallats till förhör inför en viss Weindorf, som han trodde vara chef för en kontraspionageavdelning inom ministeriet för statssäkerhet. Denne

hade ställt en del allmänna frågor, såsom varför Th. varit så besvärlig i fängelset m.m. Därefter hade han plötsligt frågat, om Th. kände Raoul Wallenberg och bett om upplysningar rörande dennes verksamhet i Budapest. Th. hade redogjort för hans humanitära insatser till skydd för judarna, varpå Weindorf skratande förklarat, att vad han ville veta gällde Wallenbergs spionageverksamhet. Man kände å rysk sida väl till att såväl Wallenberg som Th. vore spioner. Man hade bevis därför. Förhöret varade ca två timmar, varefter Th. fördes tillbaka till sin cell.

Den 18 april 1946 hade adjutanten till en icke namngiven polisgeneral uppsökt Th. och meddelat honom, att han kunde räkna med hemresa inom de närmaste veckorna. "Der General lässt sagen, dass der Fall erledigt ist". Emellertid hände intet förrän hösten 1946 trots fortsatt hungerstrejk och andra protestmanifestationer från Th:s sida, bl.a. skrivelser till ministern för statssäkerhet.

Någon gång i september eller oktober 1946 hade Th. hämtats till förhör hos en major Asenkratov, som enligt Th. torde ha haft särskilt uppdrag av Weindorf att befatta sig med de fångna diplomaterna. Under ca. tre månader hade 30 à 40 förhör inför A. ägt rum. Ingående frågor hade ställts om samtliga medlemmar av Budapest-beskickningen, även rörande deras privatliv, äktenskap etc. Hela tiden hade man försökt få Th. att erkänna, att spionageverksamhet förberetts, och lämna detaljer härom. Förhören hade skett i relativt hyggliga former. Endast en passant hade frågor om Wallenberg ställts.

Efter dessa förhör hade Th. fått förbli inspärrad i Lefortovskaja ända till mars 1950. Han hade i tur och ordning suttit i cellerna 214, 140, 81 och 86. Behandlingen hade varit förhållandevis god. Fångarna hade fått hygglig mat och haft tillgång till ett välförsett bibliotek.

Eland medfångarna hade befunnit sig bl.a. praktiskt taget hela

de tyska beskickningarna från Bukarest och Sofia. Th. förklarade sig ej hysa ringaste tvivel om att även Wallenberg befunnit sig där. Visserligen hade han ej sett eller talat med någon medfånge, men genom knackningssystem hade han fått reda på att W. sutte i en cell belägen 11 celler från hans egen (då nr. 86).

Någon gång i mars 1950 hade en grupp fångar, huvudsakligen diplomater, till ett antal av 100 å 110, förts över från Lefortovskaja- till Butyrkafängelset i Moskva. Th. var bland dem och hade insatts i en cell med tre medfångar, bland dem ungerske handelsattachén i Sofia och en italiennare. Th. anser sannolikt, att även Wallenberg fördes över men vet det ej med säkerhet. Efter 2 å 3 dagar hade Th. kallats till förhör inför en kommissarie Smerhitski. Denne hade förklarat, att ehuru fångarna ej kunde återfå friheten, de dock snart skulle få se prov på sovjetregeringens rättfärdighet. I materiellt avseende hade de fått det bättre än i Lefortovskaja (tilldelning av smör, cigaretter bl.a.). I april 1950 hade Th. och den ungerske handelsattachén förts till cell 138 i Butyrka, där de blivit sittande till oktober 1951.

I oktober 1951 hade plötsligt "helvetet börjat". Th. lade märke till, att den ursprungliga gruppen på 100-110 efter hand minskades. Han själv hade ånyo kallats till Smernitski och tvingats underskriva ett dokument i vilket förklarades, att han vore häktad. S. hade läst upp dokumentet, i vilket utsades, att Th. bedrivit spionage och därigenom förbrutit sig mot vissa angivna paragrafer i rysk lag. Härefter hade S. rasat mot Th. Förhör hade pågått i 3 å 4 dagar, varunder han behandlats som en redan dödsdömd man. Möjligen kunde enligt S. straffet på grund av den ryska rättvisans mildhet bli 25 års tvångsarbete i Sibirien.

Efter denna sakernas vändning hade Th. begärt att få tala med Weindorf för att till denne avge en bekännelse. Weindorf hade kommit och Th. hade förklarat, att sedan han

*beskickning
fr. Bukarest, Sofia
diplo. i Sofia
befinner sig i
Butyrka*

nu blivit hotad med dödsstraff han ville erkänna, att han icke vore norsk medborgare - såsom sådan hade han hittills hela tiden uppträtt - utan tysk och tidigare varit verksam som tysk affärsman i blygsam skala i Budapest. Bitr. säkerhetsministern Merkulov, som omedelbart underrättats om detta, hade blivit ursinnig och i Th:s närvaro rivit sönder en bunt dokument om fallet Th. En märklig förändring i ryssarnas inställning till Th. hade inträtt. De torde i detalj ha kontrollerat Th:s uppgifter i Budapest, funnit dem korrekta och förklarade efter ca. tre veckor, att de icke längre upprätthölle anklagelsen för spionage. Ryssarna förefölle plötsligt desintresserade av Th:s fall.

Senare på hösten 1951 hade han emellertid förts över till Lubjanka och inför riksåklagaren Kudenko anklagats för att genom falska uppgifter ha fört de ryska myndigheterna bakom ljuset. Frihetsstraff på 10 år yrkades mot honom.

Den 24 december 1951 hade Th. förts tillbaka till Butyrka och satts i samma cell som sin vän den ungerske handelsattachén. Den 25 februari 1952 hade han så kallats till en polisöverste i en annan avdelning av Butyrka. Denne meddelade, att ett såsom "O.S.O." betecknat organ inom ministeriet för statssäkerhet under ordförandeskap av ministern den 19 februari 1952 dömt Th. till 25 års "Einzelhaft", emedan han "varit verksam mot Sovjetunionen". Ingen appell vore möjlig.

Th. hade därefter förts till det s.k. "dödstornet" i Butyrka och därifrån någon av de sista dagarna i februari till fängelset (lägret?) Wladimir ca 180 km öster om Moskva. I detta fängelse förvarades enligt Th. de viktigaste fångarna. Det bestode av tre byggnader, varav en, kallad "Isolator", bestode av tre våningar med en eller tvåmansceller. I denna byggnad placerades personer, som man avsåg låta försvinna. Th. placerades själv där och uppskattade antalet medfångar till ca. 300, bland dem amerikaner, engelsmän, en Tito-general, en förutvarande medarbetare till Canaris etc. Alla voro dömda till 25 års frihetsstraff.

Bland fångarna i Wladimir hade enligt Th. befunnit sig en tysk vid namn Hille, som där suttit i samma cell som Wallenbergs ungerske chaufför. Huruvida Wallenberg själv varit där visste Th. icke, men han höll det icke för uteslutet. Några säkra uppgifter om W. hade Th. icke haft sedan han lämnat Lefortovskaja.

Som ett kuriosum nämnde Th. på tal om sin vistelse i Wladimir,

att ryssarna från Moskva fört dit den ovan flera gånger nämnd ungerske handelsattachén, enär de visste, att han och Th. trivdes bra ihop.

Den 17 juni 1953 hade Th. plötsligt anmodats packa in sina tillhörigheter och förts till en sal, där han och 23 medfångar, bland dem Hille, meddelats, att de komme att frigivas. De hade utrustats med kläder och den 19 juni transporterats till Moskva och därifrån till uppsamlingslägret Tapiaw nära Königsberg, dit de anlände den 28 juni. Till Tapiaw hade från annat håll kommit bl.a. en tysk diplomat, förre ministern i Kaunas Erich Zecklin. I mitten av augusti hade representanter för ryska justitieministeriet hållit förhör med fångarna i Tapiaw och bl.a. frågat Th., varför han ej ville stanna kvar på östra sidan av järnridån. Th. hade hänvisat till att han hade sin familj i väster.

Efter ytterligare sex månader gavs order om uppbrott och Th. anlände den 28 december 1953 med en fångtransport till genomgångslägret Friedland på västsidan i Niedersachsen.

Den ovannämnde Hille hade kvarstannat i östzonen. Th. hade med denne överenskommit att hålla fortsatt kontakt, och Th. trodde, att han eventuellt skulle vara beredd att efter meddelande från Th. komma över till Västtyskland.

Köln den 13 januari 1954.

T. Göransson

(T. Göransson)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

10/4
Bryssel den 12 januari 1954.

P 95.

1 bil.

Strängt förtroligt.

1 uppslag till Danielson

1 exp. i Belafarri. d. n.
ytligt icke finns i
dubbeltpärmarna.

Ht
Broder,

4
./. Härmed får jag insända en av Setterwall upprättad
P.M. angående en ungrare, som uppgivit sig ha sammanträffat
med Raoul Wallenberg för c:a 7 månader sedan i ett fängelse
Vac nära Budapest. Setterwall hade föreslagit, att medde-
landet skulle insändas i chiffer, vilket jag med hänsyn till
de vaga upplysningarna icke funnit nödvändigt. Jag har bett
Setterwall underrätta oss, om mannen uppger sin adress, och
avser då att låta Åkerrén ta ett samtal med honom.

Sin tillfrön
G. Reuterskiöld.

Herr Utrikesrådet G. Jarring,
Kungl. Utrikesdepartementet.

CONSULAT GENERAL DE SUEDE

P. M.

Från Setterwall till Politiska Avdelningen. Jag mottog i går eftermiddag besök av en person som uppgav sig heta J.Lajos Horvath och vara politisk flykting från Ungern. Han sade sig ha nyligen illegalt anlänt till Belgien och saknade enligt egen uppgift varje legitimationshandling. Horvath begärde att få lämna upplysningar om Raoul Wallenberg och meddelade härvid följande :

Horvath, som vore 26 år gammal och i Ungern bedrivit geologiska studier, hade aldrig varit politiskt verksam men hade icke desto mindre häktats år 1951 i Budapest. Han hade förts till fängelset Vac nära Budapest, där han blivit begagnad såsom tolk. I juli månad 1953 eller för omkring sju månader sedan hade han vid tvenne tillfällen i fängelset sammanträffat med en utlänning, som bett honom skaffa någon litteratur. Utlänningen hade varit mycket starkt avmagrad och hade sett mycket sjuk ut. Av fängelsets ställföreträdande direktör hade Horvath inhämtat, att utlänningen vore en diplomat vid namn Raoul Wallenberg. Direktören hade likaledes upplyst, att på Wallenbergs kartotek kort uppgivits, att häktningsorsaken vore obekant.

Horvath hade icke haft någon som helst möjlighet till ytterligare förbindelse med Wallenberg. Han hade emellertid i fängelset inhämtat, att denne vore intagen på sjukavdelningen och vore svårt sjuk i Tbc. Wallenberg hade sålunda spottat blod. Behandlingen i fängelset hade varit miserabel. Det vore Horvaths övertygelse, att Wallenberg alltjämt befunne sig i fängelset, därest han fortfarande vore i livet.

Horvath själv hade från fängelset förts till ett interneringsläger, därifrån han lyckats fly till Österrike. Då han icke kunnat erhålla något arbete i Österrike, hade han begivit sig till Belgien. Här komme han att sätta sig i förbindelse med Comité

Catholique Hongrois, rue Maurice 40, Bryssel, för att genom dess försorg bli erkänd såsom politisk ungersk flykting. Han vore emellertid ännu okänd i kommittén. Han hade ingen personlig bekantskap i Belgien och kunde icke på något sätt styrka riktigheten av sin berättelse. Han begärde och erhöll utrikesdepartementets adress. Han meddelade, att han komme att tillskriva mig med uppgift angående sin adress, sedan han erhållit fast bostad. För närvarande saknade han adress i Belgien.

Jag meddelade Horvath, att jag komme att till utrikesdepartementet vidarebefordra hans meddelande, vilket av mig icke kommenterades. Jag ansåg mig likvisst böra tillråda Horvath att icke göra några uttalanden till pressen samt att i övrigt iakttaga diskretion.

Jag saknar för närvarande möjlighet att inhämta upplysningar angående Horvath och kan därför icke göra något som helst uttalande angående hans vederhäftighet. Mitt personliga intryck av mannen var emellertid icke ofördelaktigt, och han betonade, att hans enda önskan vore att om möjligt bispringa Wallenberg. Rörande anledningen till att Horvath icke framfört sitt meddelande till beskickningen i Wien, lämnades ingen upplysning. Av Horvaths uttalanden framgick icke, huruvida han hört talas om Wallenberg före sammanträffandet i fängelset, och på grund av omständigheterna ansåg jag lämpligast att icke tillfråga Horvath härom.

Antwerpen den 12 januari 1954.

Setterwall.

Re. à Bela / arai - dars. 1. 2,
appt. 12. 12. 1953 i d. 12. 12. 1953

1871

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bryssel den 14 januari 1954.

P 95.

Strängt förtroligt.

2 bil.

Fin Hinn Engager

MA.

Broder,

Översänt klockan med
h. fr. Philip Tr. Lajogren
i Tager med spec. kurir
15/2 84

./1-2.

Härmed får jag insända avskrift av ett i kurirögonblicket
ingånget brev jämte bifogat ur från konsul Mathy i Liège, vilken
haft besök av en person, som med hänsyn till namn, personalia
och yttre kännetecken torde vara identisk med vår gamle bekant
Josef Lapati-Belafaloi, alias Gabor Kovacs (jfr. bl.a. mitt hand-
brev den 9 sept. 1953). Huruvida guldlockan är Raoul Wallenbergs
eller icke kan väl möjligen fastställas. Därmed får man ju en
ytterligare möjlighet att bedöma, huruvida denne besynnerlige
man har något av vikt att komma med.

Huruvida den Lajos Horvath, som i början av denna vecka be-
sökte Setterwall (mitt hbr. 12.1.54) är identisk med Lapati, kan
för dagen icke sägas. Signalementet har vid kollationering visat sig
stämma ganska bra, så när som på att Setterwall icke lagt märke
till den karakteristiska kala fläcken på hjässan.

Din tillgång
Hendrik

Herr Utrikesrådet J a r r i n g,
Utrikesdepartementet.

Avskrift.

Vice-Consulat de Suède,
Liège.

Liège, le 14 janvier 1954.
151, rue des Vennes.

Express.

Monsieur le Ministre,

Vous confirmant mon coup de téléphone de ce matin je vous donne ci-dessous les détails que j'ai pu recueillir du réfugié hongrois dont je vous ai parlé:

Nom: LAPATI, Joseph
sujet hongrois
né le 22 mars 1927
à Tatabâno (Hongrie).

Ce Monsieur s'est présenté ce matin au Consulat en me disant s'être échappé du camp de concentration hongrois de MONOSTOR-ERÖD, près de KOMARON, il y 2 mois. Il est arrivé hier à Liège, clandestinement et sans aucun papier, après être passé par München (Allemagne), où il a été habillé par les soins de l'Association Catholique Hongroise (Marie-Theresianstr. 49). Il s'est d'abord adressé, à Liège, à Caritas Catholicas, 4, rue Rouveroy, où il a obtenu mon adresse.

Ce Monsieur prétend qu'il a connu, au camp de MONOSTOR, Mr. Gaul WALLENBERG qui lui a remis une montre-bracelet avec prière de remettre cette montre au premier Consul suédois qu'il rencontrerait. Cette montre devrait être présentée à la soeur de Mr. WALLENBERG qui la reconnaîtrait. Il s'agit d'une montre paraissant en or, de marque ZENTRA, et munie d'un bracelet en cuir brun. Mr. LAPATI n'a rien demandé en échange de cette montre et il est reparti en me disant qu'il se tenait à ma disposition. J'ai téléphoné à Caritas qui m'a confirmé l'avoir reçu et qui m'a promis de me faire connaître ses adresses successives à Liège.

D'après Mr. Lapati, Mr. Wallenberg serait très souffrant (T.B). Il est à l'hôpital du camp de MONOSTOR, où Mr. Lapati, qui a été trépané et qui m'en a montré les traces, l'a connu.

Ainsi que vous me l'avez demandé je vous envoie cette lettre par express, ainsi qu'un petit colis contenant la montre en question.

En vous en souhaitant bonne réception je vous adresse, Monsieur le Ministre, les assurances de ma très haute considération.
(signé.) M.C.Mathy - Consul.

Monsieur le Ministre de Suède
à Bruxelles.

262

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM		18/1:	1954
N:o /	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I	

Svensk

Rom

Ky Eder 6 ni bör låta utfråga samtliga fångar om de
påträffat några svenskar i lägren

Cabinet

Kp 18.1.54 kl. 1050 /

19/1
Wien den 13 januari 1954.
Personligt och Strängt förtroligt.

bil.

Broder,

./.
./.

Enligt överenskommelse med Danielsson får jag härmed översända genomslag av Hellmans sista brev till Karl samt av "missivet" till H:s kontakter.

Därest vi icke dessförinnan erhålla andra instruktioner avreser - såsom Du säkert erfarit av Danielsson Lorentzon eller vi båda till Prag den 18 dennes för att själva söka övertyga oss om bärkraften av H:s planer och om hans kontaktmäns inställning till problemet.

Dir. Tingsjö

K.-A. Belfrage
K.-A. Belfrage

Utrikesrådet G. J a r r i n g,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

Wien, 6.1.54.

Lieber Karl, bezugnehmend auf mein letztes Schreiben betone ich nochmals, dass ich bis jetzt alles getan habe, was in meinen Kräften lag, um Ihnen zu helfen, und Sie können auch weiter versichert sein, dass für Sie sofort nach Ihrer Ankunft in Österreich gesorgt wird. Sie werden in Händen von meinen einflussreichen Freunden sein, die für Sie schon alles notwendige veranlassen werden.

Für den Fall, dass es Ihnen nicht gelingen sollte mit Hilfe der Bewegung in diesen Tagen zu entkommen, versichere ich Sie, dass Ihnen auch weiterhin in den kommenden Wochen und Monaten der Weg offen steht bei ersten günstigeren Gelegenheit den vergitterten Paradies zu verlassen. Ich wiederhole aber, dass nach meinen Erfahrungen der letzten Wochen mir der Weg in die Freiheit nur über Chlum-Stáňkov-Litschau als geeignet erscheint und ich rate Ihnen ab einen anderen Weg zu versuchen, sondern unter allen Umständen sich auf die Beihilfe des Überbringers dieses Schreibens und seiner Kollegen zu stützen.

Nach Ihrer Ankunft in Österreich bitte sofort zu jeder Tages- oder Nachtzeit den Pfarrer in Litschau zu besuchen und ihn bitten das Ihnen bekannte Telefonnummer in Wien anzurufen und nach mir zu fragen. Besser wird aber statt meines Namens nur nach meinen Vornamen (Mak) zu fragen. Daraufhin werden Sie im Laufe der nächsten Stunden per PKW entweder von mir oder meiner guten Freunde abgeholt.

Ich habe meine persönlichen Gründe von bedeutender Tragweite, warum ich Ihnen helfen will verlieren Sie bitte deshalb Ihren Mut nicht und kommen Sie so bald wie möglich !

Mit alten Erinnerungen auf Karlovo ná mě stí verbleibe ich Ihr

M., kluci zlatí, tak Vám mohu oběma pouze sdělit, že má s tím naším sudečákem tedy pěknou ostudu. Já čekal dle dohody se Zdenkem u zasněžených patníku a aržnul jak rampouch, od pondělka 28. až do Nového roku, ono nic. Pak znovu pobláznil své přátele a tvrdil dle Vašich slibů "Už to jede" - a milostopni poslal telegram s textem "odtroubeno". Já bych teď hrozně rád věděl, jak o to vlastně všechno představujete - takhle to, to jistě uznáte oba dva, nejde dále. Já tedy tvrdnu 3 měsíce a resultát se rovná nule. Prosím Vás, dejte mi vědět po Ivovi, kdy mi sudečáčka dodáte. Ale ono to musí být honem, jinak jse se blanoval a má nesmrtelnou ostudu. Prosím o následující :

- 1.) Příložený dopis mu dodejte, ale opatrně. Dejte mu taky přes tu Vaši spoj v městě piva vědět, že se nemusí ničeho bát, jenom přijít, bude v bezvadných rukách.
- 2.) Vzhledem k tomu, že se to všechno táhne do nekonečna, a já musím taky v životě začít něco rozumného dělat a ne jen tu koukat jak sněží, prosím, abyste v případě že ode mne nedostanete jiné zprávy, zařídili, aby i po mém odjezdu z Vídně Vaše zprávy pro mě ohledně sudečáčka řídili na adresu mého 100% ně spolehlivého přítele, p. Lorentz-e, Vídeň 12, Weissenthurngasse 19. Stačí toto jméno i adresa na obálce dopisu, který Ivo může vždy pouze hodit do schránky, když jde z lodě na břeh. Zdejší známky jsem mu dal (10 kusu). V případě nutnosti a spěchu prosím telegram, adresa: Lorentz, Telef. R-33-3-04, to stačí jako telegrafická zkratka. Opakuji, že mi od července uplynulého roku na ničem tak nezáleželo, jako na tom sudečáčkovi. Až Vám jednou poletech budu moc sdělit podrobnosti, pochopíte, proč je to tak důležité! Musíte ho přinést, ať se děje co děje !
- 4.) Nevím, co mi Ivo sdělí, až ho uvidím a pošlu po něm tenhle dopis. Jsem ochoten tu zůstat jenom v tom případě, že mi Ivo zaručí sudečáčka do 10. dne. Jinak nemohu déle čekat ! Chci taky podrobně vědět, proč to teď pře Vánoce neklaplo. Snad jste neměli strach, že Vám nastydnou ledviny ?
- 5.) Jsem v kontaktu s několika fairými a vysoce korektními lidmi. Jeden, možná dva z nich, pojedou odsud autem v pondělí 13. t.m. přes Tábor do Prahy. Prosím proto, abyste buď oba nebo alespoň jeden z Vás byl na křižovatce tam co jsme jezdili za Soňou, proti hospodě na "Čápe", tam jak se Miloš naboural s kolem. Na tom stejném místě nech stát svoje auto a čekej, až přesně ve 13.- hodin našeho času přijede od Tábora auto s W-číslem. Auto s mými lidmi zastaví (buď ve voze budou jeden nebo 2, víc nikdo !). Jeden z nich bude mít na sobě žlutý kabát, jako já jsem nosil, brýle s kostěnou hnědou obrubou, stáří jako já, a bude předstírat defekt na autu. Jdi k němu, on má fotky Vás obou (dvě z těch, co jste mi poslali, dodatečně děkuji !) a pozná Vás. Bude se ptát německy : "Wo kann man hier etwas trinken ?" Jeho odpověď musí znít : "Kommen sie mit, ich zeige es Ihnen". Předstírejte, že mu pomáháš něco spravit a řekni mu v rychlosti, ale zevrubně se všemi podrobnostmi, co je se sudečákem. Je to stoprocentní člověk a můžeš mu věřit. Konečně víš, že bych Ti neposlal někoho nespolehlivého. V případě, že by Vám to oběma nešlo, tak náhradní datum na stejném místě v úterý 19. ledna mezi polednem a 13. hodinou. Je to jasné ?
- 6.) Dopisy, co mi Ivo dal, jsem poslal jako obvykle. Děkuji za prstýnek, měl jsem radost, že se z mých věcí alespoň něco zachránilo. Co dělají u nás doma ? Stavte se tam někdo, nebo pošlete, ať mi vzkážou nebo napíší, co dělají a jak se vede. Politicky novín nic, co by stálo za zmínku. Všechno čeká na konferenci v Berlíně. Jinak se s nikým nestýkám, takže to co vím, je jen z novin - a to je nezajímavé. Nakonec opakuji znovu, že jsem toho času pokládán za vola, poněvadž Vy jste nesplnili slib se sudečákem - kluci, nenechte to plavat, pospěšte si s tím, je to důležité !!!!! Víte ba dobře, že já jsem pro Vás udělal dost - a že rád vždy udělám všechno, co mohu - jenom mi ho přineste !

Těším se na zprávy, ale obratem, čím dříve tím lépe. Díky předem za všechno, co jste dosud udělali, pozdravy všem kamarádům a známým. Vzpomínám na Vás a těším se - víte na co ? Až se všichni zase jednou sejdeme ! Váš

P.S. Řekni Zdenkovi, že ruské hlídky na lyžích toho času v jeho rayonu nejsou, ptal jsem se, jenom z naší strany jsou lyžaři se psi. Ale to on už asi ví. Hlavní věc že z rakouské strany není žádná změna, tak že se nemusí bát. Kdy zase přijde ?

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM		19/1	1954
N:o 6	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I	

sjöbergsutredningen.

Svensk

Bonn

Från Jarring för Danielsson *Bon Shawe*.

Rohan har uppsökt Ivar Andersson Svenska Dagbladet och erbjudit artiklar under referens Ditt namn. Andersson vänt sig till Din ställföreträdare som svarat Du bortrest och han inte känner till Rohan. Meddela omgående om Du givit Rohan rätt nämna Ditt namn hos Andersson. Om ej tillhåller jag Rohan att icke referera till Dig eller någon annan

Cabinet

Kp 19. 1. 1954 / kl. 12⁰⁰

265

20/1
Paris den 18 januari 1954.

Förtroligt.

4 bil.

1 genomslap kam. Danielsson
i kanton 21.1.54 ly.

AA
Broder,

h
Från konsulatet i Alger ha vi fått mottaga i avskrift bifogade fyra handlingar.

./. Som Du finner hävdar en desertör från Främlingslegionen, enrollerad under namnet Gilles Charles, att hans rätta namn är Raoul Jacques Wallenberg och att han är född i Poznan, Polen, den 27 december 1933 såsom son till Raoul Wallenberg, ett resultat av en förbindelse som denne skulle haft i Frankrike.

1933/1
Bly
Närmaste avsikten med vederbörandes hänvändelse, genom förmedling av försvarsadvokaten, till vicekonsulatet i Oran synes vara att utverka svensk officiell intervention - grundad på påstått svenskt medborgarskap - som skulle fritaga honom från straff för avvikandet ur Främlingslegionen. Frågan om mannens medborgarskap lär emellertid icke spela någon roll för den franska militärdomstolens behandling av hans fall, vilken ju grundar sig på det ingångna kontraktsförhållandet. En lång erfarenhet har visat att de franska militärmyndigheterna icke ta hänsyn till sådana framställningar från beskickningens sida, som åsyfta hävande eller ändring av det ingångna kontraktet.

Därest mannens uppgifter skulle vid prövning innehålla något sanningsmoment, vore det intressant att därom bli underrättad för att i den mån det kan vara möjligt söka hjälpa vederbörande.

Eftersom vicekonsuln i Oran med hänsyn till den förestående domstolsbehandlingen utbett sig omedelbara instruktioner i medborgarskapsfrågan ha vi sagt honom

Förste sekreteraren R y n e l l ,
Utrikesdepartementet.

att de uppgifter som ifrågavarande Gilles Charles hit-
tills framlagt icke styrka att denne skulle vara svensk
medborgare men att undersökning pågår i frågan.

Min tillgång

Lennart Petri

(Lennart Petri)

Bedragarna äro avskrifte af anstift och en värd fridag,
ursända mig gl. Oran och te i Alger, framgår inte fullt klart vem
som är medlagare. Det tycks dock spela mindre roll.

Handwritten: Anskrift av avskrift.

Copie

MARIUS IUGLIA

Avocat

9, rue du Fondouck
Oran

Oran, le 12 Janvier 1954.

Monsieur le Consul de Suède,

Oran.

Monsieur le Consul,

J'ai l'honneur de vous faire parvenir ci-joint cette lettre de mon client Gilles qui s'appellerait en fait Wallenberg et serait d'origine suédoise.

Il a reçu vos lettres et il serait désireux que vous obteniez un permis de communiquer qui lui permettrait de vous entretenir de vive voix sur sa vie et celle de son Père.

Pour obtenir un permis de communiquer il vous faudra vous adresser à Monsieur le Juge d'instruction près le tribunal militaire à la caserne d'Orléans après l'hôpital militaire Baudens.

Veillez agréer, Monsieur le Consul, l'assurance de ma respectueuse considération.

Copie

Oran, le 26 Décembre 1953.

Maître,

J'ai l'honneur de venir aujourd'hui demander aide et assistance du gouvernement Suédois dans une affaire où pour combattre ceux qui ont fait souffrir mon père, je suis inculpé.

Ayant emprunté l'identité d'une personne, je me suis engagé dans l'armée française sous le nom de Gilles Charles, en réalité je m'appelle Raoul, Jacques Wallenberg, né le 27 décembre 1933 à Poznan (Pologne); fils de Raoul Wallenberg ancien secrétaire de la légation Suédoise à Budapest. Mais peut-être est-il bon que je vous rappelle les faits.

Avant de partir pour Michigan, où il devait obtenir son diplôme d'architecte, papa vint en France, eut une liaison dont je naquis. Je résumerai maintenant la suite. En 1944 le Département d'Etat Américain demanda à son ministre à Stockholm, Monsieur Herschel Johnson, de demander à la Suède, pays neutre, d'intervenir en faveur des juifs de Hongrie; si j'ouvre une parenthèse pour vous dire que le grand-père de papa avait été ministre de Suède en Turquie puis au Japon afin de ne pas plus étonner du choc de papa par la suite. Mon père eut un entretien avec M. Herschel et partit pour Budapest comme secrétaire de légation suédoise en principe, mais en réalité envoyé secret de son regretté Roi, le Roi Gustave de Suède, soutenu par les fonds secrets du Trésor américain. Il avait donc le masque de diplomate, mais en réalité comme vous le verrez par la suite il fit un autre travail. D'ailleurs une banque de Stockholm reçut pour lui; anonymement 65.000 dollars.

Papa arriva à Budapest fin juillet 1944. Il fabriqua de faux passeport pour les juifs les mettant ainsi sous la protection du Gouvernement suédois, il sauva ainsi des millions de gens de la mort et des camps de déportation.

D'ailleurs il vous suffit de vous renseigner à Stockholm pour savoir tout ce qui a fait papa.

Le 16 Janvier 1945, mon père déclara à Monsieur Gyogy Gergl de la croix rouge internationale, qu'il allait à Debreezin voir le général Russe Malinosky pour lui demander la restitution des biens juifs qui avaient été confisqués par le gouvernement Hongrois. Depuis ce jour là il disparut. Le 17 janvier 1945 le Gouvernement des Soviets annonça officiellement à la légation suédoise à Moscou que les troupes russes avaient trouvé papa sain et sauf à Budapest. A la même époque la N.K.V.D. disait que papa était un espion allemand. Puis par la suite les Russes insinuèrent alors que papa avait été tué dans une embuscade dressée par le parti des Croix Fléchées sur la route de Debreezin. Il apparaîtrait en réalité que papa fut arrêté pour avoir essayé de soustraire aux Russes les biens confisqués aux juifs. D'après des témoins il aurait été incarcéré par la N.K.V.D. à Raal en Hongrie, puis par la suite transféré dans un camp à Focsaîn en Moldavie.

Bien que né en Pologne je n'en suis pas moins ressortissant suédois, mais ce qui m'amène à vous écrire et à demander l'appui du pays que j'ai le droit de considérer comme mien, est l'affaire pour laquelle je suis inculpé.

Après bien des démarches personnelles pour savoir la vérité

au sujet de la disparition de mon père, j'avais décidé de m'employer à fond pour combattre ceux que je hais le plus au monde et qui m'ont enlevé celui que j'ai tant aimé.

Ayant emprunté le nom d'une personne, je me suis engagé dans l'armée française pour aller combattre en Indochine. Pour-
suivi par les mêmes individus qui ont enlevé mon père, j'ai fui et je suis accusé à l'heure actuelle de désertion. Un tribunal militaire français me jugera aussi, je viens demander l'appui du gouvernement Suédois pour qui mon père a donné sa vie. D'ailleurs Budapest a rebaptisé une de ses rues du nom à mon père et lui a élevé une statue le représentant poignardant un dragon à croix gammée.

Il est évident que les parents à mon père ignorent tout de mon existence car lorsqu'il revint en Suède en 1941 à Stockholm plus précisément pour y diriger une maison d'importation et d'exportation, désireux de légaliser ma situation vis à vis de sa famille, il lui fut impossible de me faire venir puisque la France se trouvait sous le joug allemand. Plus tard lorsqu'il me parla à Budapest il me promit que dès la fin de la guerre, il annoncerait aux siens ce qu'il avait réussi à leur cacher pendant plusieurs années.

Malheureusement il ne put le faire puisqu'il ne revint jamais en Suède. Sa famille est, je le crois, propriétaire, des établissements de crédits Euskizda en Suède.

J'attends de comparaître devant le magistrat instructeur pour lui dévoiler véritable identité, mais comme je n'ai personne, plus de famille, j'ose espérer que votre Consulat me donnera asile au cas où le juge me mettrait en liberté provisoire, en attendant de faire rechercher et d'avoir des nouvelles de la famille à mon père, qui j'ose l'espérer voudra bien m'accueillir en Suède où je pourrais enfin trouver la joie familiale qui m'a tant manqué.

Je suis à votre disposition pour vous donner d'autres détails si vous le désirez, car comme vous le pensez, ceci n'est qu'un tout petit résumé ou plutôt une note circonstanciée.

En vous remerciant pour tout ce que vous ferez pour moi, je vous prie de croire, cher Maître, à l'assurance de ma considération distinguée.

CIRCONSCRIPTION PENITENTIAIRE
D'ORAN

Oran, le 18 Décembre 1953.

Excellence,

Je vous remercie de l'entretien que vous avez eu avec mon défenseur Maître LUGLIA. Je n'ai sollicité aucune intervention, je demandais simplement que le Gouvernement Suédois m'aide en souvenir de celui qui a tant fait pour sa partie et qui fut mon père.

Je ne doute pas que vos démarches soient longues et difficiles mais il est un point sur lequel je désirerai savoir la vérité. A l'heure actuelle mon père est-il en vie, ai-je le droit d'espérer son retour, car aux demandes réitérées des diplomates américains et suédois le commissariat aux affaires étrangères a déclaré qu'il enquêtait, mais chose plus grave encore au cours de l'audience que le Ministre Suédois Monsieur Söderblom obtient du Maréchal Staline en 1946, celui-ci lui répondit qu'il assumait la responsabilité de l'affaire.

Que penser maintenant de toutes ces controverses? Quant au reste vous en savez plus que moi en vous adressant au gouvernement suédois? Lors de sa disparition mon père possédait des biens mobiliers et immobiliers, ne devrais-je pas en toucher l'usufruit? A l'heure actuelle je dois payer mon défenseur et faire face à certaines petites dépenses personnelles, ors depuis 1945 je n'ai rien touché de l'usufruit des biens de papa. Je vous sou mets donc cette question pour que vous puissiez faire le nécessaire où me donner la marche à suivre.

Il est évident que je me tiens à votre entière disposition pour que tous les renseignements dont vous puissiez avoir besoin, car je ne puis mentionner tout sur mes lettres.

A la veille de Noël j'émets le Voeu que vos démarches aboutissent rapidement, regrettant sincèrement la faute que j'ai commis.

Quant à ma famille que je ne connais pas, je ne voudrais pas que mon acte si répréhensible soit-il soit mal jugé. Vous savez que j'ai agi uniquement pour venger papa, même si il n'est plus de ce monde, il me pardonne.

Dans l'espoir que vous me donnerez sous peu les renseignements demandés je vous prie de croire Excellence à l'assurance de ma considération distinguée.

J. Wallemberg

Oran, le 29 Décembre 1953.

Excellence,

J'ai appris par Maitre Luglia, votre désir de venir me visiter à la prison militaire pour des renseignements que vous jugez indispensables.

Toutefois, devant être prochainement traduit devant le magistrat instructeur, je soulève deux points de droit. En premier lieu, après mon interrogatoire d'identité, ce magistrat doit demander au Gouvernement suédois par votre intermédiaire, le droit de me traduire devant un tribunal militaire français, car la Suède en tant que pays neutre, n'est pas incorporée dans le Pacte Atlantique. De mon côté, je demande par votre intermédiaire à être jugé par un tribunal et conformément aux lois suédoises ce qui entraînera le désistement du tribunal militaire d'Oran. Dans le cas, où des complications surgiraient sur ce dernier point, j'insiste pour qu'un représentant du Consulat Suédois à Oran, assiste à mes interrogatoires ainsi qu'à mon procès, car je tiens à vous rappeler que cette affaire risque de se transformer en début politique, puisqu'à la base ce fut une affaire internationale. Je vous rappelle ma lettre du 19 Décembre 1953 n'ayant à ce jour aucune réponse, je vous renouvelle ma demande, soit: 1°/ les démarches concernant mon père ont-elles abouti à un résultat?

2° Que comptez vous faire en ce qui concerne les biens mobiliers et immobiliers qui appartenaient à mon père?

Il est évident que les renseignements que vous avez demandé à mon défenseur ne peuvent être communiqués par lettre mais seulement de vive voix lors de votre visite.

Américain/
Je compte faire intervenir l'Ambassade à Paris (car mon père fut envoyé à Budapest sur la demande du Département d'Etat Américain) pour me venir en aide, et notamment Monsieur Herschel Johnson.

Dans l'espoir que vous me ferez connaître bientôt le résultat de vos démarches, je vous prie de croire Excellence à l'assurance de ma haute considération.

J. Wallemberg

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Wien

Avsant den 21/1 19 54 kl. 1315

Inkom den 21/1 19 54 kl. 1450

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 60:B 7		
Avd. P	Gr. 2	Mål. Len I

N.A.

7.

h

För Jarring personligen. Vårt chiffer 5.
Från motsidan igår kväll ingått följande meddelande
signerat Maria "alles fertig Milo muss Dich unbedingt
wegen Karl Donnerstag 28 beim Kreuz sprechen". Om
icke senast den 25 motsatta instruktioner erhålles,
har jag för avsikt låta Lorenzon resa. Avser även
sata (hålla ?) Allard, som beräknas vara i Wien den
30, au courant med tanke på min avresa den 1 febru-
ari.

Belfrage.

Danielsson delgiven

22/1

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

23/1
Paris den 22 januari 1954.

P 2

1 bil.

Förtroligt.

/12/1

AL

Broder,

4

I anslutning till mitt handbrev den 18 innevarande månad ber jag härjämte få översända avskrift av ett direkt från Charles Gilles, alias "R.Wallenberg" ingående brev av den 18 januari.

./.

Vederbörande, som nu befinner sig i fängelset i Oran (Algeriet), upprepar som Du finner, sin begäran om svenskt stöd gentemot de franska myndigheternas anklagelser för uppträdande under falsk identitet, desertering och bedrägeri.

En tillgiven

Lennart Petri

(Lennart Petri)

||

*P.S. Vill hi ha fotostatkopier av brevet, eller originalet,
för att ev. kunna jämföra manus med andra*

tj.f.Byråchefen Rynell, dokument i ärendet?
Utrikesdepartementet.

Avskrift.

Circonscription Pénitentiaire d'Oran

Oran, le 18 janvier 1954.

Centre Pénitentiaire d'Oran

Le détenu Wallenberg Raoul alias Gilles Charles ,
actuellement détenu au Centre Pénitentiaire d'Oran

à

Monsieur l'Ambassadeur de Suède

à P a r i s

Votre Excellence,

J'ai l'honneur par cette présente de solliciter de votre haute bienveillance en vue de bien vouloir m'indiquer la marche à suivre pour les faits suivants:

Né le 27 Décembre 1933 à POZNAN (Pologne), fils de Raoul et de Maria IWANDOSKI, suédois d'origine de par mon père Raoul WALLENBERG né à Stockholm.

Je suis actuellement détenu au Centre Pénitentiaire d'Oran (Algérie) pour les motifs suivants:

"Usurpation d'identité", "Désertion à l'Intérieur" en temps de paix et "Abus de Confiance".

Je suis incarcéré depuis le 16 Octobre 1953 et actuellement suis pressé par différents services de sécurité et police française

A la suite d'une demande du Secrétariat d'Etat Américain en Suède, mon père Raoul WALLENBERG fut désigné par Sa Majesté le Roi Gustave V de Suède auprès des affaires Israélites de Hongrie en vue de Secrétaire de la Légation Suédoise près le Gouvernemen de Budapest en Juillet 1944. Mon père se rendit auprès du Général MALINOSKY à la date du 17 Janvier 1945 à DEBRECZEN en vue de négocier les biens confisqués au préjudice des Israélites par le Gouvernement hongrois. Depuis lors, mon père Raoul WALLENBERG, n'est jamais reparu.

En 1952 je m'engageais le 17 Octobre dans les rangs de l'Armée Française sous le nom de GILLES Charles. Actuellement je suis prévenu pour les motifs ci-dessus indiqués soit "Usurpation d'identité" "Désertion à l'Intérieur en temps de paix" et "Abus de Confiance". Je suis prévenu depuis le 16 Octobre 1953. En conséquence le Tribunal Militaire retient contre moi ces

motifs, et je désirerais dans la mesure du possible, que le gouvernement suédois en France, intervienne auprès des Autorités Militaires et Juridiques Françaises.

Dans l'espoir de voir ma demande prise en considération, veuillez agréer, Votre Excellence, l'assurance à ma déférente et très distinguée considération.

/ss/ R.Wallenberg

Ambassade de Suède, Paris

A Archive pour mémoire.

Frågor till Franco Trandafilo.

- 1/ Kan Trandafilo erinra sig, om han under vistelsen i Lefortovskaja hörde omtalas, att det fanns någon svensk i fängelset under tiden 1945 - 1950 ?
- 2/ I så fall, hur erhöill han detta meddelande, och fick han några närmare detaljer om denne svensk?
- 3/ Talade han efter frigivningen med de Mohr om sin eventuella kännedom om svensken, eller talade de Mohr om att han hört något om någon svensk i de ryska fängelserna ?
- 4/ När ägde i så fall detta samtal rum? Skedde det innan de Mohr hade någon kontakt med svenska representanter
- 5/ När träffade Trandafilo Henry Thomsen, och var ?
- 6/ Vad berättade Thomsen om sig själv?
- 7/ Berättade han något om Wallenberg eller om någon annan svensk, som skulle ha befunnit sig i Lefortovskaja
- 8/ Berättade han eventuellt något om att han hört, att någon eller några svenskar skulle ha befunnit sig i Lefortovskaja ?

Anledningen till att jag skulle vilja ha dessa frågor besvarade av Trandafilo är, att det kan finnas en svag misstanke om, att påståendet om att Wallenberg befann sig i Lefortovskaja kan bero på ett misstag. Om vi utgå ifrån, att Grossheim "telegraferat" ut en färgrik historia om

sitt uppdrag i Budapest och med sin tämligen starka fantasi själv tilldelat sig en diplomats ställning, så kan detta "telegrafmeddelande" ha reläats ut och dels återgått till Grossheim och dels nått andra personer, t.ex. de Mohr och de Rivo. Det torde väl heller icke vara alldeles uteslutet, att Grossheim "telegraferat ut" en del historier om Wallenberg och dennes räddningsaktion bland judarna. På så sätt kan ett förvanskat meddelande ha tagit form. Jag har velat framhålla denna hypotes, så att man inte må alltför bergsäkert utgå ifrån, att Wallenberg förvarats jus i Lefortovskaja. Mycket hänger naturligtvis på Hilles berättelse. Skulle han på något sätt kunna bestyrka, att Wallenberg befunnit sig i Lefortovskaja, så ligger ju saken bättre till. Det förefaller mig underligt, att Hille icke yttrade något om Wallenberg för Grossheim. Dock kan det ju ha berott på, att han själv tänker begagna sig av detta trumfkort antingen för en artikelserie eller för att göra sin ställning så god som möjligt, inför svenska myndigheter eller Wallenbergs familj.

Stockholm den 23 januari 1954.

Otto Jucius

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

norska krigsfångar.

23/1
Kopier i RW-dossien
192 5
112
Kp 39 9
135
Oslo den 21 januari 1954.

Förtroligt.

8
Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 7 januari 1954 angående förhör med från Ryssland hemkomna fångar ber jag få meddela, att, enligt vad jag nu inhämtat i utenriksdepartementet, de i bilagan till mitt handbrev den 22 oktober 1953 omnämnda fångarna Otto Larsen och Randi Samuelson uppgivit, att de icke träffat några svenskar under sin fångenskap.

Härmed skulle detta ärende äntligen vara avslutat.

Åke Sjölin.

Byråchefen B e r g s t r ö m,

Utrikesdepartementet.

Oslo 21.1.54 ÅS-HB

27/1

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bryssel den 20 januari 1954.

Strängt förtroligt.

1 bil.

1 exemplar till Da-alla

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 14 januari 1954 angående Lapati-Belafalvi ber jag få meddela, att han försvann från sin i konsul Mathys brev uppgivna uppehållsort omedelbart efter sitt besök hos konsuln. Han hade sannolikt känt sig utsatt för misstankar, då han uppgav, att han för sex månader sedan flytt från Ungern, och tillfrågades, varför han saknade legitimationshandlingar.

Som framgår av i urklipp närslutna artikel i Liège-tidningen La Meuse, dök han på tisdagen upp i Charleroi. Det är skönt att konstatera, att han icke uttalat sig om sina medfångar.

Setterwall har haft tillfälle taga del av ett skriftprov av Lapati-Belafalvi, vilket han förklarat icke likna den skrift, i vilken hans sagesman, Lajos Horvath, angav vissa adressuppgifter. Med hänsyn härtill och till att Setterwall eller kanslipersonalen heller icke lade märke till den iögonfallande kala fläcke på huvudet, får man kanske tills vidare anse det sannolikt, att hans sagesman icke är identisk med Lapati-Belaflavi. Horvath har icke låtit sig avhöra.

Dijs tillgång
G. Reuterskiöld
G. Reuterskiöld.

Herr Utrikesrådet G. Jarring,
Kungl. Utrikesdepartementet.

L A M E U S E

20.1.54

**Evadé des geôles
communistes
Un Hongrois
raconte, à
son arrivée
à Charleroi,
comment il
subit l'effroyable
supplice de l'eau**

HIER matin, un homme encore jeune, hagard, et portant une effrayante blessure au sommet du crâne, sortait de la gare du Sud, à Charleroi. Hésitant, il se dirigea vers un groupe d'ouvriers et demanda en allemand si quelqu'un connaissait cette langue. Ayant reçu une réponse affirmative, il fit le récit des terribles instants vécus dans son pays, qu'il fuyait maintenant pour chercher la liberté.

Joseph Lapaty, c'était son nom, mineur de profession, âgé de 29 ans, habitait à Tata-banya (Hongrie). Il fut incarcéré par les autorités communistes et impliqué dans une grave affaire de sabotage. Son procès dura des mois. Il subit les pires brutalités et surtout le fameux supplice de l'eau : des gouttes s'échappaient d'un réservoir placé à un mètre environ au-dessus de la tête et s'écrasaient régulièrement et inexorablement au même endroit de la partie supérieure du crâne. Condamné à 15 ans de travaux forcés, il parvint cependant à s'échapper et, à travers l'Autriche, gagna l'Allemagne.

Il fut interné au camp de Platlyng, près de Passau (Bavière), mais, sans papiers d'identité, ne put trouver du travail.

Le 6 janvier, il s'enfuit et passa clandestinement la frontière belge. Il se présenta le 17 à la police liégeoise, qui ne l'écrasa pas.

Il rassembla les quelques francs qu'il lui restait et s'embarqua vers Charleroi.

Des personnes charitables en prirent soin et lui firent cadeau d'un pardessus et d'un chapeau. Il lui fut également conseillé de se rendre à la police.

Et c'est d'un pas confiant que Joseph Lapaty y alla.

P.M.

Sedan meddelande inkommit från beskickningen i Köln om att den på B-avdelningen i Budapest under år 1944 och i början på 1945 anställde tjänstemannen Herman Thomsen den 13 januari 1954 infunnit sig på beskickningen i Köln och berättat, att han under åren 1945 till december 1953 varit fånge i Ryssland och tillbringat fängstiden dels i ryska fängelser i Moskva och dels i ett par krigsfängeläger samt vidare uppgivit, att han hade uppgifter att lämna om Raoul Wallenberg, erhöll undertecknad i uppdrag att avresa till Köln för ett ingående samtal med Thomsen.

Jag avreste med flyg från Stockholm söndagen den 17 januari 1954 och anlände till Köln samma dag på kvällen. Vid sammanträffande med envoyé Kumlin på förmiddagen måndagen den 18 januari 1954 upplyste envoyé Kumlin mig om att han låtit kalla Thomsen, som egentligen heter Hermann Grossheim, född 1910 (?), till beskickningen samma dag klockan 16.30. (I fortsättningen kommer namnet Grossheim att användas.) Grossheim är för tillfället boende i en ort vid namn Hagen, omkring 70 kilometer norr om Köln. På avtalad tid sammanträffade jag med Grossheim i envoyé Kumlins ämbetsrum, och i envoyé Kumlins närvaro utspann sig ett cirka 2 timmars långt samtal, under vilket följande sakförhållande framkom.

Grossheims föräldrar voro tyskar, som vid Grossheims födelse voro bosatta i Ryssland, men år 1921 närmare bestämt den 28 december måste familjen Grossheim lämna Ryssland. Grossheim var då 11 år gammal och hade lärt sig ryska språket perfekt, och han anser sig ännu kunna tala det flytande. Efter en längre tids bosättning i Berlin, där Grossheim ägnade sig åt affärer, hade han år 1941 med familjen avrest till Budapest, där han etablerade sig som affärsman inom livsmedelsbranschen och hade affärer med en del svenska firmor, vilkas namn han nu icke kunde påminna sig. Då förhållandena under år 1944 började bli alltför osäkra i Budapest, beslöt Grossheim att skicka sin hustru och sin

dotter till Tyskland medan han själv ämnade stanna kvar för att dels se till sin våning, ^{och/} sina möbler och dels försöka få någon annan anställning vid svenska beskickningens B-avdelning, där han ansåg sig kunna vara till nytta på grund av sina ryska språkkunskaper, enär B-avdelningen åtagit sig att tillvarata de ryska intressena i Ungern under kriget. Sedan han kunnat referera till kända Budapestbor, hade han erhållit anställning vid B-avdelningen och till stor del sysslat med utskrifter av pass på ryska språket så att de framryckande ryssarna skulle kunna se att Sverige stod som skyddsmakt för passinnehavaren.

Beträffande omständigheterna kring Grossheims arrestering och hans färd till Ryssland ber jag få hänvisa till den av legationsrådet Göransson upprättade promemorian.

Efter ankomsten till Moskva blev han insatt i Lefortov skaja-fängelset, en byggnad uppförd i 4 våningar och som enligt av Grossheim upprättad skiss skulle ha haft 2 sidor-
armar, utgående från mittpartiet av huvudbyggnaden. (Jämför de Mohrs skiss). Grossheim hade placerats i cell nummer 14 i huvudbyggnadens andra våning, den vänstra delen av huvudbyggnaden sett från ingången. I denna cell satt Grossheim till någon gång fram på hösten 1946, då han flyttades över till cell nummer 81, belägen i samma våning men i den vänstra vinkelbyggnaden, sett från huvudbyggnadens mittelingång. Där hade han stannat endast en kort tid, varefter han förts över till cell nummer 86, också den belägen i andra våningen men i den högra vinkelbyggnaden. Under tiden som han förvarades i cell nummer 140 och 81 satt han ^{tillsammans/} med följande personer i här nedan nämnd ordning:

överste von Assmuth, bördig från Hannover och då omkring 60 år gammal,

generaldirektör Siemen från Spandau-Berlin,

Schumacher, major i flygvapnet och bördig från Essen
över Ruhr,

Schubert, inspektör för de tyska krigsfängelägren under kriget,

Ritter von Stranski, vilken varit förbindelseman för de tyska Abwehr-ställena i Rumänien och

Herbert Kuhn, Tief-und Hochbau-ingeniör från Boisen

i Tyskland.

Sedan han överförts till cell n:r 86 hade han som cellkamrat fått handelsattachéen vid den ungerska beskickningen i Sofia Janosch (enligt Grossheims stavning) Soket. Med denne hade han delat cell med hela tiden från slutet av 1946 till slutet av mars 1950, då tydligen samtliga politiska fångar fingo lämna Lefortovskaja-fängelset.

Då Grossheim kommit så långt i sin berättelse, bad jag honom att noggrant berätta vad han visste om Wallenbergs eventuella vistelse i Lefortovskaja. Grossheim uppgav då, att han aldrig hört någon säga, att Wallenberg befann sig i Lefortovskaja-fängelset och ej heller hade Grossheim sett Wallenberg där. Då jag frågade honom, hur han i enlighet med sin tidigare berättelse kunde vara så säker på att Wallenberg skulle ha befunnit sig i Lefortovskaja-fängelset, förklarade han, att han blivit övertygad därom i enlighet med följande.

Knackningssystemet i väggarna var ett allmänt begagnat medel för fångarna att meddela sig med varandra. Själv kunde Grossheim morsealfabetet och med hjälp av detta hade kommunikering skett. I regel kunde man endast kommunicera med närgränsande celler, men såsmåningom reläades meddelande från cell till cell och man kunde få små uppgifter om olyckskamraterna i granncellerna. Själv hade Grossheim berättat, att han varit ^{vid} svenska beskickningens B-avdelning i Budapest och så småningom hade han någon gång efter år 1947 i varje fall säkert efter det han införts i cell n:r 8 fått ett meddelande om, att det skulle finnas en svensk diplomat i samma fängelse, men då jag tillfrågade Grossheim om meddelaren verkligen sagt att det var en svensk diplomat ändrade han sig och sade att, det var en svensk som befann sig i fängelset. Någon uppgift om i vilken cell denne svenske skulle ha befunnit sig, hade Grossheim icke fått. På grund av detta meddelande hade Grossheim emellertid trott, att det var Wallenberg som befann sig i Lefortovskaja-fängelset. Han ansåg, att han, sedan han i juni 1953 i Vladimir-lägre (det finns en ort Vladimir några mil nordöst om Moskva) sammanträffat med en tysk fånge vid namn Hille, fått sina misstankar om, att Wallenberg befann sig i Lefortovskaja-

fängelset bekräftade. Under samtalen med Hille, vilka samtal ägt rum först sedan de anlönt till Tapiou-lägrete ej långt från Königsberg (Kalininograd), hade Grossheim berättat för denne, att han varit anställd vid svenska beskickningens B-avdelning i Budapest, varvid Hille förklarade, att han mycket väl kände till namnet Thomsen, d.v.s. det namn som Grossheim då begagnade sig av, enär Hille varit cellkamrat i Lefortovskaja-fängelset med Raoul Wallenbergs chaufför. På min fråga om Grossheim fått höra namnet på chauffören, förklarade han, att så var fallet men att namnet hade fallit honom ur minnet, och då jag en stund därefter frågade honom om namnet Langfelder sade honom någonting, förklarade han, att det var just namnet på Wallenbergs chaufför. Hille uppgav för Grossheim, att Langfelder skulle ha sagt, att såväl han som Wallenberg förts med flygmaskin från Unga till Moskva. Icke vid något tillfälle hade Hille nämnt någonting om att han träffat eller sett Wallenberg eller någon annan svensk. Emellertid hade Grossheim, sedan han fått höra, att Hille varit cellkamrat med Langfelder, känt sig helt övertygad om att den svensk, som han enligt knäckningsmeddelandet hört omtalas, skulle ha befunnit sig i Lefortovskaja-fängelset, var identisk med Wallenberg. Grossheim var för sin del så fast övertygad därom, att han förklarade sig beredd att i Stockholm avlägga ed på, att Wallenberg befunne sig i Lefortovskaja-fängelset. Det påpekades då för Grossheim, att han icke kunde vara säker på att det var Wallenberg som befann sig i Lefortovskaja-fängelset och att han följaktligen icke kunde gå ed på en sådan sak, men han ansåg att en sådan liten nödlögn inte skulle vara någonting att gruva sig för, enär alla ryssar ljuga.

Grossheim anförde ytterligare ett skäl, som han ansåg tala för, att Wallenberg befann sig i rysk fångenskap nämligen följande.

Vid en tidpunkt, som han ansåg sig tämligen säkert kunna fixera till april månad 1947, (ej såsom i rapporten från Göransson uppgivits 1945) hade han blivit kallad till förhör inför en förhørsledare som uppgav sig heta Wein-
dorf, vilken förhørsledare Grossheim ansåg vara den förste som han verkligen kände respekt för och som han ansåg vara en jämbördig motståndare. Under hela tiden från Gross-

heims ankomst till Moskva och fram till den tidpunkten hade han blivit hörd av olika förhørsledare och rent allmänt hade Grossheim fått redogöra för vad han kände till om de olika svenska beskickningstjänstemännen i Budapest, varvid han även i förbigående tillfrågats om Wallenberg men intill april 1947 hade det aldrig beträffande Wallenberg varit fråga om, att denne skulle ha gjort sig skyldig till spioneri. Dylika anklagelser hade däremot de tidigare förhørsledarna riktat mot Lars Berg, vilken de ansågo vara chef för B-avdelningen och följaktligen den som varit ledare för Grossheim i dennes påstådda spioneri mot Ryssland och ryssarna. Under 2 å 3 timmar hade Weindorf försökt förmå Grossheim att medgiva, att han kände till, att Wallenberg bedrivit spioneri. Då det inte lyckats för Weindorf att få fram något erkännande från Grossheim hade denne icke mera besvärats med några frågor om Wallenberg.

Vad beträffar frågan att nå kontakt med Hille förklarade Grossheim, att han icke hade någon möjlighet att nå kontakt med Hille förrän denne i enlighet med avtal själv tar kontakt med honom, vilket skulle gå till på så sätt, att Hille lovat skriva till Grossheim under adress c/o Portieren, Dom-Hotellet, Köln. Grossheim sade sig icke känna till vart Hille ämnade bege sig. Under vistelsen i Tapiau-lägrät hade Hille lärt känna en kvinna, som han sade sig ämna ingå äktenskap med och förklarat att han icke skulle taga kontakt med sin hustru med vilken han hade två barn. Att Hille verkligen är identisk med den Erhardt Hille om vilken af Sandeberg berättat, framgick därav, att då Grossheim första gången inför envoyé Kumlin och legationsrådet Göransson berättat om Hille, så hade envoyé Kumlin frågat om det var den Hille, som tidigare varit anställd i Essener National Zeitung, vilket Grossheim förklarade sig

hava hört Hille nämna. Detta inpass från envoyé Kumlins sida förbryllade Grossheim i tämligen hög grad, ty då jag senare på kvällen bjöd honom på middag, förde han saken på tal och undrade hur det kunde komma sig att envoyé Kumlin kunde känna till denne Hille. Redan under mitt samtal med Grossheim i envoyé Kumlins närvaro hade Grossheim funderat en liten smula över detta problem och

då hade envoyé Kumlin förklarat, att någon av tjänstemännen på beskickningen talat om Hille, vilken han skulle ha träffat i Berlin någon gång före kriget. Då Grossheim upprepade sin fråga under middagen förklarade jag, att jag inte kände till på vad sätt envoyé Kumlin fått reda på Hilles existens.

+ + + + +

I slutet av mars eller eventuellt just vid månadsskiftet mars - april 1950 hade samtliga fångar i Lefortovskaja-fängelset flyttats över till Butyrka-fängelset och där hade Grossheim under några dagar från den 1 eller 2 till troligen slutet av april 1950 delat cell med den italienske pressattachéen och journalisten Franco Trandafilo. Under samvaron med Trandafilo hade Grossheim berättat för denne om sin tjänstgöring vid svenska beskickningens B-avdelning i Budapest, och hade säkerligen även omnämnt Wallenberg och framhållit sina misstankar om att Wallenberg kunde befinna sig i Lefortovskaja-fängelset. På min fråga om Trandafilo å sin sida möjligen nämnt något om Wallenberg, förklarade Grossheim först att så icke varit fallet men strax därpå ändrade han sig och sade att det kunde vara möjligt att Trandafilo nämnt något om Wallenberg. Han kunde dock icke med bestämdhet säga om så varit fallet. På Grossheims fråga om vi kände till något om Trandafilo förklarade jag, att enligt vad jag hört så skulle han dels ha skrivit en bok och dels haft en del artiklar inne i i den italienska tidskriften "Il Tempo". Grossheim förklarade då, att han skulle försöka komma i förbindelse med Trandafilo och om möjligt anskaffa boken och tidningen, vari artiklarna införts.

Han frågade vidare när publiceringen av Trandafilos bok och artiklarna ägt rum, och jag sade att det möjligtvis var på hösten 1951 eller under början av 1952 som detta skett. Grossheim blev mycket upprörd över uppgiften om, att Trandafilo skrivit i pressen om sina erfarenheter från fångenskapen i Ryssland och han frågade om jag visste, huruvida Trandafilo nämnt hans namn i boken eller i artiklarna. Jag sade, att jag icke kunde besvara denna fråga,

enär jag icke läst boken eller tidningsartiklarna.

Grossheim hyser den uppfattningen, att samtliga som suttit i Lefortovskaja-fängelset skulle ha blivit dömda till 25 års straffarbete liksom han själv och han anförde i detta sammanhang, att Langfelder enligt uppgift av Hille skulle ha fått 25 år. (Den uppfattningen håller dock icke streck om man tänker på att samtliga italienska diplomater blivit befriade). Han var vidare av den uppfattningen, att han aldrig kommit ut ur Ryssland om han vidhållit sin första uppgift inför ryssarna om att han hette Thomsen och var norrman. Det var först sedan han beslöt sig för att tala om sitt verkliga ursprung och sitt verkliga namn och lämna sådana uppgifter, som ryssarna kunnat kontrollera, som stämningen slog om. Han förundrade sig över ryssarnas egendomliga okonsekvens att de aldrig tagit dit någon svensk eller norsk tolk, som prövat honom i detta språk, som borde ha varit hans modersmål i enlighet med de identitetshandlingar, som han hade på sig - norska - då han anhölls.

Enär Grossheim sade sig vara nödsakad att återvända till Hagen samma kväll måste jag avbryta samtalet omkring klockan 21. Jag är fullt medveten om, att förhören ingalunda är uttömmande, men av orsaker som jag vill förklara här nedan, ansåg jag det lämpligare att tillsvidare nöja mig med de uppgifter, som jag fått av Grossheim.

Jag fick nämligen en mycket stark känsla av, att Grossheim icke oförbehållsamt ville lämna alla de uppgifter, som han sitter inne med. Sålunda försökte jag få honom att lämna mig uppgifter på de medfångar, vilka samtidigt med honom frigåvos den 28 december 1953. Han förklarade, att han själv skulle skaffa fylligare uppgifter om dessa och sedan presentera dessa uppgifter inför envoyé Kumlin. Beträffande Hille sade han såsom tidigare uppgivits, att han icke kunde bidra till att vi finge kontakt med denne förrän Hille själv ger sig till känna. Vad slutligen Trandafilo angår, sade han sig vilja göra allt för att komma i kontakt med denne. Under hela middagen "tryckte" Grossheim på, att han måste komma till Stockholm för att "göra upp" med departementet. Jag sade, att jag icke

visste hur Departementet ställde sig till hans fall men han kunde ju i första hand skriva en redogörelse över förhållandena i Budapest strax innan han tillfångatogs av rysarna och lämna in denna till envoyé Kumlin. Min personliga uppfattning är den, att Grossheim till varje pris vill komma hit till Stockholm för att kräva Departementet på någon ersättning för sin tjänstetid vid beskickningen i Budapest, och för att göra sin ställning så god som möjligt, ämnar han tydligen förbereda så mycket som möjligt genom förfrågningar m.m. till de samtidigt med honom återvändande krigsfångarna. Då det var såväl envoyé Kumlins som legationsrådet Göranssons uppfattning, att Grossheim, då han först samtalade med dem, hade förklarat att han hade förbindelse med Hille, men nu ändrade ^{sig} därhän att denna förbindelse helt och hållet var beroende på Hilles initiativ genom att eventuellt skriva till Grossheim under adress c/o Portieren, Dom-Hotellet, Köln, så frågar jag mig om den inför mig ändrade uppgiften beträffande kontakten med Hille verkligen är med sanningen överensstämmande, eller om Grossheim vill arrangera ett samtal med Hille, innan svenska myndigheter kunna sammanträffa med honom. Efter samråd med envoyé Kumlin ansåg jag det vara bäst att man försökte handla så snabbt som möjligt för att ordna en kontakt med Hille. Med hänsyn till att Hilles moder i december 1950 var boende i GrossHartmannsdorf 304 enligt vad som upplysts från Ev. Luth. Pfarramts i Gross Hartmannsdorf så skulle man väl än en gång kunna få förbindelse denna väg till fru Hille och bedja henne uppmana sonen Erhardt att sätta sig i förbindelse med någon i Berlin, där han ju var verksam i ett avdelningskontor för Essener National Zeitung. Måhända har Essener National Zeitung ännu någon representant i Berlin, vilket ju torde kunna konstateras genom en förfrågan i Essen. Vad Trandafilo beträffar borde man väl även i detta fall försöka nå kontakt med honom, innan Grossheim själv får denna kontakt. Bergensträhle i Rom skulle väl under någon lämplig förevändning kunna ta ett samtal med Trandafilo. Som en sådan förevändning skulle man väl kunna nämna, att det kommit till beskickningens kännedom att Trandafilo skrivit en bok och artiklar över sin

fångenskap i Ryssland. (Jag bad Bergensträhle, då han julen 1952 var hemma på semester försöka skaffa såväl boken som de exemplar av Il Tempo, i vilka Trandafilos artiklar influerades, men Bergensträhle lät svara, att han icke kunnat komma över någondera av dessa alster. Jag har hört från af Sandeberg, att Trandafilo verkligen skrivit en bok och artiklar i Il Tempo, varför det torde vara riktigt. Jag frukar nämligen, att den gode Grossheim i sin iver att ställa sig in kan tillåta sig ojusta vägar för att få fram ett positivt utlåtande från såväl Hille som Trandafilo.)

Enär Grossheim icke var villig att utlämna namnen på de medfångar, som frigivits samtidigt med honom själv, avtalade jag med envoyé Kumlin, att han skulle låta göra efterforskningar i vederbörande departement i Bonn för att få uppgifter om de återvändande fångarna, särskilt då de som återvänt till Västtyskland, för den händelse det skulle anses nödvändigt att utfråga dessa och om icke Hille kan anträffas eller icke kan ge så positiva uppgifter som anses önskvärda.

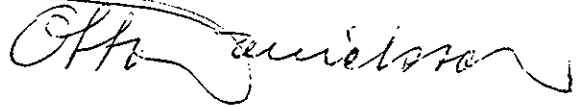
Med hänsyn till att Grossheim dels två gånger rest mellan Hagen och Köln och därigenom åsamkats utgifter samt dels sade sig ha haft en del utgifter för brevväxling med sina fångkamrater, vilket han sade sig göra av intresse för att få ytterligare upplysningar i Wallenbergs-affären, beslöt jag efter samråd med envoyé Kumlin att utbetala 100 Mark för täckande av dessa utgifter. Detta så mycket mer som man får räkna med att han kanske ett par gånger till kommer att infinna sig på beskickningen i Köln.

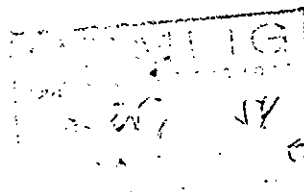
För eventuellt kommande behov kan det måhända vara nödvändigt att få ett av Grossheim underskrivet utlåtande, dels om uppgiften att han genom morsering erfor, att en svensk skulle befinna sig i någon av granncellerna i Lefortovskaja-fängelset och dels att han så sent som i april 1947 blev förhörd av Weindorf om Wallenbergs s.k. spioneri, och i så fall torde detta lätt kunna arrangeras genom att dessa båda punkter nedtecknats i form av protokoll, som skickats ned till beskickningen i Köln i och för Grossheims underskrift. Skulle icke Hille kunna anträffas

borde måhända även de av Hille lämnade uppgifterna intagas i protokollet.

Huruvida den ungerske handelsattachéen Janosch Soket återvänt från rysk fångenskap, kunde Grossheim icke yttra sig om. Möjligheterna att efterforska honom i Ungern torde väl icke vara stora.

Stockholm den 22 januari 1954.

P. 2 Dec 5/18
4 ex.
Ex.nr. /

P.M.

PS

ly

Som bekant blev den svenske journalisten Edward af Sandeberg år 1945, då han efter vapenstilleståndet skulle återvända från Berlin via Moskva till Sverige, anhållen i Moskva, där han vistades dels i Butyrka-fängelset och dels i Krasnogorsk-lägrät utanför Moskva. I Butyrka-fängelset sammanträffade af Sandeberg med en tysk krigsfånge, som uppgav sig heta Hille och med hemort i Bautzen, Niederschlesien. Denne Hille, som uppgav att Raoul Wallenberg skulle ha suttit fånge antingen i Lefortovskaja eller Lubljanka-fängelset i Moskva, hade förklarat att han haft någon anställning vid Essener National Zeitung. af Sandeberg var icke säker på Hilles förnamn men trodde, att det kunde möjligen vara Kurt eller Knut. I Tyskland bedrivna efterforskningar gävo vid handen, att det icke fanns någon Kurt eller Knut som gärna kunde vara identisk med den Hille med vilken af Sandeberg sammanträffat. Däremot kom man fram till en person vid namn Erhard Hille, som var född 1913 och som till yrket var "Schriftleiter".

I ett brev från svenska konsulatet i Berlin av den 12 december 1951 framgår, att tyska Röda Korsets Suchdienst kommit fram till följande resultat angående Erhard Hille. Hans fullständiga namn skulle vara Erhard Hille, född 2/2 1913 och son till Otto Hille. Han skulle vara född i Sohland (Spree), gift, och ha 2 barn. Hans yrke skulle vara skriftställare och senaste arbetsplatsen var Verlag u. Druck National Zeitung, Berlin-Staaken, Schulstrasse, vilken sistnämnda adress troligtvis kan vara bostadsadressen.

I ett nytt brev från svenska konsulatet i Berlin av den 8 januari 1952 hänvisar generalkonsul Bratt till dels en skrivelse från Deutsches Rotes Kreuz, Landesnachforschungsdienst, Berlin-Dahlem, den 7/1 1952, Im Dol 2 (U-Bahnhof Podbielskiallee) Fernruf 760 736/37, unser Zeichen Ch-Ö/Kö LVK 183964, betrifft Familie Bertha Hille, geb. Böhme, Gross-Hartmannsdorf 304 och dels en skrivelse från Ev. Luth. Pfarramt, Gross-Hartmannsdorf. Deutsches Rotes

Kreuz' skrivelse hänvisar till Ev.Luth. Pfarramts brev, av vilket framgår att en pastor i Gross-Hartmannsdorf den 29 december 1951 samtalat med fru Bertha (verwit.) Hille, varvid fru Hille skulle ha upplyst pastorn om att hennes båda söner Erhard och Kurt icke givit sig tillkänna sedan hon i januari 1948 erhöll ett kort från Erhard.

I en tredje skrivelse från konsulatet i Berlin av den 28 januari 1952 har konsulatet enligt bifogad avskrift från Deutsches Rotes Kreuz inkommit med ytterligare uppgifter om Hille. Deutsches Rotes Kreuz' skrivelse är daterad den 23 januari 1952 och har samma adress som föregående. Under rubriken "unser Zeichen" förekommer följande anteckning:

LVK 183 964 Ch-Ö/Pt

I denna skrivelse angives beträffande Hille:

"Betr.: Erhard Hille, geb. 2/2 1913.

"Bezugnehmend auf das Schreiben v. 11/1 1952 teile ich Ihnen die Anschrift von der Ehefrau meines Sohnes mit:

Frau Hildegard Hille, Bloaschütz über Bischofswerda, Krs. Bautzen/Sa, Ost-Zone. "

I denna skrivelser framgår vidare, att Erhard Hille var hemmahörande i Berlin-Staaken, Schulstrasse 73.

Med här ovan angivna adresser på Hilles senaste arbetsplats och hans troligen sista bostad samt vidare adresser på modern och hans hustru torde det icke vara omöjligt att på något sätt via Deutsches Rotes Kreuz och pastorsämbetet i Gross-Hartmannsdorf få ett bud till Hille, så att han kan infinna sig i västsektorn i Berlin. Om Verlag u. Druck National Zeitung i Berlin alltjämt existerar eller om det finnes någon representant för detta förlag boende där, kan man måhända begära denne representants hjälp, så att Hille finge ett meddelande om att han borde inställa sig hos representanten för förlaget, detta under förutsättning att förlaget eller representanten befinner sig inom västsektorn. Skulle detta inte vara möjligt kan måhända Deutsches Rotes Kreuz finna en förevändning för att kalla Hille till västsektorn i Berlin.

Enligt uppgift från en från Ryssland den 28 december 1953 återkommen tysk krigsfånge skulle Hille någon gång under sommaren 1953 ha sänts från det tyska krigsfångelägre Vladimír, nordost om Moskva till uppsamlingslägre i Tapiau nära Kaliningrad och slutligen frigivits samtidigt med den omnämnda krigsfångan, varför han bör befinna sig i östzonen. Vår sagesman har uppgivit, att Hille i lägre i Tapiau sammanträffat med en kvinna med vilken han sagt sig ha för avsikt att ingå äktenskap. Det kan därför vara möjligt, att han icke tagit kontakt med sin hustru, men man torde väl kunna förmoda, att han på något sätt låtit sig avhöras hos modern.

Stockholm den 25 januari 1954.

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)

orig P 29 E.

27/1-54

Reseräkning

angående resa till Köln under tiden 17/1 - 20/1 1954.

1954

17/1	Avresa med flyg från Bromma klockan 8.30 till Düsseldorf, flygbiljett tur- o. retur (ver. 1.)	Kr. 598:--
17/1	Droskbil bostaden - Flygpaviljongen (ver. 2.)	5:--
17/1	Omnibusbiljett Flygpaviljongen - Bromma flygplats	2:--
17/1	Omnibusbiljett flygplatsen Düsseldorf - Hauptbahnhof = 1 mark á 124:20 (enl. kurs 26.1.54)	1:24
17/1	Järnvägsbiljett Düsseldorf - Köln 2:a klass á Mark 4:20 á 124:20	5:22
18/1	Taxi Domhotellet i Köln till Sv.Beskick- ningen, Ulmemallée 96 á Mark 4:50 á 124:20	5:59
18/1	Spårvagnsavg. Sve. Beskickningen - Haupt- bahnhof i Köln = Mark 0:60 á 124:20 ...	0:75
18/1	Utgift f.representation för Hermann Gross- heim enl. 50 % av bifogade nota á Mark 14.45 á 124:20 (ver. 3)	17:95
18/1	Ersättning till Hermann Grossheim för reseutgifter m.m. Mark 100:- á 124:20 .. (ver.4)	124:20
19/1	Spårvagnsavgift Hauptbahnhof - Sv.Be- skickningen i Köln á Mark 0:60 á 124:20.	0:75
19/1	Hotellräkning från Domhotellet i Köln ef- ter avdrag för lunch á Mark 64:40 á 124:20 (ver.5)	<u>79:98</u> Transport 840:68

		Transport Kr.	840:68
19/1	Järnvägsbiljett Köln - Düsseldorf 2:a klass å Mark 4:20 å 124:20		5:22
19/1	Droskbil Hauptbahnhof - Flygfältet i Düsseldorf, sedan det visat sig, att om- bussen avgått från Hauptbahnhof, innan jag hann få biljetten omskriven i Düssel- dorf för färd via Bremen - Hamburg till Malmö, där jag ämnade taga nattsnälltåget för färd till Stockholm, å Mark 7:50 å 124:20		9:32
20/1	På grund av dålig väderlek kunde planet ej landa i Malmö den 19/1 1954 utan måste gå till Kastrup, dit jag ankom kl. 23. Nå- gon förbindelse med Sverige kunde ej erhål- las, varför jag på SAS:s bekostnad fick tillbringa natten i Köpenhamn. Jag erhöll där ny omskrivning av biljetten för flygfärd till Stockholm mot en merutgift av Sv.Kr. . Ankomst t. Bromma kl. 20:15. (Vid omräkningen i Düsseldorf erhöll jag en avräkningsnota på 108:- Sv.Kr., och denna lämnade jag som delbetalning i Köpenhamn ver. 6 a o. 6 b) <i>Efter kl. 21.</i>		22:--
20/1	Omnibusbiljett Bromma - Rödbodtorget		2:--
20/1	Taxi Rödbodtorget - bostaden (ver.7)		3:80
	Traktamente för 3 dagar (17/1 - 19/1-54) i Tyskland. (Ej annan förtäring å planet än kaffe med smörgås) 40:- kr. per dag		160:--
20/1	Dagtraktamente för 1 dag i Sverige å 18:--		18:--
	Summa Kronor		1.061:02

Avgår:

Förskott gn Sv.Beskickningen i Köln	
DM 300:- å 124:20	372:60
Summa Kronor	688:42

Stockholm den 27 januari 1954.

Otto Danielsson
(Otto Danielsson)

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 25 januari 1954.

strängt förtroligt.

1 bil.
(i två ex.)

28/1 Bil.t.Danielsson.

8ms. Cui Bonn
" " Hamburg } 30/1

4 Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 8 innevarande januari ber jag härmed få överlämna avskrift av en genom Auswärtiges Amt erhållen förteckning över samtliga de tyska diplomater, som nyligen frigivits ur fångenskap i Sovjetunionen. Som Du finner, äro de två namn, som särskilt intressera Dig, icke med på listan. Man förväntar i Auswärtiges Amt, att inom den närmaste tiden ytterligare en del diplomater skola återvända. Jag skall i så fall snarast insända namnen på vederbörande.

Din tillgivne
Reinhold

Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

Avskrift.

In der Zeit vom 28. Dezember 1953 bis zum
des früheren Auswärtigen Dienstes aus

Lfd. Nr.	Name:	Vorname:	Amtsbezeichnung:
1)	Adler ✓	Margarethe	Angestellte
2)	Bischoff ✓	Ernst	Generalkonsul
3)	Bischoff ✓	Herta	Ehefrau des General- konsul Bischoff
4)	Bolz-Doll ✓	Anna	Angestellte
5)	Born ✓	Lucie	Konsulatssekretär
6)	Brauer ✓	Kurt	Gesandter
7)	Coräs-Bischoff ✓	Inge	Stieftochter des Gene- ralkonsul Bischoff
8)	v. Dziegielewska ✓	Eduard	Konsulatssekretär
9)	Fröhlich ✓	Erna	Angestellte
10)	Fürstentherg ✓	Dorothea	Angestellte
11)	Gallus ✓	Karl	Amtsgehilfe
12)	Kaiser ✓	Helene	Hausdame von General- konsul Speiser
13)	Koch ✓	Paul	Konsulatssekretär
14)	Kühlborn ✓	Georg	Generalkonsul
15)	Dr. Banger ✓	Helmuth	Vizekonsul
16)	Loesl ✓	Therese	Angestellte
17)	Dr. Mohrmann ✓	Anton	Gesandtschaftsrat
18)	Momme ✓	Else	Ehefrau des in der Ge- fangenschaft verstor- benen Bürohilfsarbeiters Momme
19)	Müller ✓	Gertrud	Angestellte
20)	Dr. Ponschab ✓	August	Konsul
21)	Röhl ✓	Angela	Angestellte
22)	Wagner ✓	Elisabeth	Ehefrau des in sowjeti- scher Gefangenschaft ver- storbenen Gesandten Wagner
23)	Wutz ✓	Else	Angestellte
24)	Dr. Zechlin ✓	Erich	Gesandter

1. Januar 1954 wurden folgende Angehörige

sowjetischer Gefangenschaft entlassen:

Letzte Dienststelle:	Sowjetisches Lager, in dem sich die zu- rückgekehrten zuletzt befanden:	Entlassungs- anschrift:
Harbin	Krasnopole	Kirchbrombach, Hohenstr. 7
Dairen	Stalingrad	Tegernsee/Obb., St. Quirin, Post
Dairen	Krasnopole	Tegernsee/Obb. St. Quirin Post
Hsinking	Krasnopole	Eppingen/Baden, Katharinen- str. 23
Sofia	Tapiau	Laiserslautern, Gräbentälchen
als Soldat in Gefangen- schaft geraten	Stalingrad	Frankfurt/M, Mörichstr. 14
Dairen	Krasnopole	Hamburg, Gudrunstr.
Hsinking	Stalingrad	Lippstadt/W. Königsau 6
Dairen	Krasnopole	Langenderbach, Bahnhofstr. 76
Sofia	Tapiau	Berlin W 30, Rabsburgerstr. 5
Moskau	Tapiau	unbekannt
Berlin	Tapiau	unbekannt
Sofia	Tapiau	Fusum/Nordsee, Am Omnibus- bahnhof
Hsinking	Stalingrad	Kassel, Opernstr. 9
Als Soldat in Gefangen- schaft geraten	Stalingrad	Kiel, Kronshagener Weg 62
Sofia	Tapiau	Arnbruch, Krs. Viechtach, Niederbayern
Sofia	Tapiau	Ibbenbüren, Krs. Tecklenburg
Dairen	Krasnopole	Bremen-Lesum, Westfalen Hindenburgstr. 29
Hsinking	Krasnopole	Berlin-Zehlendorf-West, Beerenstr. 42
Dairen	Stalingrad	Dortmund-Kreuzweg 126
Sofia	Tapiau	Köln, Caritas-Verband
Hsinking	Krasnopole	Benzheim, Bergstrasse
Dairen	Krasnopole	Nürnberg, Rudolstädterstr. 12
Auswärtiges Amt	Tapiau	Lüneburg, Gravenhorststr. 10

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Wien

Avsändt den 28/ 1 1954 kl. 2020

Inkom den 28/ 1 1954 kl. 2145

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 60: B		9
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	En I

Rg.

9.

Danishon meddelas
29/1

För Jarring personligen.

Vårt chiffer 7. Lorentzon återkommen. Ingen
mötte vid rendez-vous-platsen.

Belfrage

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM		
Stockholm den 28 januari 1954. 19		
Personligt och strängt förtroligt.		
N:o		1 BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu ^I

Broder,

Jag vore Dig tacksam för ett telegrafiskt meddelande,
om Du anser Dig kunna komma i kontakt med Franco Trandafilo
- han omnämnes senast i Ditt handbrev den 31 januari 1953 -
och när detta kan ske.

(Gunnar Jarring)

T.f. Chargé d'Affaires Bergensträhle,

R o m .
- - - -

exp. 28/1 - 54
B.

Frågor till Franco Trandafilo.

1. Kan Trandafilo erinra sig, om han under vistelsen i Lefortovskaja hörde omtalas, att det fanns någon svensk i fängelset under tiden 1945 - 1950?
2. I så fall, hur erhöll han detta meddelande, och fick han några närmare detaljer om denne svensk?
3. Talade han efter frigivningen med de Mohr om sin eventuella kännedom om svenskan, eller talade de Mohr om att han hört något om någon svensk i de ryska fängelserna?
4. När ägde i så fall detta samtal rum? Skedde det innan de Mohr hade någon kontakt med svenska representanter?
5. När träffade Trandafilo Henry Thomsen, och var?
6. Vad berättade Thomsen om sig själv?
7. Berättade han något om Wallenberg eller om någon annan svensk, som skulle ha befunnit sig i Lefortovskaja?
8. Berättade han eventuellt något om att han hört, att någon eller några svenskar skulle ha befunnit sig i Lefortovskaja?

29/1-54

Samtal med M.R. 15-22 jan. 1954

Följande ämnen ha berörts :

Handels- och andra relationer mellan Sovjet och Tjeckoslovakien.
Den ekonomiska utvecklingen i Tjeckoslovakien.
Resor i Sovjet och intryck av städer och industri- och byggnader.
Personliga relationer med ledande personligheter.
Atom- och flygproduktionen.
Den politiska utvecklingen. (flyktigt)
Livet i Moskva (huvudsakligen i kontrollsyfte).

Det preliminära intrycket av samtalen är följande:

R:s uppgifter beträffande de tjeckisk-ryska handelsrelationerna och beträffande vissa sidor av den tjeckiska ekonomiska utvecklingen ha varit givande. Detta gäller exempelvis beroendet av den svenska malmen, kullagersituationen, ryssarnas attityd visavi tjeckerna vid leveransförseningar etc. Intressanta är även synpunkterna på den ekonomiska utvecklingen i Tjeckoslovakien, där R. företrätt den synpunkten att anmärkningsvärda framsteg gjorts trots vissa misstag, och att man i väster ofta underskattat den utveckling som ägt rum. Vissa sägna defekter i R:s kunskaper ha framträtt: exempelvis hans uppgift att Kosič i Slovakien varit det förnämsta tillskottet till stålindustrin under femårsplanen medan det i själva verket är Kunčice i Moravien och Kosič-projektet helt nedlagts. Det bör observeras att det här rör sig om femårsplanens viktigaste investeringsprojekt.

Samtalen beträffande R:s resor i Sovjet och hans intryck av fabriker etc ha hittills varit mycket litet givande, vilket delvis kan bero på hans bristande tekniska kunskaper. Han har föga minne av namnen på de industriföretag han besökt. Det är emellertid möjligt att vidare samtal här kan ge bättre resultat.

De mera allmänna synpunkter R. der samtalens gång anlagt på den politiska utvecklingen, styrkeutvecklingen etc. i framtiden ha många gånger förefallit rimliga. De ha ofta gått ut på att man icke får underskatta den ryska utvecklingen på det ekonomiska området, att ryssarna har ringa intresse för sin prestige utomlands, att alla de i första intresseras av styrkeutvecklingen på längre sikt etc.

Ovan har berörts områden där R. erhållit sina uppgifter huvudsakligen genom sitt arbete i den tjeckoslovakiska handelsdelegationen i Moskva. Här har det i regel varit svårt att hitta några direkta felaktigheter, om man bortser från den ovannämnda Kunčice

förväxlingen och den egend^{om}liga omständigheten att han icke viste vem som varit utrikeshandelsminister i Sovjet under olika perioder. Samtalen har emellertid till god del rört sig om de upplysningar R. säger sig ha erhållit genom sällskapligt umgänge med Moskva~~XXXXXX~~ inflytelserika kretsar i Moskva. Detta vidsträckta umgänge, som i vissa fall berört ledande ryska personligheter, uppger sig R. ha uppnått icke genom sin ^{framträdande} betydande ställning i ^{den} tjeck^{oslovakiske} ~~representationen~~ handelsrelationerna utan genom sin förmåga att spela piano, konsumera alkohol (samt underförstått ^{sin} framgång hos kvinnor och allmän trevlighet). De bästa ^{relationerna} uppgifterna hävdar han sig ha erhållit genom sin intima ^{vänskap} ~~kontakt~~ med en kvinnlig kusin till Malenkovs maka (tidigare Helena Chrustjev). Tack vare dessa relationer på högsta ^{och} ~~håll~~ har R:s vistelse i Moskva blivit i ^{hög} ~~hög~~ grad privilegierad och fyllts av fester och nöjen, vilka ofta väckt hans närmaste överordnades avund.

Riktigheten i ovanstående är naturligtvis omöjlig att avgöra. Det är naturligtvis icke omöjligt att de äro med verkligheten överensstämmande, ^{exempel kunna anföras på} ~~men det bör hållas i minnet att man har många liknande från Sovjet~~ krönikor som senare visat sig vara hopfantiserade. En egendomlig omständighet är R:s relativa obekantskap med gator etc i den ryska huvudstaden, där han dock rört sig under så lång tid med egen bil. Över huvud har han ~~alltid~~ ¹⁹⁴⁹ visat sig villig att gå närmare in på resonemang i dessa frågor.

Under sitt liv som uppskattad "play boy" i den ryska huvudstaden uppger sig R. ha träffat ~~marssallarna~~ ^{Bresnev} flera ledande politiker eller erhållit värdefulla uppgifter om dem. I flera fall såsom beträffande Bresnev och Jasnov synes emellertid dessa uppgifter vara helt eller delvis felaktiga. R:s intryck av Malenkov överensstämmer ^{dock} ~~emellertid~~ i hög grad med de som redovisats av engelska ambassadören Hayter.

Anmärkningsvärt rikhaltiga ~~rikhaltiga~~ äro R:s informationer angående det ryska atomväsendets och flygets utveckling. I R:s kretsar synes ingen som helst åternållsamhet ha förekommit i diskussionen av dessa ytterst sekreta förhållanden. ~~Sina källor~~ Som sina källor i detta sammanhang uppger han dels en vetenskaplig vän från Tjeckoslovakien, ^{vilken} som arbetade vid Moskva~~XXXXXX~~ ett viktigt atomforskningsinstitut i eller nära Moskva, samt den svenskfödda maken till prof. Pontecorvo, vilken han uppger sig ha känt mycket intimt.

~~XXXXXX~~ R. uppger sig ha träffat ~~XXXXXX~~ ambassaden som han öfva besökt i 500 m.

De uppgifter som han på detta sätt ernållit gå i stort sett ut på att visa att den ryska atomforskningen gjort stora framsteg — större än man i allmänhet tror i väster. Samma gäller det ryska flygvapnet. Det bör observeras att många av hans uppgifter rörande placeringen av Atomograd etc företer vissa likheter med fantasi- fulla uppgifter i vissa delar av världspressen. Skulle så vara fallet att hans uppgifter äro ren dikt måste han emellertid anses ha varit mycket lyhörd för det mest aktuella på nyhetsfronten. Han uppger sålunda att ryssarna påstått sig ha upptäckt vägar att gö vätebomber som man icke kände till i väster, och vidare att man, när han erhöll uppgiften, disponerade 20 prototyper till en ny ^{reaktions} bombmaskin - Il 31 - vars aktionsradie uppgavs vara Magadan- Washington.

Det förtjänar tilläggas att R. för närvarande utarbetar en artikelserie som framför allt skall behandla den ryska atom utvecklingen.

Stockholm den 25 januari 1954

X Samma uppgifter framföres
om mig och göras på väster. Sam-
tidigt som de göras i Landstinget och
kanaliserades i ett stort antal
institutions och i ett stort antal
förhållanden. Detta har varit ett
systematiskt försök att skapa en
Kommunistisk propaganda och en
Arbetsmarknad för att skapa en
mycket stor och mycket stark
valdiga och mycket starka
att motstånd. Detta har varit
Samma metoder som har
utförts i ett stort antal
värden - för att skapa en
stor intresse för att skapa en
att skapa en stor intresse
för att skapa en stor intresse

De rysk-tjeckoslovakiska handelsförbindelserna.

Under åren 1948-49 voro ryssarna, såde R. oresonliga i sina anspråk på den tjeckoslovakiska industrien. När det senare framstod klart att de tjeckoslovakiska åtagandena i handelsavtalen voro omöjliga att uppfylla, visade de emellertid - särskilt från 1952 - förståelse och större rimlighet i sina krav. Några repressalier i form av minskade spannmålsleveranser förekommo icke såvitt R. visste. Han antydde, att ryssarna själva borde vara rätt väl underkunniga om hur mycket tjeckerna i realiteten förmådde prestera, eftersom de voro mycket väl insatta i alla ekonomiska förhållanden i Tjeckoslovakien. "De visste mycket mer om den tjeckiska exportförmågan än exempelvis v. utrikeshandelsministern Margolius", framhöll R. Deras representanter i de tjeckiska industriföretagen - av vilka R. kände flera - voro ofta mycket dugliga personer.

Den nuvarande ryske handelsministern Mikojan kunde, enligt R. utfara i de grövsta otidigheter, när han första gången under rättades om tjeckoslovakiska leveranseftersläpningar, men nästa dag vara lika älskvärd som tidigare. I regel präglades ryssarnas uppträdande mot de tjeckoslovakiska representanterna av hövlighet men av viss kyla.

Sedan 1948 avsåg den tjeckoslovakiska malmimporten från Sovjet endast malm från Krivoi Rog. Kertjmalmen gick till Rumänien och Bulgarien. R. omtalade en viss malmproduktion i Karelen, vilken emellertid var lågvärdig, samt i Perekop, som skulle ha påbörjats 1952 och varifrån viss export upptagits.

Redan från 1950 hade man inom vederbörande tjeckiska kretsar talat om att söka sänka den svenska malmens andel i den tjeckiska importen. 1951 yrkade Kumikin vid ett möte i Warszawa på en reduktion av malmimporten från Sverige och ställde i utsikt rysk malm som ersättning. I 1951 års avtal utlovades stora kvantiteter rysk malm, men man erhöll blott 70% av den överenskomna kvantiteten; ryssarna kunde icke leverera de kvantiteter malm som tjeckerna behövde.

Kännbara konsekvenser av de minskade malmleveranserna från Sverige framträdde på kolförsörjningens område. Den ryska

malmen liksom den inhemska krävde vid smältningen mera kol per ton än den svenska. Den minskade importen av svensk malm var därför en medverkande orsak till den svåra kolbristen i Tjeckoslovakien och till landets oförmåga att fylla sina exportåtaganden på detta område.

Stockholm den 28 januari 1954.

Östblockets kullagerförsörjning.

Under den tid R. var i Moskva rådde kännbar brist på vissa kullagertyper. Energiska ansträngningar nedlades emellertid på kullagerindustriens utbyggnad, och 1956 beräknades östblocket kunna helt täcka sitt kullagerbehov.

Under hösten 1951 eftersöktes, enligt R., framför allt följande kullagertyper (Han var icke fullt säker på beteckningarnas exakthet)

30209

13000

6204

22 205
22

E1 6,7,8,9

6210X

Ang. västerländsk bedömning av Tjeckoslovakiens ekonomiska läge.

R. gjorde gällande att betydande resultat uppnåtts vid den fortsatta industrialiseringen av Tjeckoslovakien, trots att misstag ej sällan begåtts. Dessa framsteg underskattades ofta på utländskt håll.

Han framhöll i detta sammanhang, att de ekonomiska svårigheterna ej sällan överdrivits av utländska bedömare. Detta gällde icke minst den viktiga kolsektorn. Det var sant att kolproduktionen nedgått 1951, men detta berodde närmast därpå att man som följd av brist på arbetskraft tvingats överföra aktiva gruvarbetare till investeringsarbeten i gruvorna. Sedan dessa arbeten fullgjorts, återfördes arbetarna till aktivt gruvarbete, och produktionen steg åter snabbt våren 1952.

I allmänhet synes man utomlands ha överdrivit omfattningen av den 'abseenteeism' som förekom vid de tjeckoslovakiska gruvorna. Denna hade enligt R. minskats avsevärt efter myntreformen. (R. uppskattade frånvaron för hela 1953 till genomsnittligen 7%).

R. ställde sig kritisk till många av de uppgifter som publicerades av de amerikanska korrespondenterna i Wien. Deras källor voro i stort sett endast de tjeckoslovakiska tidningarna och radion; med hjälp härav sökte de rekonstruera utvecklingen och togo ofta fel. De tjeckoslovakiska flyktingar som passerade Wien voro i regel alltför obetydliga för att kunna lämna några mera värdefulla upplysningar. R. uppgav sig i Wien ha besökt en person vid namn Lorenzon som påstods vara en av de förnämsta kännarna av tjeckoslovakisk ekonomi och förvånats hur felaktiga slutsatser som dragits av denne expert. Vissa artiklar som publicerats i Economist ansåg R. underskatta den tjeckoslovakiska femårsplanens resultat. Själv sade han sig, som ovan framhållits, hysa den åsikten, att betydande framsteg trots allt gjorts i Tjeckoslovakien, men sade han, sådant kunde man ju inte publicera i New York Times...

Det förtjänar tilläggas, att R. ställde sig skeptisk

till den verksamhet som bedrevs av Radio Free Europe and Voice of America. Sedan den förra givit alldeles vilseledande uppgifter om en förestående myntreform redan 1951 och på så sätt förorsakat att folk hals över huvud gjorde sig av med sina kontanter, hade allmänhetens förtroende till dess vederhäftighet dalat. Numera hörde man huvudsakligen på Vatikansens radio och BBC.

Stockholm den 28 januari 1954.

Ang. utländska diplomater i Sovjet och satellitstaterna.

Ryssarna hade den uppfattningen, att alla utländska diplomater voro spioner. Den amerikanske ambassadören Kennan ansågs "stupid", hans efterträdare Bohlen tyckte man icke om; MGB satte sig emot hans återkomst till Moskva. Dåvarande säkerhetsministern Ignatiev var särskilt motsträvig.

Den engelske ambassadören Alvary Gascoigne tycktes man hysa mera respekt för. (R. ^{uppgav} gjorde gällande att ryssarna voro mycket väl underrättade om vad som skedde i Pentagon och State Department.)

Det är av visst intresse att R. med skärpa gjorde gällande, att ett omfattande västmaktsspionage förekom, och att det låg realiteter bakom många spionprocesser. I regel, ansåg han, var the "legal" counsellor på de amerikanska östbeskickningarna, pressattachén på de engelska och militärattachén på de franska anförtrödda spionageuppdrag. Som exempel nämnde han att Karpe, en amerikansk diplomat i Rumänien, som anträffades död i en järnvägstunnel i Österrike, i realiteten varit ledare för det amerikanska spionnätet i Ungern. (Det ryska spionaget i ett land leddes alltid från ett annat, uppgav R.) Den engelske ambassadsekreteraren Reginald Gardiner i Prag hade när han anhölls flagrant spionmaterial i sina händer. Skandalöst vårdslöst ansåg R. Med hjälp av anteckningar i hans papper kunde man omedelbart häkta 20 personer. Fransmännen organiserade flykten av ett par katolska ministrar, men så klumpigt att tjeckiska polisen stod och väntade på det flygfält, där ett franskt plan skulle avhämta de flyende.

Beträffande polisövervakningen av diplomater och andra utländska representanter i Moskva uppgav R. att han själv icke trodde sig ha varit kontrollerad. I allmänhet övervakades enligt vad han visste icke heller övriga satellitrepresentanter i Moskva. Ett undantag var den

X Sg till
hän till
Långt för
XX Sissa på
staden
På totalt
helt på detta

Ryso
fält

P fält
icke de han
stod vänt
moskva

tjeckoslovakiska militärrepresentationen som stod under sträng uppsikt.

R. ställed sig skeptisk till uppgifterna om mikrofonavlyssning av de utländska diplomaterna i Moskva. Att telefonerna avlyssnades, att post-lästes o.s.v. var uppenbart. Det pratades mycket om mikrofonen, men hade någon verkligen sett en mikrofon som upptäckts, frågade han.

Stockholm den 29 januari 1954.

Ang. den ryska atombombproduktionen.

R. ställde sig häpen till den brist på kunskaper som man på svenskt håll hade i dagen beträffande utvecklingen på detta område. "Vad gör Sohlman egentligen?" undrade han, och det föreföll som om han menade att uppgifter rörande dessa ultrasekreta förhållanden utan större svårigheter borde kunna inhämtas av västerländska diplomater i Moskva. Själv påstod han sig ha erhållit sina informationer genom kontakter i sällskapslivet, där ingen återhållsamhet tycks ha rätt när det gällde att debattera atomhemligheter, samt genom en tjeckisk vän, professor Kschejk.

De viktigaste uppgifter som R. lämnade voro följande:
Atomproduktionen är koncentrerad till ^{nedan uppräknade} platser:

Någon ort i Tannu Tuva (Nära Allai)

Sterlitamak (i sydvästra Ural)

Sotji (vid Svarta Havet)

En ort i Pamir

På västra stranden av Bajkal (1951)

Stalingrad. (Tadschikistan)

(En fabrik i Jenisej-området sprang i luften 1952.)

I omedelbar närhet av Moskva inrättades 1950 ett stort centrallaboratorium för atomfysik.

R. gjorde gällande att ryssarna nått avsevärt längre i sin utveckling på atomområdet än man i väster trodde. De fingo kännedom om de amerikanska prestationerna på atomområdet redan före försöksexplosionen 1945, delvis genom Hopkins dokument.

De tillsatte 1946 ett utskott, Atomaja Strategia, bestående av Beria, Sokolvski, Vasilevski, Bulganin. Senare överfördes den verkliga ledningen till ett vetenskapsmannautskott på 48 personer under professor Joffe. Inga tyskar tillhörde detta utskott, men ett stort antal voro verksamma ute i anläggningarna.

Genom speciella anordningar förmådde ryssarna hindra att samtliga deras försöksexplosioner kommo till amerikansk kännedom. I själva verket hade under en experimentserie på Novaja Semlja 17 atomexplosioner ägt rum med kort mellanrum.

Som följd av Jeni-sej-fabriken explosion - genom en tillfällighet således - skulle ryssarna ha kommit på en ny metod att producera vätebomber. Denna metod trodde man icke vara känd i väster.

Stockholm den 29 januari 1954.

39 Hh Järn-
11-54 Hh Järn-
11-54 Hh Järn-
Kundens, Bonn
Reinisch, Hamburg

30/1-54

P.M.

Sedan nu en del av de tyska beskickningstjänstemännen återvänt till Tyskland från fångenskap i Ryssland, särskilt då några stycken som tillhört den tyska beskickningen i Sofia skulle det vara av stort värde, om dessa återvändande fångar kunde höras bland annat om följande:

- 1) Har de tillbringat någon tid under fångenskapen i Moskva-fängelserna?
 - a) I Lefortovskaja? I så fall, kunna de giva en tämligen exakt beskrivning på fängelsets utseende och i vilka celler de sutto samt vilken tid de tillbringade i cellerna ifråga?
- 2) Kunna de lämna uppgift om vilka andra tyska beskickningstjänstemän från Balkan-staterna, som befunno sig i Lefortovskaja och i så fall i vilka celler hade dessa medlemmar suttit? Tidsangivelse om möjligt för vistelsen i de olika cellerna.
- 3) Det har sagts, att "Generalsekretär" Karl Supprian vid tyska kulturella institutet i Bukarest skulle ha befunnit sig i Lefortovskaja, närmare bestämt i cell nr 151. Tiden torde ha varit från november 1944 till april 1945, då Supprian skulle ha överförts till cell nr 152, där den italienske diplomaten Claudio de Mohr och en annan italienare vid namn M. Ronchi voro inspärrade. Omkring den 20 eller 21 april 1945 säger sig de Mohr ha hört att nya fångar kommo in i cell nr 151, som under några dagar stått tom. Fortfarande enligt de Mohr skulle ^{bland de} det nyankomna ha funnits en tysk beskickningstjänsteman vid namn Roedl, vilken tjänstgjort i Budapest.

Utan att avslöja dessa förhållanden vid ett kommande förhör förrän de hörda själva lämnat så noggranna plats- och tidsangivelser som möjligt, vore det av mycket stort värde om vid förhören kunde fastslås genom någon av de hördas utsago, att doktor

de Mohrs påstående kunde verifieras. Doktor de Mohr har nämligen gjort ett bestämt påstående om att Raoul Wallenberg skulle ha befunnit sig som cellkamrat med förenämnde Roedl i cell nr 151, vilket de Mohr säger sig ha fått bekräftat genom knackningar i cellväggen enligt det s.k. "idiotsystemet". Även om ingen av de hörda kunna ge några närmare upplysningar om att någon svensk befunnit sig i Lefortovskaja under tiden från början av 1945, så vore det mycket värdefullt, om någon av de hörda kunde just yttra sig om fångarna i de aktuella cellerna 151 och 152.

- 4) Känner någon av de hörda till något om en ungersk vetenskapsman vid namn Zoltan de Rivo, vilken enligt uppgift tillfångatagits i Bukarest, där han tjänstgjort vid universitetet. Denne Zoltan de Rivo skulle enligt uppgift från italienske legations-tjänstemannen Romeo Moschetti ha sagt, att han suttit tillsammans med bland annat en tysk medborgare vid namn Doktor Albert Laarmann, född 1898, och en överste Dietl. Laarmann skulle enligt de Rivo genom morsering ha erfarit, att en svensk skulle ha befunnit sig i granncellen och att denne Svensk skulle ha haft något offentligt uppdrag i Budapest för att skydda judarna mot tyskarna. Då doktor de Rivo kom tillsammans med Moschetti, satt Moschetti i cell nr 37 och ~~Supprian~~ dessförinnan hade doktor de Rivo suttit i en cell i tredje våningen (enligt vår terminologi 4. våningen) men det är icke känt vilket nummer cellen hade.
- 5) När flyttade fångarna från Lefortovskaja och vart-hän? Om möjligt en beskrivning över de olika fängelser och läger som fångarna passerat innan frigivningen.
- 6) Känn/er de till något om de nämnda Karl Supprian, Roedl, Albert Laarmann och överste Dietl? Vet de om ~~en~~ någon av dessa blivit frigivna eller i vilket läger de befunnit sig efter vistelsen i Lefortovskaja?

- 7) Hade de vid något tillfälle någon förbindelse med en person vid namn Henry Thomsen, som påstod sig ha varit anställd vid svenska beskickningen i Budapest?
- 8) Har någon av de återvändande varit internerad i Vladimir-lägre?
- 9) Kan en beskrivning över lägre lämnas?
- 10) Kunde fångarna där kommunicera fritt med varandra.
- 11) Har någon hört omtalas, att en ungrare vid namn Langfelder befann sig i något ryskt fängelse eller läger?
- 12) Lärde någon av de återvändande känna en tysk vid namn Erhard Hille?
- 13) Återvände han till Tyskland och känner i så fall någon hans nuvarande adress i Tyskland?
- 14) Känner någon av de återvändande till Karl Gallers och Helene Kaisers nuvarande adress? Båda återvände tillsammans med de övriga den 28 december 1953 till Tyskland.

(höres genom konsulatet i Hamburg)

De som i första hand bära höras är konsularsekreterär Ludwig Born, nu boende Kaiserlautern Grubentälchen (höres genom beskickningen i Bonn), anställdter Dorothea Fürstenberger, boende Berlin W 30, Hauptsbürgerstrasse 5, kontrollatsekreterär Paul Koch, adress Husum - Nord-see am Omnibusbahnhof, anställdter Teresie Loesl, adress Arnbruch Kreis Viechtach Nieder-Bayern (höres genom beskickningen i Bonn), gesandtschaftsrat doktor Mohrmann adress Ibbenbüren Krs. Tecklenburg Westfalen (höres genom beskickningen i Bonn), anställdter Angela Robl, adress Caritas-Verband- Köln (höres genom beskickningen i Bonn), och gesandter

dr. Erich Zechlin, adress Lüneburg, Gravenhorststr.
10.(torde väl lämpligast höras genom konsulatet i
Hamburg.

Stockholm den 30 januari 1954.

(Otto Danielsson)

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsutredningen

STOCKHOLM
Stockholm den 30 januari 1954¹⁹

N:o

(1 2 exemplar)

1 bil.

~~Personligt och strängt förtroligt.~~

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu^I

Broder,

./.

Med anledning av Ditt handbrev av den 25 januari 1954 ber jag att få översända en promemoria, som upprättat av kommissarie Danielsson, innehållande ett antal frågor, som vi skulle önska få besvarade. Som Du ser vore det önskvärt att vissa av de uppräknade personerna hördes genom konsulatet i Hamburg, varför jag med kurir på måndag översänder ett exemplar även dit.

(Gunnar Jarring)

Envoyén K u m l i n r

B o n n .

Exp. 30/1-54

72

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

sjöborgsärendet

STOCKHOLM
Stockholm den 1 februari 1954⁹

Strängt förtroligt.

1 bil.

N:o

BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Broder,

./.

Jag får härmed översända en promemoria, innehållande ett antal frågor i Wallenberg-ärendet och vore tacksam om Du på något sätt under iakttagande av alla försiktighetsåtgärder kunde utfråga de personer som i promemorian angivits böra höras genom konsulatet i Hamburg.

(Gunnar Jarring)

Vicekonsul R e i n i u s,
H a m b u r g .

exp. 12.54
B.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM		3/2	19 54
N:o	4V	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ^I	

Svensk
Berlin

Angeläget från Jarring till Tamm.

Kan det konstateras om Druck und Verlag Nationalzeitung
i Berlin alltjämt existerar. Om svaret jakande adressen
med uppgift om Väst eller Östberlin.

Cabinet

exp. 3/2 kl. 10.55 chs

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Berlin

Avsändt den 3 / 2 19 54 kl. 2220

Inkom den 4 / 2 19 54 kl. 0120

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalen.

Dnr	6:13		8
Avd.	Gr.	Mål.	
p	2	Eu	

3.

Angeläget för Jarring. Edert chiffer 4. Ingen adekvat motsvarighet, men nationaldemokratiska partiets organ Nationalzeitung utkommer i Östberlin under adress Verlag der Nation, Magazinstrasse 15-16 Berlin C 2.

Tamm

4/2
Haag den 30 januari 1954.

Personligt och strängt
förtroligt 18

Jarring/DS
5/2

a
HEMLIG.
Danielsson,
f.k.
u.Jarring.

exp. 5/2-54
73.

Broder,

Beträffande den i Ditt personliga och strängt förtroliga handbrev den 2 december i fjol omnämnde holländaren Dick van der Kloosters kan jag numera, sedan förhørsprotokoll m.m. bearbetats på vederbörande avdelning i utrikesministeriet här, rapportera följande:

van der Kloosters har aldrig varit diplomat. Han var fram till 1950 verksam som ingenjör, driftsledare eller dylikt vid en textilfabrik i Sovjetzonen i Tyskland, blev någon gång nämnda år häktad, anklagad för sabotage, och deporterad till Ryssland. Den 12 september 1952 fördes han till fängelset i Vladimir, då hans hälsa hade gjort honom oanvändbar i arbetsläger, där han förut hållits fängslad. I fängelset i Vladimir hade han förvarats i en större cell med elva andra personer, bland vilka befunno sig den tyske fältmarskalcken Schörner (sedermera rapporterad som avliden), före tyske ministern i Sofia Becheler, en förutvarande sovjetrisk statssekreterare (!), två japaner, två koreaner, en turk m.fl. Den 20 juni 1953 fördes van der Kloosters från fängelset i Vladimir till ett uppsamlingsläger för utländska fångar, som skulle frigivas, och blev i höstas - datum kom jag ej att anteckna - överlämnad till holländska myndigheter i Berlin.

Jämlikt instruktion från härvarande utrikesministerium hade van der Kloosters efter frigivningen av representanter för holländska generalkonsulatet i Ber-

lin tillfrågats om han under fängelsetiden i Ryssland hört talas om någon fången svensk, svensk diplomat, Wallenberg, men besvarat dessa frågor nekande.

van der Kloosters befinner sig alltså i Väst-Berlin, dit hans hustru och dotter efter hans häktning 1950 hade lyckats fly och sedan uppehållit sig. Vederbörande i utrikesministeriet här säger sig tro att svenska generalkonsulatet i Berlin underrättats om van der Kloosters och erbjudits tillfälle till samtal med honom. I varje fall gäller, sedan min demarche i somras, generellt den instruktionen att vårt generalkonsulat skall beredas möjlighet att sammanträffa med och utfråga varje från Sovjetunionen återkommande holländare.

Om av någon anledning detta i fallet van der Kloosters icke har iakttagits torde nederländska generalkonsulatet när som helst kunna förmedla en utfrågning, om sådan anses påkallad. Veterligen är van der Kloosters alltså kvar i Berlin och i kontakt med sitt generalkonsulat.

*Min tillgång
P. van der Klooster*

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES.
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM		4/2	19 54
N:o	/ ✓	BUD Chiffër	BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ^I	

SH

Svensk
Bryssel

Åkerrén som är instruerad i den förhörsteknik som bör användas i Wallenberg-fallet bör om möjligt kontakta de personer eller den person som under namn Lapäti och Horvath uppsökt konsuln i Liège och Setterwall. Åkerrén bör i så fall söka utforska alla upptänkliga detaljer ävensom personernas eller personens personliga bakgrund.

Cabinet

269

EVD 4/2 1140 BH

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM		4/2	19 54
N:o 5 ✓	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I	

Svensk
Berlin

Edert 3

Kan det fastställas om någon eller några personer i
ledningen för Nationalzeitung vårt 4 fortfarande bor
kvar i Berlin

Cabinet

Exp. 4. 2. bl. 10.45 cns

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

Jarring

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD

Pol.

Från Rom

Avsant den 5 / 2 1954 kl. 1945

Inkom den 5 / 2 1954 kl. 2045

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	49:B	4
Avd.	P	Gr.
	2	Mål.
		Eu I

4.

8 För Jarring. Enligt inhämtade upplysningar är Trändafilö verksam på redaktionen för härvarande tidningen Tempo. Tacksam besked om jag skall söka honom och göra frågorna.

Bergensträhle

72

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 4 februari 1954.

strängt förtroligt.

2 bil.

Jarring/DS
5/2

a + b
HEMLIG.
Danielsson, f.k.
u.Jarring

exp. 5/2-54
P.

9/2 Ch. Bonn.

HK

Broder,

I anslutning till mitt handbrev till kabinettsskreteteraren den 14 nästlidna januari angående den tidigare medarbetaren vid beskickningen i Budapest Henry Tomsen alias Hermann Grosheim-Krisko - under detta namn har han numera fått ett tyskt pass utfärdat - ber jag få meddela, att T. i går uppsökte beskickningen och hade ett samtal med Göransson. Hörande vad därvid förekom, ber jag få hänvisa till bifogade av Göransson uppsatta P.M.

Såsom Du finner, är T. mycket angelägen att snarast få komma till Stockholm för att i departementet avlägga rapport och framföra vissa personliga önskemål. Såvitt jag kan bedöma, tala vissa skäl för att T. blir emottagen. Dels har han väl otvivelaktigt gjort svenska intressen vissa tjänster, dels torde man icke kunna bortse ifrån risken, att T., om han hos de svenska myndigheterna icke skulle finna det stöd och det intresse han hoppats på, kan bli fästad att med det högintressanta material han förfogar över vända sig till pressen eller eljest till offentligheten. För när-

Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

5/2
Bonn, p.t. Köln den 4 februari 1954.

Strängt förtroligt.

2 bil.

Jarring/DS
5/2

a + b HEMLIG.
Danielsson, f.k.
u.Jarring

5/2-54
exp. 9/2

9/2 Ch. Bonn.

4
Broder,

I anslutning till mitt handbrev till kabinettssekreteraren den 14 nästlidna januari angående den tidigare medarbetaren vid beskickningen i Budapest Henry Tomsen alias Hermann Grosheim-Krisko - under detta namn har han numera fått ett tyskt pass utfärdat - ber jag få meddela, att T. i går uppsökte beskickningen och hade ett samtal med Göransson. Körande vad därvid förekom ber jag få hänvisa till bifogade av Göransson uppsatta P.M.

Såsom Du finner, är T. mycket angelägen att snarast få komma till Stockholm för att i departementet avlägga rapport och framföra vissa personliga önskemål. Såvitt jag kan bedöma, tala vissa skäl för att T. blir emottagen. Dels har han väl otvivelaktigt gjort svenska intressen vissa tjänster, dels torde man icke kunna bortse från risken, att T., om han hos de svenska myndigheterna icke skulle finna det stöd och det intresse han hoppats på, kan bli fästad att med det högintressanta material han förfogar över vända sig till pressen eller eljest till offentligheten. För när-

Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

varande förefaller T. fullt beredd att lojalt samarbeta med myndigheterna och föga sig i eventuella anvisningar till honom beträffande fallet W. Härmed vill jag givetvis icke ha sagt, att icke en försiktig och skeptisk inställning till T. kan vara påkallad. Det förefaller ännu oklart, vart han egentligen syftar, och en del av hans utsagor äro ju litet underliga.

Jag vore tacksam att om möjligt omgående få besked, huruvida vi kunna meddela T., att man är beredd ta emot honom, och i jakande fall till vem han bör vända sig. Kan beskickningen i så fall även bestrida kostnaderna för hans resa till Stockholm?

En avskrift av hans i Göransson's P.M. omnämnda skrivelse till utrikesministern bifogas. Däremot har avskrift av utdraget för hans rapport - vilket icke innehåller något särskilt nytt - icke medhunnits före kurrensens avgång i dag. Det insändes med nästa kurrir.

En tilläggs
Receivér

P.M.

Onsdagen den 3 februari 1954 på eftermiddagen infann sig Henry Tomsen alias Hermann Grosheim-Krisko utan föregående anmälan å beskickningen och bad om ett samtal med mig.

T. omtalade, att han nu nedtecknat en mycket omfattande rapport rörande sina upplevelser under fångenskapen i Ryssland 1945-1953. Ur denna rapport hade han gjort ett utdrag om de förhållanden, som han ansett vara av särskilt intresse ur svensk synpunkt, framför allt med tanke på fallet Wallenberg. Sammandraget önskade T. personligen överlämna i utrikesdepartementet tillika med en till utrikesministern ställd skrivelse, i vilken han i allmänna ordalag uttrycker förhoppning om någon gottgörelse för de lidanden han åsänkats genom att han under tjänstgöring vid dåvarande svenska beskickningen i Budapest råkat i rysk fångenskap.

T. verkade synnerligen angelägen om att snarast få komma till Stockholm och i departementet få redogöra för sina erfarenheter och diskutera sina personliga angelägenheter. Hans avsikt är att från Stockholm bege sig till England och uppsöka sin hustru och dotter, som äro bosatta där, och med vilka han ny lyckats få kontakt. T. ställde gång på gång frågan, hur många dagar det kunde dröja, innan besked från Stockholm kunde föreligga, att man där vore beredd taga emot honom, och motiverade sin iver med att han vore mycket

angelägen träffa sin familj men först ville avlägga rapport till de svenska myndigheterna. Han uttryckte en förväntan om att få kostnaderna för resan till Sverige ersatta.

T. förklarade sig ytterst intresserad av att medverka till ett uppklarande av Wallenbergs öde och framlade vissa idéer om hur man därvid kunde tänka sig att gå till väga. Sålunda framkastade han tanken, att han från Stockholm skulle själv tillskriva de högre tjänstemän i det ryska säkerhetsväsendet, som han lärt känna under sin fångenskap, och av dem begära besked om Wallenbergs öde. T. antydde även, att han eventuellt skulle vara beredd att i svenskt officiellt uppdrag bege sig till Moskva (!) och söka få upplysningar i saken.

Då jag ställde mig skeptisk till dessa proposer och undrade, hur T. kunde tänka sig ha ett sådant inflytande hos ryska vederbörande, svarade han undvikande. Han framhöll emellertid, att det enligt hans åsikt vore lönlöst att söka uppnå något resultat via ryska utrikesministeriet, som vore maktlöst gentemot säkerhetsmyndigheterna. Man måste vända sig direkt till dessa. Ett särskilt skäl att handla med skyndsamhet vore enligt T., att ryssarna eventuellt kunde tänkas intaga en något mjukare hållning, så länge Berlin-konferensen påginge. Efter densamma kunde deras inställning åter hårdna.

Vidare nämnde T., att han i Stockholm gärna ville uppsöka Wallenbergs moder.

I övrigt framkom under samtalet bl.a. följande:

- 1) T. har skriftligen satt sig i förbindelse med italienaren Trandafilo men ännu icke erhållit något svar från denne.
- 2) Om tysken Hille har T. ännu inga underrättelser men bemödar sig alltjämt att få reda på dennes uppehållsort.
- 3) Enligt T. ha nyligen vissa lättnader för korrespondens med fångar i Ryssland genomförts. Bl.a. skulle det sålunda nu vara möjligt att skriftväxla med fångar i Vladimir-lägre t. öster om Moskva. Postadressen dit vore "Postfach 5110/49, Moskau, UdSSR". T. sökte hjälpa en fru Dietl att komma i förbindelse med sin man överbste Dietl, som befunne sig där.
- 4) T. innehar numera vanligt tyskt resepass utfärdat för Hermann Grosheim-Krisko.

Jag betonade för T. vikten av att inga förhastade steg toges

i fallet W., och att alla åtgärder måste koordineras från Stockholm. T. sade sig inse detta. Jag lovade honom vidare att beskickningen omedelbart skulle sätta sig i förbindelse med departementet och därefter återkomma i ärendet snarast möjligt.

T. deponerade på beskickningen två exemplar av ovan nämnda utdrag ur sin rapport jämte sin skrivelse till utrikesministern men uttalade som sin bestämda önskan att själv få överlämna dessa aktstycken i Stockholm.

Köln den 3 februari 1954.

T. Göransson

(T. Göransson)

Avskrift.

Hermann Grosheim-Krisko

Bil. handbrev.....*Kumlia*
Jarring.....d. 4.2.54.....

3 Februar 1954

Königlich Schwedisches
Aussenministerium

S t o c k h o l m .

Herr Minister :

Aus dem beiliegenden Bericht ist zu ersehen, wie unsagbar schwer ich neun Jahre darunter leiden musste, Mitarbeiter der Königlich Schwedischen Gesandtschaft in Budapest zu sein.

Bei Ausübung meines Dienstes bin ich am 19. Januar 1945 von den Sowjets festgenommen worden. Es wurde mir und der Königlich Schwedischen Gesandtschaft, Budapest schwerste Spionagen-Vorwürfe gemacht, die ich unter Anwendung meiner ganzen körperlichen und seelischen Kraft abgestritten habe.

Es war mir stets vornehmste Pflicht, trotz Lebensgefahr meinen dienstlichen Verpflichtungen gegenüber der Königlich Schwedischen Gesandtschaft treu zu bleiben.

Ich bitte Sie, Herr Minister, meinen persönlichen Belangen, die sich aus der neunjährigen, völlig schuldlosen Haftzeit ergeben haben, gebührend Rechnung tragen zu wollen und die Erledigung dieses Falles möglichst zu beschleunigen.

Mit vorzüglichster Hochachtung

/u/ H. Grosheim-Krisko

Hamburg den 4 februari 1954.

Strängt förtroligt.

Jarring/DS
5/2

a + b HEMLIG.
Danielsson, f.k.
u. Jarring.

1 bil.

exp. 5/2
4s.

As

Ärade Broder,

4

./.

Åberopande Ditt handbrev den 1 innevarande februari ber jag få översända en P. M. över det samtal, som jag i går haft med hr Paul Koch i Husum. Därest det anses erforderligt att även den däri omnämnde Wauer höres, får jag emotse instruktion. Fattade jag Koch rätt, blir besöket på ön Nordstrand förenat med en intressant fotvandring eller hästskjuss över isen.

Gesandter a. D. Zechlin var icke anträffbar i Lüneburg utan vistades enligt uppgift av svägerskan i Bonn under adress Hotel Muskewitz, Dechenstr. 5. Då det vore ovisst, hur länge Z. skulle stanna kvar i Bonn, och varthän han senare skulle begiva sig, underrättade jag beskickningen i Köln i går i försiktiga ordalag per telefon om den nya adressen.

Älsk. tillgiven

K. Reinius

(K. Reinius).

Herr Utrikesrådet Gunnar Jarring,

Stockholm.

P. M.

över samtal med hr Paul Koch, född 1900, tidigare tjänsteman vid tyska beskickningen i Sofia, f. n. bosatt hos hustrun, fru Eva Koch, Am Autobusbahnhof, Husum/Nordsee.

Herr Koch gjorde ett rätt medtaget intryck och förklarade under samtalet, som varade i c:a 2½ timme, att hans minne lidit under vistelsen i Ryssland, särskilt svår hade minnesförlusten på grund av undernäring varit 1945-46, då han t.o.m icke kunnat erinra sig vigselfdagen, tidigare gatuadress i Berlin m.m. Från 1946 hade hans tillstånd blivit bättre med anledning av att födan blivit näringsrikare.

- 1.) I oktober 1944 hade Koch anlant till cell 164, 3 tr. upp i Lefortovskaja. Den 19.6.45 förflyttning till Butyrka och slutet maj 1946 tillbaka till Lefortovskaja, cell 84, sommaren 1947 på grund av reparationer till nr. 77 och därefter till hörncellen 137, 2 tr. upp. Från december 1948 - juni 1953 hade han varit i fängelset i Vladimir

En av K. ritad planskiss över fängelset Lefortovskaja ävensom en av undertecknad med stöd av K:s uttalanden senare gjord skiss närslutas.

Lefortovskaja-fängelset på 4 våningar var så byggt, att man från mitten kunde se alla flyglar. Numreringen började i nedre, högre hörnan med cell 1. I nedre botten var högsta numret troligen 52. Trapporna voro så placerade, att man från den ena trappan icke kunde se övriga två trappor. Framför cellerna gick en järngång med ledgång. Mot bortre ändan av de 4 flyglarna fanns en bro över till de 4 hörncellerna. En trappa upp fanns lasarettet i en tillbyggnad. Under och över lasarettet i tillbyggnaden funnos celler. I hela fängelset c:a 2-250 celler. I översta våningen började numreringen med omkring 150 - 200. Cellerna själva, där Koch har vistats, finnas inprickade på skissen. Dörren var en tjock, järnbeslagen trä-dörr med lucka för inlämning av mat och kikhål. Fönstret började c:a 1½ m från golvet och bestod av 9 rutor av metalltråd-förstärkt mjölkglas. Endast översta, mellersta fönsterdelen

kunde öppnas för vädring. Man blev då tvungen att stiga upp på sängen under fönstret. Framför fönstret fanns ett plåtskydd, öppet endast uppåt..

- 2.) Följande andra tyska legationstjänstemän hade vistats i Lefortovskaja:
- Gesandter Beckerle (Sofia) - ungefär samtidigt till slutet 1948. Cellnummer okänt.
 - Gesandtschaftsrat Dr. Anton Mohrmann (Sofia) - frigiven december 1953, adress Ibbenbüren.
 - Kanzler Muschke - kvar i Vladimir. Tid och cellnummer i Lefortovskaja okända, eventuellt omkring cell nr. 160.
 - Konsulatssekreterär Lessmann (Sofia) till 1949 i ryskt läger.
 - Konsulatssekreterär Hans Zimmermann - avliden.
 - Konsulatssekreterär Roland Gottlieb - början 1953 i lägret Wro-kota, möjligen frigiven till Österrike. Troligen gift med en svenska med förnamnet Karin. Tidigare anställd vid österrikiska beskickningen i Stockholm.
 - Konsulatssekreterär Ludwig Born - frigiven - Kaiserslautern.
 - Presseattaché Pörtzgen - kvar i Vladimir. Tidigare vid ambassaden i Moskva.
 - Angestellter Hermann Mayer - enligt ett den 3.2.54 mottaget brevkort från överstinnan Dr. Klara Erika Dietl (jfr. punkt 6), Untere Karspüle 13, Göttingen, har Mayer frigivits och varit i förbindelse med henne.
 - Telegrapheninspektor Ernst Möder - kvar i ryskt läger.
 - Angestellter Paul Lorke - icke frigiven. Till slutet 1948 i Lefortovskaja.
 - Angestellter Fritz Jäcker d:o d:o d:o
 - Wissenschaftlicher Hilfsarbeiter Biermann (Sofia) - kvar i Vladimir.
 - Militärattaché von Hülsen - kvar i ryskt läger.
- Koch hade till augusti 1948 delat cell med Born och Lessmann. Alla hade gjort samma cellbyte tillsammans.
- 3a.) På fråga betr. Karl Supprian svarade Koch: "Der Name ist mir geläufig" och "Ich glaube aus der Russlandzeit".
- Claudio de Mohr - kom till Moskva samtidigt med Koch, senare öden okända.
 - M. Ronchi - okänd.
 - Roedl - enligt vad Koch kunde erinra sig, kom Roedl

från Bukarest och icke från Budapest. R. har varit i Lefortovskaja 1945, enligt vad K. i Butyrka hört av en medfånge, som delat cell med R. Namnet på medfången kunde K. icke erinra sig.

Inga namnuppgifter på personer, som varit i nr:ris 151 och 152 kunde erhållas. Det vore möjligt, att fångar i april 1945 kommit till nämnda celler. Enligt vad K. visste, hade hela flygel varit tom.

3b.) På fråga, om någon svensk varit i fängelset, svarade K.: "Ja, es soll ein Schwede da gewesen sein. Name weiss ich nicht".

Då jag nämnde Raoul Wallenberg, sade Koch: "Wo Sie den Namen sagen, ist er mir in Gedächtnis gekommen. Ein Schweizer soll mit ihm zusammen gewesen sein, aber den Namen erinnere ich mich nicht. In Vladimir und auch in Tapia habe ich von einem Hille gehört, dass er mit Wallenberg zusammen gewesen sein soll. Mit Hille war ich zusammen: im Butyrka Juni - August 1945 und in Tapia Juni - Dezember 1953. Hille hat mir erzählt, dass er mit Wallenberg zusammen war, und dass er angenommen hat, dass er deshalb so streng isoliert worden sei, weil er mit Wallenberg zusammen gewesen ist".

"Hille war in Vladimir, in einer kleinen Zelle, in einem anderen Stockwerk als ich, mit einem Schweizer zusammen".

"Hilles Alter - Anfang vierziger. War Journalist bei der Presse, eine grosse Zeitung, in Sachsen. Wurde mit mir am 26. Dezember 1953 entlassen nach Sachsen, nach einem kleinen Ort zu seinen Schwiegereltern".

"Hille erzählte, dass Wallenberg sehr reich sei, in Schweden sehr bekannt und dass seine Angehörigen grossen Einfluss hätten".

På fråga om Hille kan ha talat om någon annan svensk än Wallenberg, svarade Koch:

"Nein, ich glaube nicht. Ich meine, er hat den Namen Wallenberg genannt. Seine Verwandten in Schweden würden alles versuchen, um ihn frei zu bekommen".

En Adalbert Wauer, med adress Langer Deich, Insel Nordstrand/Nordsee, hade varit i samma rum som Hille i lägret Tapia. Det vore icke helt uteslutet, att Hille sagt något om Wallenberg för Wauer. Hille hade dock huvudsakligen berättat om sina egna öden och endast helt i förbigående omnämnt Wallenberg.

4-6.) Zoltan de Rivo - okänd.

Romeo Moschetti - okänd.

Dr. Albert Laarmann - en Laarmann, möjligen född 1898, dock icke Dr., var vid beskickningen i Bukarest. L. satt i Lefortovskaja tillsammans med en tysk, senare öden okända. Överste Dietl - från Bukarest, kvar i Vladimir. Jfr. även punkt 2. I kortet står, att Mayer framfört hälsningar från översten till hustrun.

- 7.) Henry Thomsen har icke varit tillsammans med Koch, men han har hört hans namn. Skall ha blivit häktad av ryssarna. Ingenting närmare känt.

5,8,9,
o. 10.)

a) I Butyrka satt Koch i cell 92 till december 1945, därefter en kort tid i cell 156 och sedan i cell 296.

b) Fängelset i Vladimir bestod av 5 huvudbyggnader, 2-3 mindre byggnader, promenadplatser, tvättkök, bad, lasarett, kök och skjul, allt omgivet av en hög mur.

Huvudbyggnaderna på 4 våningar voro fyrkantiga, långsträckta. Cellerna voro placerade på ömse sidor av en genomgående korridor med två vanliga trappor, en ungefär i mitten av huset och en i ena ändan av korridoren. I huvudbyggnaderna funnos c:a 80 celler, botten- och översta våningarna voro dock tomma. Cellerna hade 12 underbäddar och 4 överbäddar (över de fyra hörnsängarna). I en flygel fanns det även celler för 5-7 man. I genomsnitt fanns det 8-10 fångar per cell och 3-400 fångar per huvudbyggnad. En huvudbyggnad var helt tom och en stor del av de andra reserverade för förvaltningsändamål. I två mindre hus funnos lasarett och fångceller för 1-2 personer.

Promenadplatserna voro 10 mindre, fyrkantiga (6x6 m), av höga murar omgivna gårdar. Övervakningen ägde rum från en bro, så att man kunde överblicka alla 10 gårdarna samtidigt.

Fångarna voro blandade: japaner, engelsmän, litauer, dock mest tyskar. De sistnämnda hade alla varit i Lefortovskaja. Av medfångarna i Vladimir hade Koch aldrig hört Wallenberg omtalas. K. hade suttit i cellerna 55, 32, 62, 63, 49. På grund av reparationer förekommo täta cell- och byggnadsbyten.

Rutinen var: efter uppstigning kl. 6 toalettbesök. Frukost: torrt svartbröd med hett vatten, var tionde dag c:a en tändsticksask med kaffesurrogat. Lunch: kålsoppa och gröt ("sjtsji" och "kasja"). Middag: fisksoppa eller potatissallad

("vinogret"). Promenad 1 timme om dagen, varje cell isolerad i särskild promenadgård. Ingen kommunikation med grannceller förekom på grund av fara för eventuella spioner. Då de olika cellerna fördes ut, kunde man icke se, vem det var.

c.) Lägret i Tapia:

Ett fängelse med ringmur, där man fritt kunde röra sig utan bevakning. Posteringar funnos endast på ringmuren. Cellerna voro av olika storlek, från 30-40 man till c:a 100 man. C:a 1100 manliga funnos i 2 byggnader och i andra byggnader 400 kvinnor. Fängelset var genom mur skilt i en manszon och en kvinnozon. På särskild anhöllan kunde män och kvinnor träffas en timme i en särskild gård.

11.) Langfelder - okänd.

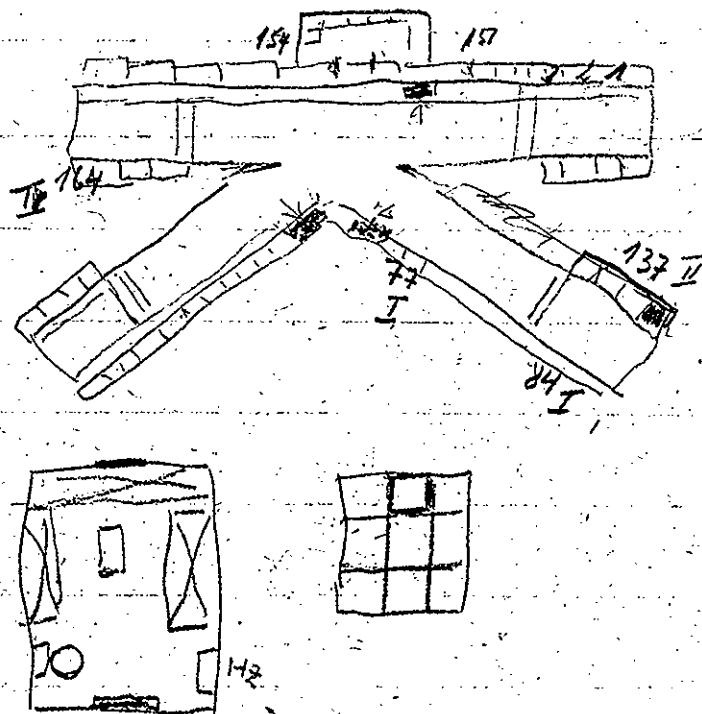
12-13.) Erhard Hille - se punkt 3b.)

14.) Karl Gallers - okänd. En viss Gallus med obekant förnamn, f.d. Amtsgehilfe vid tyska ambassaden i Moskva, satt i Butyrka i mitten - slutet av 1950. Han har frigivits. Adress okänd.

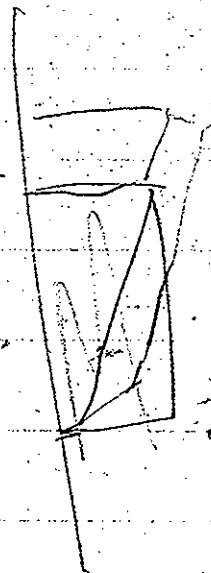
Helene Kaiser - har varit i Fjärran Östern - Mukden. Hon måste ha varit i Tyskland efter kriget. Fanns i sjukavdelningen i frigivningslägret Tapia. Har hört talas om henne genom f.d. pressattaché i Moskva, Starke, som träffat Kaiser i lägret i Tapia, och som nämnt, att Koch och Kaiser hade gemensamma bekanta. Starke, som gripits av ryssarna efter amerikanarnas utrymmande av Thüringen, har förmodligen återvänt till West-Berlin.

Hamburg den 4 februari 1954

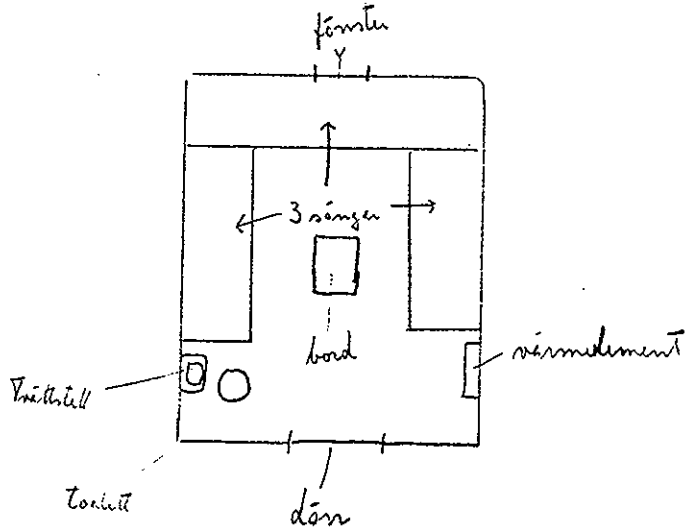
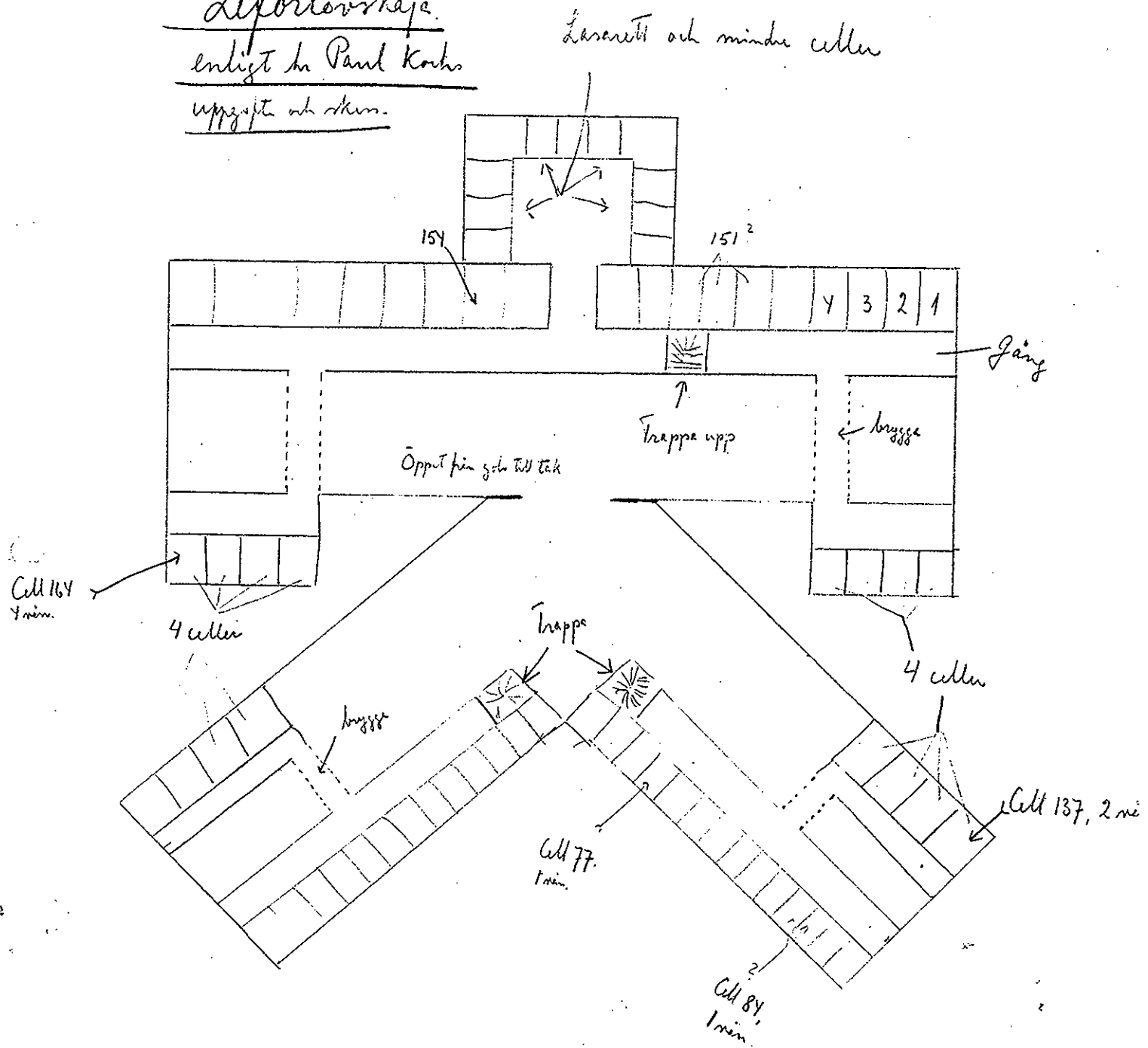

(K. Reinius).

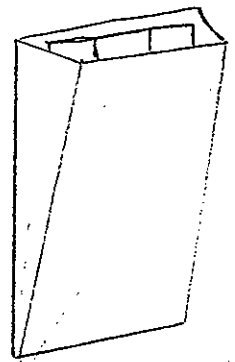
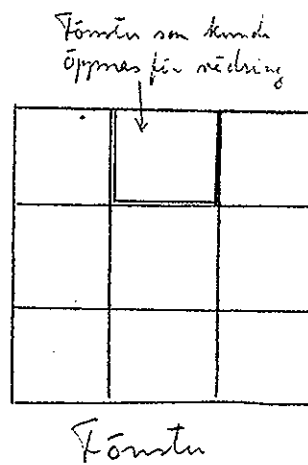
Lefantovskaja,
skiss av hr Paul Koch

Lefortovskaja.
 enligt hr Paul Kochs
 uppgifter och skiss.

Skiss över en cell
 (6 min celler liksom)

Plåtskydd för fönster

P. M.

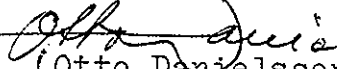
angående Erhard Hille, f.2.2.1913.

8/ Såsom av handlingarna angående Hille anger, var han före sin militärtjänst anställd vid Verlag u. Druck "National Zeitung", Berlin. Vid undersökning i Berlins telefonkatalog för år 1939 finnes ingen firma med namnet Verlag u. Druck National Zeitung, men däremot finnes det en rubrik "National Zeitung, Essen, Schriftleitung, S.W. 68, Charlottenstrasse, 82 Telefon 17.64.31!"

Med anledning av Hilles utsaga till red. af Sandeberg, när de sammanträffade i Butirka-fängelset i Moskva, enligt vilken af Sandeberg fått den uppfattningen, att Hille skulle ha varit anställd vid Essener National Zeitung, har man anledning förmoda, att det var vid National Zeitung Essen, som Hille var anställd som Schriftleiter.

Skulle mot förmodan ingen av ledningen för National Zeitungs Schriftleitung i Berlin kunna anträffas med ledning av ovanstående adress, torde man kunna gå via Essener National Zeitung och få uppgifter på någon av de gamla medarbetarna, som alltjämt är kvar i Berlin, och efter överenskommelse med denne skulle man säkerligen kunna få ett meddelande till Hilles moder eller hustru, så att han satte sig i förbindelse med National Zeitungs representant i Berlin.

Stockholm den 5 febr. 1954.

(Otto Danielsson).

KUNGL. UTRIKES

Telegram

DEPARTEMENTET Jarring/AA.

ang. Sjöbaryskred-
ningen.

STOCKHOLM 5 febr. 1954.

N:o / *Bud* Chiffer BIL.

INK. D. N:o

AVD. *P*
~~HI~~

GR. *2*
1

M. *Eu*
(a)

Gk Hamburg

Handbrev Reinius Jarring 4 februar:

Hör även den andre

Cabinet

exp. 5/2 hl 1550 JV

Wien den 3 februari 1954.

Strängt förtroligt och Personligt.

bil.

*Adel till
Gunnar Skerfving*

Debetbesked 78 f. räkningsverken
ly

Herr Utrikesråd,

•/•

Härmed ber jag få översända verifikationer å
sammanlagt schilling 37.985:25^{1/2} för utgifter, som be-
skickningen haft i samband med ärendet A.M. Hellmann.

•/•

Debetbesked nr 78 å schilling 37.985:25 bifogas.

Debet Rsk V - belna utgifter

1/2 20:- = kr 7.597:05

med utmärkt köjaktning

Återbetalt

Arne S Lundberg

Gunnar Lorentzen
Gunnar Lorentzen

Utrikesrådet G. J a r r i n g,
Kungl. Utrikesdepartementet,

S t o c k h o l m.

Q u i t t u n g
über

von der Königl. Schwedischen Gesandtschaft in Wien
erhaltene Beträge:

28.9.1953	Sch. 2.000:--	{ enl. bemyndigande
6.10.1953	" 493:75	
24.10.1953	" 1.500:--	resa Wien-Zürich-Wien
28.10.1953	" 4.987:50	enl. bemyndigande som lämnats i Zürich
6.11.1953	" 5.000:--	enl. särskilt bemyndigande den 29.10.53. bl.a. för hyrande av bil.
18.11.1953	" 5.000:--	för viss vinter-ekiperung m.m.
Summa Sch.18.981:25 ✓		

Sch. 18.981:25 (achtzehntausendneunhundertteinundachtzig
25/100)

erhalten, bescheinigt hiermit

Wien, den 18. November 1953

Adolf Martin Hollmann

Q u i t t u n g
über
von der Königl. Schwedischen Gesandtschaft in Wien
erhaltene Beträge:

30.11.1953	Sch. 2.000:--
5.12.1953	" 2.000:--
14.12.1953	" 5.000:--
Summa	<u>Sch. 9.000:--</u> =====

Sch. 9.000:-- (neuntausend) erhalten zu haben,
bescheinigt hiermit

Wien, den 17. Dezember 1953.

Josef Hellmann

Q u i t t u n g
über

von der Königl. Schwedischen Gesandtschaft in Wien
erhaltene Beträge:

23.12.1953.

Sch. 5.000:--

Sch. 5.000:-- (fünftausend) erhalten zu haben,
bescheinigt hiermit

Wien, den 23. Dezember 1953.

Adolf Martin Hellmayer

Q u i t t u n g
über

von der Königl. Schwedischen Gesandtschaft in Wien
erhaltene Beträge:

7.1.1954

Sch. 4.500:--

S ch. 4.500:-- (viertausendfünfhundert)
erhalten zu haben, bescheinigt hiermit

Wien, den 7. Januar 1954.

Alof Martin Hellman

SWISSAIR

Flugroute Murgschneide

Mie - Brühl - Kappelberg -
Sackhausen

Swissair

Kärntnerstrasse 20

21

2 504

A. M. Hellmuth
Ver. nr. 406

Helsingfors den 5 ^{febr.} januari 1954.

1 bil.

Jarring/DS
8/2

a + b
Danielsson,

f.k.

U. Jarring.

1269

8/2-54

HP 1 AF

2/0

6.2
2
1
Eg
2/1

Broder,

I anslutning till vår skrivelse 69 B.18.1.54.
ber jag få insända en här publicerad lista på de 62 finnar,
som Sovjet nu lovat frige och sända hem. Kanske kan någon
hemma ha intresse därav. Ännu har man ej här närmare upp-
lysningar om personerna. De flesta torde vara sådana, som
överskridit gränserna olovligt. En del äro krigsfångar och
några torde vara finska kommunister, som arbetat i Sovjet.

Aina Teugasma

Per Olof Bengtsson

Utrikesrådet G. Jarring,
U t r i k e s d e p a r t e m e n t e t.

SR 1. 24

De 62 som sänds hem från Sovjet

De 62 finländare, som återsändes från Sovjetunionen är följande:

Ankerman, Arne, Dufva, Erkki, Flinkman, Tauno, Hakkarainen, Pentti Bernhard, Halla, Paavo Ilmari, Halme, Lasse Ilmari, Hedman, Eino, Hellgren, Onni Olavi, Hietala, Eino Ensio, Hironen, Erkki Veikko, Hirvonen, Martti Veli Toivo, Hjelt, Harald Verner, Hynynen, Olavi, Jaakonaho, Oiva Alvari, Jäppinen, Veikko Olavi, Järvinen, Meri Helena, Kaipainen, Vieno Paavo, Kantola, Tauno Eemeli, Kemppainen, Osmo Adolf, Kilkkinen, Hilma, Kontturi, Onni Armas, Kosonen, Pentti Eemeli-poika, Kuvaja, Kunto Kuuno, Kuutio (Gusin), Georgij Aleksandrinpoika, Kvist, Ake, Lindfors, Eino Kullervo Nillo, Manninen, Kalle Aarne, Marttinen, Oiva Armas, Mednikov, Nikolai, Munukka, Eino Tuomas, Muroke, Heikki Gunnar, Nevalainen, Osmo, Yrjö Ensio, Nieminen, Heikki Olavi, Nikkarinen, Simo, Partanen, Unto Pekanpoika, Pelponen, Feliks, Peltomaa, Tauno Ilmari, Pieviläinen, Heikki, Pietiläinen, Matti Sauli, Partala, Arvo, Puumalainen, Eino Joel, Pälvinen, Teuvo Tapani, Riihimäki, Eino Edvard, Rutanen, Erkki Allan, Ruusula, Antti Akseli, Ruusulaakso, Viljo Johannes, Saarelainen, Varpu Manttytär, Savolainen, Pentti Olavi Paavo, Silka-aho, Kauko, Siljanto, Pauli Lauri, Silventoinen, Matti Johannes, Skarp, Reima Rafael, Ståhlhand, Johannes, Taari, Onni, Taskinen, Lauri Vilho, Tik, Milma, Tolvanen, Martti, Tuunanen, Eino Antinpoika, Uljanov, Nikolai, Virtanen, Frans Johannes, Vuorela, Viljo Evert, Välsänen, Eino.

Jarring/ud
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

övers. av expedition
officielle.

Svensk
Madrid.

STOCKHOLM 6 februari 1954		
N:o 2	✓ <u>Chiffer.</u>	BIL
INK. D. N:o		
AVD. P A	GR. 2 +5	MAL. <u>En</u> ^r €

Från polchefen.

Har Ni möjlighet ordna med att en expedition
officielle från oss vikt c:a 200 gram översändes med
säker lägenhet till Lagergren i Tanger. Om svaret
jakande översändes den nästa kurir.

Cabinet

exp. 6/2 kl 1320 J

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM		6/2	1954
N:o	5	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ^I	

Svensk

Rom

För Bergsträhle från Jarring.

Kontakta Trandafilo och sök få svar frågeformuläret
Cabinet

exp. 6/2 hl 1140 SV

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM		6/2	1954
N:o	7	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ^I	

Svensk
Berlin

Vårt 5 Om ingen av ledningen Nationalzeitung skulle kunna anträffas torde man genom Essener Nationalzeitung kunna söka uppgifter på någon av de gamla medarbetarna som alltjämt må vara kvar Berlin

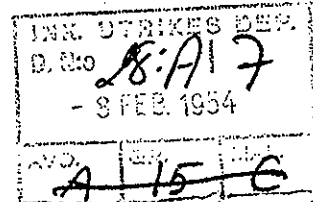
Cabinet

Resp. 6/2 kl. 12.25 CUS

befordr. av expedition officielle

Originaltelegram

1 kop. utr. Jarring
Dnr kom 8. 2. 54
Kl. 1350

P 2 En I

t

doitt
eanutmlsth

ly
oe
ly

cabinet sthlm
telegrafen sth cab 129
xl10 sss madrid 33/32w 8/2 1245 etat imperial

cabinet stkm

7 braadskande foer jarring stop har foergaeves soekt telefonkontakt
men foerbindelserna temporaert avbrutna stop avreser loerdagen
trettonde algeciras semester beredd omedelbart fortsaetta tanger
stop annan befordringslaegenhet foerligger inte nu
winther =

cab129 7 +
cabinet sthlm
telegrafen sth

U6

Kopria
Inkom 1350

8/234

18.10

10/2 Tel. Tit.

m

aoitt.

eanutmlsth

cabinet sthlm

telegrafen sth cab 129

xl10 sss madrid 33/32w 8/2 1245 etat imperial

cabinet stkm

7 braadskande foer janning stop har foergaaves soekt telefonkontakt
men foerbindelserna temporaert avbrutna stop avreser loerdagen
trettonde algecrias semester beredd omedelbart fortsaetta tanger
stop annan befordringslaegenhet foerligger inte nu
winther =

cab129 7 +

cabinet sthlm

telegrafen sth

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 5 februari 1954.

3 bil.

HEMLIG.

Jarring/DS
8/2

a + b
Danielsson
f.k.
u. Jarring

Strängt förtroligt och
personligt.

af 8/2 ds.
Herr Utrikesråd,

./.

I original bifogade skrivelse har kommit mig tillhanda den 4 innevarande månad. Av densamma framgår, att mitt rendez-vous den 28 januari av motsidan tydligen var avsett att äga rum nattetid, sannolikt då kl. 01.00. Detta står emellertid icke i analogi med vad som avtalats om möten den 18 eller 19 januari och som med handbrev från Belfrage den 30 januari 1954 jämte bilagor även meddelats Eder.

I själva verket inträffade jag vid rendez-vous-platsen den 28 januari kl. 12.53 och väntade där till 13.20. Detta gjorde jag dels för att hinna fram "between noon and 13 o'clock", vilket ju var alternativet för mötet den 19 januari, dels för att vara där "at 13.00 o'clock sharp" = alternativet den 18 januari. Det var inga som helst svårigheter att hitta mötesplatsen men det kan måhända vara av ett visst intresse för vår vän att veta, att värdshuset vid vägkorsningen icke heter "Na Capce" utan "U Pesku".

Då av den bifogade skrivelsen ävenledes framgår, att våra medarbetare tydligen åter önska träffa vår vän, får jag anhålla om besked, huruvida han åter kommer att sändas hit. Ehuru brevskrivaren även kallar mig för M måste det - såvitt jag kan förstå - vara vår vän, som uppmanas komma till mötet den 19 februari, då jag ju icke vet, hur Ivo ser ut och icke heller i detalj känner till, under vilka former mötena brukas i H. (Kontaktmannen i H. hette ju för övrigt tidigare Ivan. Skulle Utrikesrådet eller vår vän vara av annan mening och det således är jag, som skall begiva mig till H., får jag hemställa om underrättelse, huruvida Ivo möjligen kan vara identisk

Utrikesrådet G. Jarring,
Utrikesdepartementet.

med den person, med vilken jag skulle sammanträffat den 28 januari. I så fall skall jag nog kunna söka upp honom på "Fasane" i H.

Av i original bifogade två telegram framgår, att avsändaren på mig applicerat vår väns "prénom de guerre" Mak, vilket måhända bidragit till förvirringen med de ovannämnda M:en. ./.

Jag vill inte underlåta att i detta sammanhang komma med ett par personliga reflexioner. Jag har fått en svag misstanke, att vår vän, sedan han, som jag förmodar, av Eder eller av Danielsson underrättats om att ingen mötte den 28 januari, skrivit till sin kontaktman Postlagernd i H och uppmanat honom att skriva den här bifogade skrivelsen för att därigenom åter få en möjlighet att resa till Österrike för att åter spela den roll, i vilken han under tre månader syntes trivas ganska bra. Jag talade ganska ingående med Danielsson om att vår vän sannolikt icke endast skötte vårt ärende utan även parallellt hade en del privata ärenden löpande. Danielsson var även av denna uppfattning och vår vän var ju icke heller odelat nöjd med att hans Wienséjour blev avbruten.

Det synes emellertid, som om vår väns återkomst hit vore nödvändig för att åter få kontakt med motsidan, då det väl knappast kan vara tillrådligt, att jag åter med samma bil och klädsel beger mig till den gamla mötesplatsen, om så skulle föreslås.

Det förefaller mig dessutom något besynnerligt, att våra i konspirativa värv så förfarna medspelare icke kunna hålla reda på tidpunkten för ett rendez-vous.

Med utmärkt höjaktning
Gunnar Lorentzon
(Gunnar Lorentzon)

Bit. Mrs. Harriet Jones
S. A. 1874

271

ÖSTERR. POST- UND TELEGRAPHENVERWALTUNG

1812. MAK LORENTZ 200-19854
5.2.1954

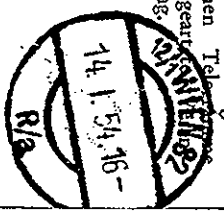
Dienstliche Angaben:

Gattung: Telegramm Eing.-Nr. *10/1111*

= MAK LORENTZ

WEISSENTHURNSTRASSE 19 WIEN 12

Die Telegraphenverwaltung übernimmt hinsichtlich der ihr zur Beförderung oder Bestellung übergebenen Telegramme keine wie immer geartete Haftung.

Empfangen am *14.1.54* Uhr *13*
auf Leg. Nr. *13*

+ HAINBURG DONAU 46 17/16 14 14.5C Uhr

Die obigen Angaben bedeuten: 1. den Namen des Aufgabearbeiters, 2. die Aufgabenummer, 3. die Wortzahl (auch in Bruchform), 4. den Montagstag, 5. die Aufgabenzahl

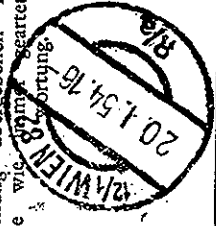
WIR MACHEN WAS WIR KOENNEN EINZELHEITEN FOLGEN TREFFEN
LANDSTRASSE UNMOEGLICH = MARIA++

Vgl. 19 42 MAK LORENTZ

5.2.1954

ÖSTERR. POST- UND TELEGRAPHENVERWALTUNG

Dienstliche Angaben:		Gattung: Telegramm Eing.-Nr. WVA	
Aufgenommen von HV17		MAK LORENZ	
Aufgenommen am 20.1.54		WEISSENTHURNSTRASSE 19	
Lfg. Nr. 54		WIEN 12 =	
um 19.54 Uhr		Aus W	
durch: Mf		Nr. 20/19	
		Aus HAINBURG DONAU 59	
		Aufgegeben am 20.1.54 UHR 40 =	
		Die obigen Angaben deuten: 1. auf die Zeit, 2. auf die Zahl (auch in Bruchform), 4. der Tag, 5. die Aufgabezeit.	

ALLES FERTIG MILO MUSS DICH UNBEDINGT WEGEN KARL DONNERSTAG
28 BEIM KREUZ SPRECHEN = MARIA +

+ VGL 19 12 28

Österreichische Staatsdruckerei (S.) 8347 51

735-208
25% PARTICE

WEISSENTUM STRASSE 19

BIL. H. LORENTZON-
JARRINS 5.2.54

ICH WEISS LEIDER NICHT, MIT WEM ICH DIE
EHRE HABE. UNSER CHEF WARTETE DIE
GANZE NACHT AUF M. BEIM KREUZ VERGEBENS.
ES IST DRINGEND UND UNBEDINGT NOTWEN-
DIG, DASS IVO AM FREITAG 19. FEBRUAR
M. PERSÖNLICH IN HAMBURG SPRICHT.
BITTE NIEMANDEN SCHICKEN, SONDERN
BENACHRICHTIGEN, DASS ER UNBEDINGT
SELBST KOMMT, DA KARL SCHWER KRANK
IST. TREFFEN ~~AM~~ AM 19. WICHTIG, DA
WIR AM 22. REISEN WOLLEN. OHNE
PERSÖNLICHES TREFFEN MIT M.
SEHT ES NICHT, DA M. UNBEDINGT SELBST
KOMMEN MUSS. IM FALLE DASS 19.
TREFFEN NICHT KLAPPT, DANN AM 21.
WIE IMMER. BRAUCHEN AUCH NAMEN
CYRIL IN PLZEN. DANN WIRD
ALLES GUT. BITTE SCHNELL!

MARIA.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Berlin

Avsant den 9/2 19 54 kl. 1058

Inkom den 9/2 19 54 kl. 1230

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr	6: B	8
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	hu ^I

A. 9.

8.

Edra chiffer 4,5,och 7.

Primo. Enligt vad omfattande utredningar givit vid handen har något företag benämnt Druck und Verlag Nationalzeitung varken existerat före 1933 eller därefter.

Secundo. Essener Nationalzeitung upphörde 1945. Inga före detta medarbetare anträffbara här.

Tamm

Bonn, p.t. Köln den 6 februari 1954.

Strängt förtroligt.

1 bil. x/
(i två ex.)

* / se "Bericht von
H. T. i blätt om
Krieg.
1 ex. a dorr. 23.

Jarring/DS
10/2

a + b HEMLIG.
Danielsson
f.k.
u. Jarring.

10/2-54
exp. ds

se
14/2

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 4 dennes angående Henry Tomsen ber jag få överlämna en avskrift av det av honom på beskickningen deponerade utdraget ur hans rapport om fångenskapen i hyssland. Då T. insisterat på att själv få överlämna utdraget och sin till utrikesministern ställda skrivelse vid besök i Stockholm synes det önskvärt, att - om besöket blir av - han icke får reda på att departementet redan är i besittning av dokumenten i fråga.

Din tillgivne,
W. Danielsson

* Thomsen har angett
att p. u. om hans
upplevelser i Ryssland
icke utlämnas till
Philip. Jag har varit
dessa.

Herr Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM		9/2	1954
N:o 10	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I	

Svensk

Bonn

Handbrev Kumlin - Jarring 4 februari. Thomsen bör komma Stockholm och kontakta kabinetssekreteraren. Kostnaderna resan bestridas av beskickningen.

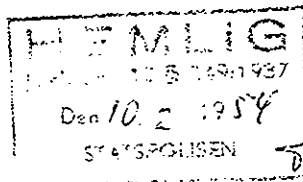
Cabinet

per telefon meddelat överenskommit
att Thomsen bör upprätta "protokoll"
ej kabinetssekreteraren

Ly.

9/2

kp 9.2.54 kl. 1000 f

4 ex.

Ex.nr. /

P.M.

Sedan en del finnar nu frigivits av ryssarna kunde det vara av betydelse, ^{alltså} huruvida de under sin fångenskap i Ryssland hört omtalas, att någon svensk hållits fängslad eller internerad i Ryssland under denna tid. Det vore även av intresse att få reda på, i vilka fängelser och interneringsläger finnarna hållits internerade. Om någon varit internerad i fängelserna i Moskva vore det värdefullt, om han kunde lämna en så noggrann redogörelse som möjligt angående tid och plats. Särskilt gäller detta Lefortovskaja-fängelset. Alltså i vilka celler hade han suttit och hur länge i varje cell? Kan han yttra sig om vilka interner som befunno sig i cellerna 151, 152 och 153? Hörde han namnen Karl Supprian, Roedl, Albert Laarmann, överste Dietl eller Zoltan de Rivo? (De ~~fyra~~ förstnämnda äro namn på tyskar, som tjänstgjorde i Balkanhuvudstäderna, och de Rivo var ungersk vetenskapsman, vilken tjänstgjort vid universitetet i Sofia).

Ha de hemvändande finnarna varit internerade i Vladimir-lägre?

Vilka namn på interner i detta läger kunna de erinra sig?

Ha de sammanträffat med någon tysk med namnet Erhard Hille?

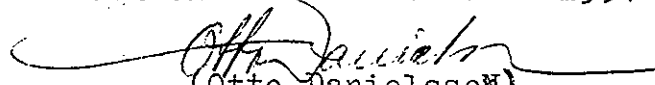
Ha de vid något tillfälle hört namnet Vilhelm Langfelder nämnas?

Ha de hört omtalas något läger utom Krasnigorsk i Moskvas relativa närhet?

Fanns det något läger där enbart höga diplomater och höga officerare höllos internerade?

Ha de hört namnet Wallenberg nämnas under Rysslandsvistelsen?

Stockholm den 10 februari 1954.

(Otto Danielsson)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från: Wien

Avsant den 10/2 19 54 kl. 2035

Inkom den 10/2 19 54 kl. 2230

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 60: B		11
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	2 I bu

11.

För Jarring.

Edert chiffer 4. Ja, i mitt personliga förvar
befinna sig JK 9994 och 9995.

Lorentzon

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM 10/2		1954
N:o //	BUD Chiffer	BIL
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL E _a ⁷

Svensk
Bonn

För Kumlin. Sök erfara hos Essener Nationalzeitung huruvida någon av de gamla medarbetarna omkring 1939-45 i dess Berlin-redaktion fortfarande finnes kvar i Berlin och i jakande fall deras namn och adress.

Cabinet

EXP 10/2 11.45 JH

Jarring. *CS.*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

vidarebefordran av
försändelse.

Pol

STOCKHOLM		10/2	19 54
N:o <i>13</i>		Enclair	BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	CR.	MAL.	
P	2	Eu ^I	

*See from
Stjernqvist*

Svensk Madrid

*ASC 13
h*

Från Jarring för ministern.

Edert 7 Vi kunna sända försändelsen med plan som
ankommer lördag 18.10 Madrid. Telegrafera om ni kan
vidarebefordra densamma eller ni redan avrest

Cabinet

*1220
2
JS*

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM		10/2	19 54
N:o 4	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I	

Svensk

Wien

För Lorentzon från Jarring.
Bekräfta att pass JK 9994 och JK 9995
befinner sig Edert förvar

Cabinet

EXP 10/2 1330 94

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM
Stockholm den 19 februari 1954. 19

~~Personligt och strängt förtroligt.~~

N:o

BIL

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Broder,

Vi ser i pressen att ett antal finnar nu lössläppts ur olika fängelser i Moskva. Det skulle med hänsyn till Wallenberg-ärendet vara av intresse för oss att erfara namnen på de läger eller fängelser, vari dessa finnar vistats under sin tid i Ryssland. Jag vore Dig därför tacksam, om Du på ett lämpligt sätt kunde få fram uppgifter härom, självfallet utan att nämna att vårt intresse sammanhänger med Wallenberg.

(Gunnar Jarring)

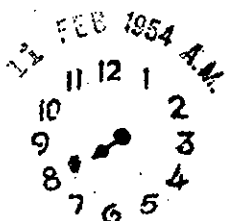
Envoyén Engzell,
Helsingfors.

rep. 12/2-54
JS.

1 Kopia för Jarring

tn

11/2 Tel.tit.

Originaltelegram

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 28-A 10		
11 FEB. 1954		
AVD.	GR.	MAL.
A	15	E

P 2 En^I

cabinet sthlmk

te

egrafen sth cab211

L536 fff madrid 25 10/2 2015 etat imperial =

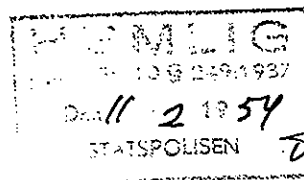
cabinet stkm =

10 edert 13 foer jarring stop uppskjuter min avresa till
soendag foer att kunna medta foersaendelsen som boer
skickas som kurirpost =
winther +

cab211 10 13 +

Kab: esk.
loft + del

P. M.

A Innevarande dag samtalade undertecknad med herr M. Rohan angående de båda telegrammen och brevet till M. Lorentz. Sedan Rohan sett handlingarna ifråga förklarade han, att telegrammet av den 20.1.1954 misstolkats av Lorentson, då han trodde, att sammanträffandet skulle ske på tjeckoslovakiskt område. Telegramavsändarens mening har varit, att Lorentson skulle ha begivit sig till orten Berg utanför Hainau. Kreuz skall enligt Rohan betyda berg på tjeckiska, och han påstår att han vid ett tillfälle nämnt detta för Lorentson. Dock medger han, att någon bestämmelse om sammanträffande vid Berg aldrig intagits i instruktionen, som sändes över till andra sidan.

Beträffande brevet säger han sig icke förstå, vad brevskrivaren menar. I allmänhet torde ett uttryck, att någon är sjuk på code-språk betyda, att personen ifråga är fängslad, men då Jakesch redan befann sig i fängelse, kan ju detta icke avses. Uttrycket att "wir am 22 reisen wollen" måste syfta på, att kontaktmannens fartyg ^{de} måste lämna Hainburg. Någon annan betydelse anser Rohan icke kunna inläggas i uttrycket. Satsen "brauchen auch Namen Cyril in Plzen" är också en gåta för Rohan, enär hans kontaktmän på andra sidan gränsen mycket väl känna till, vem Cyril är. Den enda förklaringen anser han vara, att hans kontaktmän vilja ha en introduktionsskrivelse till Cyril, vilken känner Rohan bättre än de båda kontaktmännen.

Eventuellt är Rohan beredd att resa ned, om han slippe att stanna någon längre tid.

=====

Sedan meddelande denna dag ingått från makan till afärsmannen Henry Wallenberg om att Rohan ringt upp Henry Wallenberg och talat om, att han hade nyheter om Raoul Wallenberg och att han sammanträffat med en man, som varit i samma läger som Raoul Wallenberg, kan man väl ifrågasätta, om icke brevet, omnämnt här ovan, tillkommit för att giva

Rohan en chans att resa ned till Wien för att sköta sina egna affärer. Han hade nämligen sagt åt Henry Wallenberg, att han ämnade sig ned till Wien, där han skulle sammanträffa med en engelska, som vore hans älskarinna. Rohan hade talat om kostnader för att skaffa ytterligare uppgifter, men på Henry Wallenbergs fråga, hur stor summa Rohan tänkte sig hade något svar ej givits.

Stockholm den 11 febr. 1954.

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Otto Jöncker". The signature is fluid and cursive, with a long horizontal stroke extending to the left.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

Telegram

STOCKHOLM	11/2	19 54
N:o 12	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Svensk

Bonn

Brådskan

Om icke meddelandet att Thomsen kan resa till
Stockholm framförts bör Ni uppskjuta det tills
nytt besked erhållits. Härför

Cabinet

Kp 11.2.54 kl 1232 f

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. försändelse

Åke och Skerfvinger

✓

STOCKHOLM 11/2		19 54
N:o 15	Enclair	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Svensk

Madrid

9 15 Försändelsen kommer lördagskuriren Edert 10.

Cabinet

*11
2 1350
Jf.*

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM
Stockholm den 14 februari 1954

~~Strängt förtroligt.~~ 1 bil.

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu^I

Broder,

./.

Jag översänder ett foto av de sju första sidorna av en promemoria, som författats av Henry Thomsen. Jag vore Dig tacksam, om Du omgående ville tillställa mig alla kommentarer Du överhuvudtaget kan ge till uppgifterna i denna uppteckning.

(Gunnar Jarring)

Ambassadsekreterare A n g e r ,

P a r i s .

exp. 11/2-54
fs.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen .

STOCKHOLM
Stockholm den 11 februari 1954.¹⁹

N:o		1 bil. BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

Revisionssekreterare Gunnar Lagergren,
Tanger.

./. Härmed har jag äran översända ett till Eder adresserat kuvert och vore tacksam om Ni ville erkänna dess mottagande i ett brev till mig med påskrift Personligt.

(Gunnar Jarring)

*exp. via Winkler, Madrid,
m. kurir. 11/2-54
JS.*

12/2
Bryssel den 10 februari 1954.

Jarring/DS a HEMLIG.
13/2 Danielsson, f.k.
u. Jarring

Strängt förtroligt.

exp. 13/2-54
7/3

Ärade Broder,

Med anledning av departementets instruktion i särskild ordning har jag sökt kontakt med Lapati och Horvath. Vad den förre beträffar, kunde hos polischefen i Charleroi konstateras, att han faktiskt uppsökte polisen därstädes den 18 januari. Han blev emellertid den 23 januari 1954 utvisad till Tyskland. Han hade nämligen uppgivit, att han i mitten av januari 1954 rymt från ett läger för DP:s i Diegendorf i Bayern. Vid samtal med säkerhetspolisen har erfarits det betydelsefulla förhållandet, att Lapati under förhören hos de belgiska polismyndigheterna ändrade namnuppgift och uppgav sig heta Joseph Horvath. Dessa förhör äro icke av större omfattning, och hans dossier hos säkerhetspolisen innehåller inga uppgifter ägnade att belysa hans bakgrund. Han har ej läkarundersökts. Nämnas må, att han under namnet Lapati synes ha varit i Belgien i oktober 1952, då han emellertid utvisades till Luxemburg efter några dagar. Under namnen Belafalvi och Kovacs vore vederbörande icke känd i de belgiska polisarkiven. Man har emellertid satt i gång en undersökning, huruvida ytterligare material om honom kan finnas, och jag vill i detta sammanhang förmoda, att det endast är en formell dossier, som visats mig. Man lovade att lämna ytterligare uppgifter i den mån dylika kunde anskaffas. Vederbörande i säkerhetspolisen har inga uppgifter om någon J. Lajos Horvath, och är benägen anse sagda person vara identisk med Lapati. Mot denna tanke talar ju endast det förhållandet, att den senares karaktistiska skullighet och handstil icke uppmärksamats av Setterwall. - Säkerhetspolisen skall emellertid söka efterforska J. Lajos Horvath. Vi söka även få kontakt med härvarande ungerska flyktingsorganisation.

Herr Utrikesrådet G. Jarring,
Kungl. Utrikesdepartementet.

På Lapatis dossier, som tyvärr icke innehöll något fotografi av vederbörande, finnes numera en anteckning om att beskickningen skall underrättas, om han på nytt dyker upp i Belgien. Några svårigheter att då få träffa honom torde icke uppkomma.

Rörande bakgrunden till vårt intresse har jag till polisen sagt, att vi önska söka utröna bakgrunden till det förhållandet, att den eller de här ifrågakörande personerna uppsökt svenska myndigheter och berättat till ^{det} yttre trovärdiga historier om bakom järnridån fångna svenskar, men lämnat mer eller mindre felaktiga uppgifter om sig själv. Sådan undersökning hade hittills icke varit möjlig, då vederbörande aldrig stannat länge nog på en plats utan försvunnit, antingen spårlöst eller uppgivande falsk adress.

Den vördsamt tillgivna

Bengt Åkerrén
Bengt Åkerrén.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram
Jarring/AA

ang.kurirförsändelse

Pol.

Snabbast möjligt.

STOCKHOLM		13 febr.	19 54
N:o 17	en clair	BIL	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I	

Besk.Madrid. ~~17~~ För ministern från Jarring. På grund

4
beklagligt misstag på kuriravdelningen
har tyvärr försändelsen icke expedierats
med dagens plan stop beklagar djupt allt
besvär jag förorsakat stop Kan Ni tänka
Er någon annan utväg få försändelsen
framlämnad?

Cabinet

B
2

1225
Jf.

Kurirfrändelse

Inkom 14/2 kl 0925,

Originaltelegram

INK UTRIKES DEPT.		
Dnr 28: A113		
14 FEB. 1954		
AVD.	GR.	MÅL. I
P	2	En

cabinet sthlm

telegrafen sth

cab291

1243 madrid 21w 13/2 2135 imperial =

cabinet stkm =

13 ecert 17 foer jarring stop foerseslaar grestad foeretan
tjaensteresa med foersaendelsen till algeciras dit jag
avreser soendag =
winther +

cab291 13 ecert 17 +
telegrafen sth
cabinet sthlm

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Paris

Avsant den 14/ 2 19 54 kl. 2015

Inkom den 15/2 19 54 kl. 0740

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 43: B		Y
Avd. P	Gr. 2	Mål. Σ ⁵

7.2.

4.

För Jarring personligen från Anger.

Enligt vad jag kan erinra mig så långt efteråt, är Tomsens skildring i stort sett korrekt. Det är riktigt att hans anställning förmedlades av major B. uttytt Batisfalvy, som var beskicknings och Wallenbergs viktigaste och värdefullaste kontaktman i dåvarande ungerska inrikesministeriet. Batisfalvy flydde till Schweiz, varifrån jag hade brev från honom efter krigets slut. Erinrar mig icke mötet med professo B., men annars stämmer detaljerna Tomsens ankytning B-avdelningen. Möjligen skedde anställandet och Tomsens inflyttning B-avdelningen i finska beskickningshuset något senare än vad som angivits. Finska beskickningen avreste först i oktober icke augusti. Vi voro hela tiden medvetna om Tomsens dunkla förflutna. Har för mig att han var av baltiskt ursprung. Det viktigaste vid denna tidpunkt var emellertid att snabbt få tag i rysskunnig person för översättning av skyddsdokument. Kan icke erinra mig att vi verkligen räknade med hans kvarstannande även sedan ryssarna anlant, jfr Bergs föregivna uttalande sid 3 rad 19. Grevinnans namn sid 3 sista raden är Nako. Hon arbetade först hos Langlet, sedan Wallenberg och B-avdelningen. Kugel sid 6 ungersk journalist, som under belägringen hade beskickningens uppdrag avlyssna utländska radiosändningar och förse oss med nyhetsöversikter.

Westman

Bonn, p.t. Köln den 11 februari 1954.
Strängt förtroligt.

2 bil.

1572-54
Mr Janning lovad att
Thomson P. M. ej omå
önskar lämna till Philipps
24/2-54.

Broder,

Åberopande vårt telefonsamtal den 9 dennes ber jag få meddela, att Tomsen alias Grosheim-Krisko i går på min begäran infann sig å beskickningen, varvid jag underrättade honom om att Du var beredd mottaga honom i Stockholm. Han har för avsikt att avresa med tåg fredagen den 12, inträffa i Stockholm söndag den 14 och uppsöka Dig i departementet måndag förmiddag den 15. Han räknar själv med att stanna i Sverige 3 å 4 dagar och ämnar därifrån resa till England via Tyskland.

Medan Tomsen vid det förra besöket verkade mycket angelägen att själv få överlämna tidigare omnämnda skrivelse till utrikesministern och rapportutdrag, föreföll han nu ängslig, att något skulle kunna hända med papperen, om han själv förde dem med sig under resan, och undrade, om beskickningen kunde vidarebefordra dem till departementet. Jag insänder dem därför här bifogade (~~rapportutdraget i två exemplar~~).

Tomsen framhöll vid besöket i går bl.a., att han vore mycket intresserad av att om möjligt få klarhet i vad som hänt med de honom tillhöriga effekter, som 1944

Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

deponerats i en av de byggnader, över vilka dåvarande beskickningen i Budapest förfogade.

Vidare gav han även denna gång uttryck åt sin önskan att under besöket i Stockholm få sammanträffa med Raoul Wallenbergs moder. Jag tillrådde honom att under alla förhållanden först taga kontakt med Dig.

Din tillgivne
Tord Löfvingsson

3 Februar 1954

Königlich Schwedisches
Aussenministerium

s t o c k h o l m .

Herr Minister !

Aus dem beiliegenden Bericht ist zu ersehen, wie unsagbar schwer ich neun Jahre darunter leiden musste, Mitarbeiter der Königlich Schwedischen Gesandtschaft in Budapest zu sein.

Bei Ausübung meines Dienstes bin ich am 19 Januar 1945 von den Sowjets festgenommen worden. Es wurde mir und der Königlich Schwedischen Gesandtschaft, Budapest schwerste Spionagen-Vorwürfe gemacht, die ich unter Anwendung meiner ganzen körperlichen und seelischen Kraft abgestritten habe.

Es war mir stets vornehmste Pflicht, trotz Lebensgefahr meinen dienstlichen Verpflichtungen gegenüber der Königlich Schwedischen Gesandtschaft treu zu bleiben.

Ich bitte Sie, Herr Minister, meinen persönlichen Belangen, die sich aus der neunjährigen, völlig schuldlosen Haftzeit ergeben haben, gebührend Rechnung tragen zu wollen und die Erledigung dieses Falles möglichst zu beschleunigen.

Mit vorzüglichster Hochachtung

H. Grosheim-Krisko

15/2 57

*G. och
Karl. sek.
Jarring*

P.M.

Grossheim Krisko infann sig idag hos mig och vi hade ett timplågt samtal, under vilket han i huvudsak förredrog samma uppgifter, som lämnas i hans tidigare skriftliga redogörelse. Vi kom därefter in på frågan om hans ersättningsanspråk. Jag föreslog honom, att han skulle skriftligen anmäla sina anspråk, men detta var han icke intresserad av. Han ville framhålla, att han under alla de år han suttit i fängelse i Ryssland hade känt sig som anställd vid svenska beskickningen i Budapest. Han hade noggrannt hållit den tystnadsplikt, som han ansåg vara förenad med sin anställning. Jag frågade honom vilka villkor han hade, varpå han svarade, att man aldrig kommit överens om någon anställningslön för honom, eftersom han själv hade haft mer än tillräckligt med ungerska pengö, som han ändock skulle leva upp. Jag sade honom, att hans anställning väl dock även i någon mån hade varit ett skydd för honom och att han väl från början tänkt sig anställningen som ett skydd. Detta ville han dock icke gå med på. Han hade från början blivit anställd för ett ytterst ansvarsfullt och samtidigt riskabelt arbete, nämligen att på egen hand förestå den ryska sektionen inom B-avdelningen. Han arbetade självständigt och hade tillgång till beskickningens sigill och tjänstepapper. Just denna art av hans verksamhet, nämligen det självständiga arbetet på ryska sektionen hade gjort honom mest misstänkt från rysk synpunkt, och det var tydligt, att han önskade sig skadestånd härför. Han pointerade, att ryssarna under sina ofta omänskliga förhör ständigt hade återkommit till arten av hans arbete på B-avdelningen och att han arbetade som spion för svenska beskickningen. Hans oskyldiga utfrågningar av personer, som sökt hjälp på B-avdelningen, hade av ryssarna tytts till ett brett upplagt spionage, särskilt ekonomiskt spionage.

Jag försökte under samtalets gång få G. att närmare

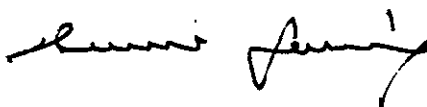
precisera vad han önskade. Till slut frågade han, om vi kunde redogöra för vad som hade hänt med de tillhörigheter, som han hade inställda på beskickningen. Jag svarade att jag inte kände till något om dessa hans tillhörigheter och anmodade honom att skriftligen meddela, vilka de voro. Han nämnde för mig att de bland annat innefattat tre mattor och några koffertar. Han skulle emellertid lämna in så fullständig redogörelse som möjligt därför. Det var emellertid tydligt, att han även önskade sig ersättning för dessa förkomna tillhörigheter.

Mot slutet av samtalet pointerade han ännu en gång, att han räknade sig som anställd vid svenska beskickningen under alla de år han suttit i ryskt fängelse. Jag har redan från början klargjort för honom, att man måste räkna med force majeure, då han blev arresterad av de ryska militära myndigheterna i Budapest. Svenska staten kunde ju inte gärna vara ansvarig härför. Det kan förtjänas att antecknas, att G. under samtalets gång inflätade att en arbetslös i Tyskland fick ett arbetslöshetsbidrag på 42 DM i veckan.

Jag uppmanade G. att inlämna sin förteckning över de föremål han förlorat i Budapest. Jag lovade att meddela mig med honom under morgondagens lopp. Han fick vidare veta, att en representant av familjen Wallenberg komme att uppsöka honom under eftermiddagens lopp på Grand Hotel, där han bodde.

G. talade upprepade gånger om att han fortfarande ansåg sig ha tystnadsplikt, men att han naturligtvis gärna skulle skriva en bok om sina upplevelser. Jag förstod att han härvid tänkte infläta allt vad han hittills kände till om Wallenberg. Bokens utgivande skulle emellertid tillsvidare anstå och det är nog intet tvivel om att han spekulerade i att vi skulle visa oss mera hjälpsamma i hopp om att därigenom bokens utgivande skulle fördröjas eller kanske aldrig äga rum.

Stockholm den 15 februari 1954.

Jarring/IB

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

STOCKHOLM 15 februari 1954

N:o

3V Bnd
CHIFFER

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

Eu^I

ang. Grestads tjänste -
resa.

Svensk
Madrid

ly
Edert enclair 13. Grestad bemyndigas tjänste-
resa Algeciras. Försändelsen anländer morgondagens
kurir adresserad Winther. Insänd Grestads reseräk-
ning i kuvert direkt till Jarring.

Cabinet

Exp. 15/2 1420 Rhm

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

16/2
Bonn, p.t. Köln den 12 februari 1954.

Strängt förtroligt.

1 bil.

se spec. dms.

4
Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 11 dennes
ber jag - sedan Tomsen framfört önskemål därom - få
översända ett andra exemplar av hans redogörelse för
upplevelserna i den ryska fångenskapen.

Din tillgivne
Torð Coraussen

Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

Bonn, p.t. Köln den 15 februari 1954.

Strängt förtroligt.

HEMLIG

Jarring/DS
16/2

a
Danielsson
f.k.

u. Jarring

*10/2 51
93.*

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 30 nästlidna januari, vid vilket var fogat en promemoria från Danielsson, ber jag få lämna följande preliminär a besked rörande våra försök att komma i kontakt med de i promemorian nämnda personerna.

1. Från konsultssekreteraren Ludwig Börn ha vi erfarit, att han under sin fångenskap i Ryssland aldrig mött någon svensk, vare sig i fängelse eller i arbetslägret Workuta.
- ✓ 2. Med legationsrådet dr. Mohrmann komma vi att få ett samtal fredagen den 19 dennes.
3. Fröken Angela Rohl, som en tid uppehållit sig i Rhöndorf nära Bonn, avreste redan omkring den 1 februari till en ort hela nära Bremen (adress: Kirchweyhe bei Bremer Möter något hinder, att vi anmoda konsulatet i Hamburg, som ju redan är inkopplat i dessa ärenden, att ta sig an fallet Rohl?
4. Fru eller fröken Therese Loesl, som vistas i södra Bayern, väntas i april komma på besök till Bonn. Kunna vi vänta till dess med att utfråga henne?
- ✓ 5. Sändebudet dr. Erich Zechlin befinner sig f.n. på ett sjukhus i Bonn. Hans tillstånd tillåter tills vidare icke besök, men vi komma att underrättas så snart Zechlin

Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

Ch. Bonn 16.2

är i tillfälle mottaga en representant för beskickningen.

I detta sammanhang ber jag - med anledning av i särskild ordning oss tillställd förfrågan rörande medarbetare i National-Zeitung (Essen) - få nämna, dels att denna tidning sedan krigets slut icke längre existerar, dels att den i bilagan till hbr Kumlin-Dahlman 15.10.51 omnämnde Erich Schneyders nuvarande adress är Machandelweg 4, Berlin-Charlottenburg, dels att - därest förfrågans syfte skulle vara att erhålla någon ledtråd för utrönande av Hilles nuvarande vistelseort - vår tidigare undersökning (se nämnda handbrev) gav negativt resultat beträffande den förmenta förbindelsen mellan Hille och National-Zeitung.

Din tilläggs

Kumlin

16/2-54

KUNGL.
SVENSKA KONSULATET

Hamburg den 13 februari 1954.

HEMLIG

Jarring/DS
16/2

a + b
Danielsson, f.k.
u. Jarring.

Strängt förtroligt.

1 bil.

18

16/2-54
af K.

Ärade Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 4 februari 1954 ber jag få översända en promemoria över det samtal, som jag i går haft med Adalbert Wauer.

Dröjsmålet beror på svårigheterna att träffa Wauer. Vid ett första försök i måndags visade det sig, att han i slutet av förra veckan begivit sig till en syster på ön Föhr. Att samma dag nå denna ö visade sig omöjligt, då enda förbindelsen - en bilfärja - tillfälligt avbrutits på grund av ishinder. Jag blev därför tvungen att avvakta Wauers återkomst till Nordstrand.

Med vänlig hälsning

K. Reinius

(K. Reinius).

Herr Utrikesrådet Gunnar Jarring,

S t o c k h o l m.

13.2.1954 KR

P. M.

angående samtal med Adalbert Wauer, Langer Deich,
Süden, Insel Nordstrand/Nordsee.

Wauer, en yngre, kraftigt byggd, lugn man, berättade, att han såsom frivillig inträtt i tyska armén och i februari 1945 tillfångatagits av ryssarna. Han hade varit i olika krigsfängeläger, ävensom i fängelset i Vladimir. I Moskva hade han endast varit i Ljubljanka den 20-25 juni 1953 på genomresa från Vladimir till frigivningslägret Tapia, där han varit tillsammans med Hille 19 juni - 26 december 1953.

På fråga, vad Wauer visste om Hille, uppgav Wauer, att Hille, som vore född i Sachsen och c:a 45 år gammal, hade varit journalist, blivit tillfångatagen 1944 och i Moskva suttit i ensamcell. Numret på cellen visste icke Wauer. Hille skulle ha frigivits till närheten av Erfurt. Anledningen till, att Hille i Moskva hade placerats i ensamcell, skulle ha varit, att Hille vägrat göra några utsagor och därför fått det strängaste straff, som kunde tänkas..

I ensamcellen hade Hille genom knackningar fört samtal med granncellerna och fastställt, att en svensk funnes i granncellen. På frågor beträffande svensken svarade Wauer:

"Es war etwas wie Wallen-, Wallenstein, Wallenberg.

Ja ich glaube es war Wallenberg.

An den Vornamen erinnere ich mich nicht.

Hille hat eigentlich garnichts von dem Schweden erzählt, nur so erwähnt und seine Nationalität genannt.

Hille ist nicht zusammen mit ihm gewesen, nur durch Klopfzeichen kennen gelernt aus der Nachbarzelle."

Wauer uppgav vidare, att han under fångenskapen hade haft att göra med olika nationaliteter, men detta vore den ende svensken han hört omtalas. 1952 hade han varit tillsammans med en norrman.

I lägret Tapia hade Hille huvudsakligen umgåtts med förutvarande diplomaterna: Paul Köch, Dr. Mohrmann och hr Stårke. Den sistnämnde skulle några dagar före Wauers frigivning bett om en hälsning till Tyskland, enär han själv icke komme att frigivas utan överlämnas till Polen. Stårke skulle nämligen ha varit tidningsutgivare i Bromberg.

Övriga frigivna personer, som varit tillsammans med Hille, vore:

- 1) Hans Bund, Heppenheim a.d. Bergstrasse, Schinkengasse 26,
- 2) Alfred Hain, Kleinwallstadt/Unterfranken, Wallstrasse 1,
("Er war viel mit Hille zusammen").
- 3) Walter Schmid, Urspring Kr. Ulm/Donau, Kirchstrasse 49,
- 4) Hans Schmidt, Nürnberg, Freystr. 11^I,
- 5) Fritz Sperling, Frankfurt/Oder.

Samtliga ovannämnda hade varit soldater.

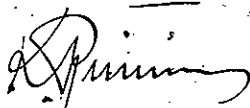
Av de i promemorian av den 30 januari 1954 omnämnda personerna kände Wauer endast till överste Dietl och Karl Supprian. Den sistnämnde skulle ha varit i Vladimir. Beträffande överste Dietl hade Wauer fått ett brev från fru Dietl, som bl.a. meddelat, att man numera finge sända paket till krigsfångar.

Genom en österrikare Dr. Krenner, tidigare anställd vid Benzol-Verband, Bochum, hade han hört, att två italienare från Bukarest och Sofia frigivits 1946-47.

Wauers beskrivning av fängelset i Vladimir och lägret Tapia överensstämde med den av Koch lämnade.

Wauer förklarade slutligen, att han skriftväxlade med flera av medfångarna, och att han redan försökt att taga reda på Hilles nuvarande adress. Därest han skulle få någon adressuppgift, lovade han sända densamma till undertecknads privatadress. Han ombads dock att icke till någon, vare sig muntligt eller skriftligt, omnämna mitt besök eller visa något intresse för svensken ifråga, och då speciellt vid eventuell skriftväxling med Hille.

Hamburg den 12 februari 1954

(K. Reinius).

P.M.

h Såsom framgår av bifogade svar från Tyska Röda Korset har efterforskningarna angående Karl Jakesch givit negativt resultat (bil. 1)

Jag har idag i enlighet med bil. 2 bett om ny efterforskning av fru Jakesch.

Stockholm den 15 februari 1954.

(Otto Danielsson)

Thuk. 13/2. 54

Bil. 1.

al 16/2-54

DEUTSCHES ROTES KREUZ
GENERALSEKRETARIAT

Suchdienst-Leitstelle
Nachforschungsstelle Hamburg

An

Comité Central
de la Croix-Rouge Suédoise

Artillerigatan 6
S t o c k h o l m 14

HAMBURG-OSDORF, DEN 2.2.1954
BLOMKAMP 51
FERNRUF: 82 79 53 - 56

UNSER ZEICHEN
(In der Antwort bitte angeben): VI d/ Ri/591

ANLAGE:

Betr.: Karl J a k e s c h (Karel Jaks), geb. 1920 oder 1921
in Kladovy.

Bezug: Ihr Schreiben vom 3.9.53 - Gs -, unser Zwischenbescheid
vom 12.9.53, Az.: A III/Schl/591.

Unsere in der Zwischenzeit angestellten Nachforschungen nach dem Obengenannten sind leider ergebnislos verlaufen. Wie uns die Nachforschungszentrale für Wehrmachtvermißte in München mitteilt, ist der Gesuchten in den dortigen Unterlagen nicht verzeichnet. Eine Heimkehreraussage wurde auch nicht über ihn abgegeben. Eine an die Deutsche Dienststelle für die Benachrichtigung der nächsten Angehörigen von Gefallenen der ehemaligen deutschen Wehrmacht in Berlin gerichtete Anfrage wurde dahingehend beantwortet, daß sich über den Gesuchten, ohne Angabe seiner genauen Geburtsdaten, in der Zentralkartei keine Feststellungen treffen lassen.

Zu Ihrem Suchantrag nach der Mutter des Karl J a k e s c h erbitten wir noch folgende Angaben:

1. Vorname der Frau Jakesch.
2. Ungefähres Alter..
3. Heimatort, indem sie früher wohnhaft war.

Es tut uns außerordentlich leid, daß wir Ihnen keine andere Auskunft über Herrn Karl J a k e s c h geben können. Sollten Sie uns jedoch noch irgendwelche zusätzlichen Angaben machen können, sind wir selbstverständlich gerne bereit, weitere Nachforschungen nach dem Gesuchten anzustellen.

Mit vorzüglicher Hochachtung!

i.A.

275

Stockholm den 15 febr. 195

Till

Herr Generalsekreteraren H. Beer,
Svenska Röda Korset
Artillerigatan 6,
S t o c k h o l m Ö.

Med tack för Edert svar angående Karl Jakesch har jag äran meddela, att uppgifter nu inkommit om att Jakesch är son till herr Karl Jakesch, född 1884 i Kladovy och död 1924, samt dennes efterlevande maka Elisabeth Jakesch, född Brunner 1889 i Nýřany u Plzen. Fru Jakesch skall ha blivit utvisad från Tjeckoslovakien 1946. Jag vore mycket tacksam, om en ny förfrågan med ledning av de nu inkomna uppgifterna kunde riktas till Tyska Röda Korset.

Med utmärkt Högaktning

Namnsteckning
/Otto Danielsson/

Vidimeras:

O. Bergström

Jarring/lb

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

ang. Göteborgsutredningen

STOCKHOLM 16.2.1954 19		
N:o 14 ✓	<u>Bud</u> <u>chiffer</u>	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. En ^I

Besk. B o n n.

Handbrev Kumlin - Jarring 15 februari punkt 3 inget hinder
Hamburg sköter ärendet. Punkt 4 avvakta hennes ankomst.

Cabinet

Exp. 16.2 tel. 17.05 CUS

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM			16/2	19
N:o	5	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o				
AVD.	P	GR.	2	MÅL. Eu ^I

Svensk

Wien

Från Jarring för Lorentzon personligen.

Primo. Hellman avreser med plan morgon onsdag 0830 och anländer med BEA till Wien via Zürich vid 17-tiden. Ni bör möta flygplatsen.

Secundo. Hellman skall arrangera kontakt mellan Eder och Ivan och därefter återvända hit när vi anser att allt ordnat tillfredsställande sätt.

Tertio. Han medför 99 kr + motvärdet omkring 80 kr i schillings. Om han skulle begära ytterligare medel bör ni med motivering begära bemyndigande härifrån

Cabinet

Exp. 16/2 1415 Rhuu

Helsingfors den 15 februari 1954.

HP 1 *sf*
" " *Br*

1 bil.

Strängt förtroligt.

aa.

33f.
17.2
P 2
(2LP 1)
" "
54.
Eu
Sf
Er
(2)

Broder,

H

Åberopande Ditt brev den 10 februari angående de från Sovjetunionen hemvändande fångarna antar jag att Du sett mina meddelanden i saken (69 B.18.1. samt handbrev den 18.1 och 5.2).

Jag har för ej så länge sedan ånyo bett utrikesministern att återvändande finnar skulle tillfrågas om eventuella svenskar i Sovjet men skall nu ånyo taga upp saken.

Jag bifogar en liten sammanställning av en del tidningsuppgifter från några nu hemkomna sådana fångar.

Den tillgripna
Resen Brägger

Utrikesrådet G. Jarring,
U t r i k e s d e p a r t e m e n t e t.

I Helsingin Sanomat av den 12 februari 1954 ingår en artikel, som behandlar en del av de från Sovjetunionen repatrierade finnarnas öden. Så berättar t.ex. en av dem, att han från 1948 arbetade vid en kolgruva i norra Ural, där c:a 4000 fångar av 19 olika nationaliteter arbetade. "År 1953 kommenderades vi att resa till ett annat ställe och det visade sig vara ett läger i Shubkoff, dit en stor mängd av dem, som skulle hemsändas, hade samla. Där fanns österrikare, fransmän, spanjorer, italienare, greker, turkar, jugoslaver, holländare, danskar, norrmän, belgare och tv amerikaner. Av dessa är de flesta redan i sina hemland. I dett repatrieringsläger behövde man inte göra något arbete och bemöta det var även annars gott. Filmer, inte bara ryska, utan även tyska och österrikiska visades. Vid lägret fanns 57 finnar, av vilka två bad att få stanna i Sovjet, vilket beviljades. I januari detta år flyttade vi till Ukraina, till ett läger 144, där de förutom finnar fanns spanjorer, jugoslaver, greker, turkar och österrikare. Deras repatriering var som bäst i gång när vi for bort".

Jordbrukaren Walter Havukainen åter berättar, att han, efter att av äventyrslust ha överskridit gränsen, först tillbragte 11 månader i ett fängelse i Leningrad. Senare skickades han till ett krigsfångeläger i Arkangelsk, där det redan fanns en mängd nationaliteter. "1946 flyttades vi till ett 400 km söder om Moskva beläget läger nr. 58, ett s.k. repatrieringsläger, där man sade att det fanns 49 skilda nationaliteter, t.o.m. japaner och kineser. I lägret fanns allt som allt 5000 personer. 1947 i januari skickades jag med 700 andra till Harkov och senare fördes en del av oss till Kiev, där jag arbetade ända till hemsändelsen".

Tidningen Uusi Suomi av den 12 februari nämner i samband med repatrieringen, att fångarna i Sovjetunionen ser och hör mycket, ty de forslas över ett vidsträckt område, Tallin - Leningrad - Moskva - Kiev - Astrakan - Irkutsk - Vladivostok, från läger till läger, från fängelse till fängelse. Ett antal nationaliteter up-

räknades härvid, dock icke svenskar. Österrikare, som återvände från Sibirien berättade, att norr om Jenisein även finns ett stort antal krigsfångar, soldater, officerare, lottor och av dem även finnar. I ett läger i Serbakoff fanns finnen Rauli Rihlas, som 1947 anhöllits i Moskva mitt under handelsöverläggningar och dömts för spionage till 15 års fängelse. Rihlas gifte sig med en norsk flicka, men förpassades åter i fängelse, då de andra och även norrmännen frigavs.

Rom den 15 februari 1954.

Strängt förtroligt.

HEMLIG.

Jarring/DS - a
19/2 Danielsson, f.k.
u. Jarring

19/2-54
exp. 95

Broder,

Tyvärr kan jag med dagens kurirlägenhet icke sända Dig någon rapport^{ang.}/samtal med T., en person Du bett mig uppsöka. Vi ha per telefon försökt få tag på honom flera gånger men alltid utan resultat. Han tycks ha nattjänstgöring på sin tidning. Jag har vidare skrivit honom ett brev och bett honom ringa mig, men hittills har han icke avhörts.

Jag hoppas inom närmaste dagarna få mitt samtal med honom.

*Din tjuqivne
Carl Bergenstråhle*

Utrikesrådet G. Jarring,
Utrikesdepartementet.

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöborgsutredningen

STOCKHOLM		17/2	1954
N:o 6	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I	

Svensk

Rom

För Bergensträhle från Jarring.

Förre italienske ministern i Sofia Odenigo lär ha skrivit en bok om sin fångenskap hos ryssarna med titel "De tjugofyra årstiderna". Anhålles två exemplar.

Cabinet

exp. 17/2 hl 1045 J

Hermann Grosheim-Krisko
z.Zt. Stockholm

18/2
Stockholm den 18 Februar 1954

HN.
Königlich Schwedisches
Ausßenministerium
Stockholm .

H
Im Zusammenhang meiner Mitarbeit bei der Königlich Schwedischen Gesadtschaft Budapest, befanden sich im Gesandtschaftsgebäude in dem von mir bewohnten Raum, nachstehende Gegenstände aus meinem Privat-Besitz :

- 1 antikes franz. Gobelen-Sofa, Arbeit Moissee (Luis XIII)
- 1 Bidermaier Sekretär, Antik (Nussholz)
- 3 Perser Teppiche (2 Ferahan , 1 Tebris)
- 1 Lederkoffer mit : Anzuege, Mäntel, Schuhe, warme Winterkleidung, Wäsche etc.
 - 1 Contax II Photo-Apparate
 - 1 Teleobjektiv dazu
 - 1 Eterna "Automatic" Armbanduhr
 - und versch. Gebrauchsgegenstände.

Lt. Gerichtsbeschluss der OSO Moskau vom 19.2.1952 wurde wurde von mir beschlagnahmt und zu Gunsten des Staates verkauft :

- 1 Goldene Taschenuhr Marke "Patek Geneve" mit Kette.
- 1 Antiker Ring mit einem Birma-Rubin
- 1 Krawatten-Nadel mit ca. 1/4 Karat Diamant.

Hochachtungsvoll

H. Grosheim Krisko

*{ 100 L
2 check*

*5000 kr i värdering för
för kända guld + 15000
= 20.000 Totant i gratifikation
härin.*

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM		18/2	1954
N:o 13	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I	

Svensk

Berlin

Från Jarring för Tamm.

Kan det möjligen genom den tyska Heimkehrerkomitee
fastställas på vilken adress den från Sovjetunionen nyligen
återvände tysken Erhard Hille nu kan anträffas. Vi hänvisa
till handbrev Bratt-Dahlman 28 augusti 1952 och tidigare
korrespondens

Cabinet

Exp. 18/2 1230 Rhen

17/254

*Ä spec. dets. den
sv. nationen*

Hiermit bestätige ich den Empfang des Betrages von
20.000 Schwed. Kronen laut folgender Spezifikation:

- a) 700 Kronen Bargeld
- b) $\pm$ 100.--, 1.452:50 Schwed. Kronen entsprechend,
in Scheck No. 311263 auf Midland Bank, Limited.
- c) Der Restbetrag, 17.847:50 Schwed. Kronen, wird in
schweizerischer Währung zu Gunsten des Herrn
Grosheim-Krisko (Deutscher Reisepass Nr 146/54,
ausgestellt in Hagen am 28. Januar 1954) bei
der Schweizerischen Kreditanstalt, Zürich
(Zürich, Paradeplatz) von der schwedischen Ge-
sandschaft in Bern eingezahlt.

Der obengenannte Betrag macht teils Gehaltrückstände
von der Zeit meiner Anstellung bei der B-Abteilung der
schwedischen Gesandtschaft in Budapest Oktober 1944 - Januar
1945, teils Entschädigung für verlorene persönliche Effekte
teils auch Gratifikation aus.

Ich erkläre mich mit dieser Uebereinkunft zufrieden und
habe keine weiteren Ansprüche in Verbindung mit meiner An-
stellung in der B-Abteilung der Schwedischen Gesandtschaft
in Budapest.

Stockholm, den 19. Februar 1954.

(Grosheim-Krisko)

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BÜD.)

Från Wien

Avsant den 20/2 19 54 kl. 1655

Inkom den 20/2 19 54 kl. 1845

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr		
Avd.	Gr.	Mål.

Utskrift Jarring meddelande / B.M.

Besvarat 21/2

12. För Jarring personligen.

Ivan kom icke utan endast ombud. Kontakt med Ivan sker först måndag; han önskar återvända onsdag. Han säger sig nu ha förbrukat sina schilling här och kronor bl. a. på flygövervikt. Hur mycket må utbetalas? Hemställer om förtydligande av Edert chiffer 5 secundo, då feltelegrafering kan föreligga, om Ni eller vi skall avgöra när kontakten ordnats tillfredsställande.

Lorentzon.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Berlin

Avsändt den 20 / 2 19 54 kl. 1120

Inkom den 20 / 2 19 54 kl. 1315

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 6:B		17
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	2 I

24/2 P.M. Danielsson.

17.

För Jarring. Edert chiffer 13. Suchdienst upp-
giver Hille återvänt 28 december därefter sannolikt
begivit sig till hustrun bosatt Baschükz über Bisch
werda Kreis Bautzen i östzonen.

Tamm

*kal. sek.
återvänt*

Hemlig

Stockholm den 27 februari 1954.
Överlämnas för kännedom till Kommissarie Danielsson.

(Gunnar Jarring)
Chef för Politiska Avdelningen.

P.M.

Från generalkonsulatet i Berlin meddelas att enligt uppgift från Suchdienst Hille återkommit den 28 december 1953 samt troligen begivit sig till hustrun, adress Baschütz über Bischofswerda Kreis Bautzen i östzonen.

Stockholm den 27 februari 1954.

HEMLIG.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Jarring/DS a
27/2 Danielsson, f.k.
u. Jarring

20/2-54

27/2-54
93

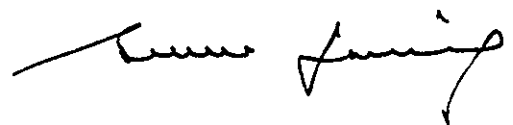
Kab. sek.
Kajit del

P.M.

När jag idag avslutade uppgörelsen med Grosheim-Krisko, nämnde han, att han gärna ville stå till vårt förfogande för att efterforska Wallenberg. Han hade efter sina samtal med Philipp kommit till det resultatet, att våra nuvarande undersökningar vore alldeles för stort upplagda och att Philipp gjorde alldeles för mycket reklam kring dessa undersökningar. Jag föreslog Grosheim-Krisko, att han skulle för Philipp framlägga vilka förslag han hade att göra, till vilket han förklarade sig beredd. Han gjorde dock invändningen, att det vore alldeles omöjligt att samarbeta med Philipp. "Er ist sehr diktatorisch und schreit mich immer an, dass ich überhaupt nichts verstehe. Er, dagegen, versteht alles. Es ist sehr schwer mit ihm zu arbeiten und vielmals sagt er zu mir dies ist ganz idiotisch".

Jag ställde frågan till Grosheim-Krisko: Anser Ni att Wallenberg lever och var befinner han sig i så fall? Härpå fick jag följande svar: Om Wallenberg lever, vilket jag tror att han gör, måste han befinna sig i fängelset i Wladimir. Jag är övertygad om, att han den 19 februari 1951 dömdes till 25 års fängelsestraff och att han omkring den 22 februari 1952 fördes till Wladimir. Han sitter utan tvivel i isolatorn och behandlas säkerligen väl.

Stockholm den 20 februari 1954.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen

Jarring/Dan

Telegram

STOCKHOLM den 21 febr. 19 54

N:o 6

BUD

BIL

INK. D. N:o Enl. utr.rådet
Jarrings koncept

AVD. P

GR. 2

MÅL J I
an

Svensk

Wien

Edert 12. Primo. Ni kan utbetala skäligt dagtraktamente beräknat efter UD-principer för det antal dagar, ni anser rimligt.

Secundo. Ni bör avgöra när kontakten - enligt Edert bedömande - ordnats tillfredsställande.

Cabinet

Exp. 2 1/2 kl 1100 Dan

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 20 februari 1954.

Strängt förtroligt.

1 bil.

22/2

18

Jarring/DS
23/2

a + b
Danielsson,
f.k.
u.Jarring

HEMLIG.

Ch. Lin. Bonn
24.2

Broder,

2/

I anslutning till mitt handbrev den 15 dennes ber jag få meddela, att jag och Göransson i går hade ett längre samtal på beskickningen med förutvarande legationsrådet vid tyska beskickningen i Sofia dr. Mohrmann. Därvid framkom bl.a., att Mohrmann 1945 och 1946 genom knackningssignaler stått i direkt kontakt med Raoul Wallenberg i Lefortovskaja-fängelset. Däremot vet han ingenting om W:s öde efter denna tid.

Förande samtalet har Göransson gjort en uppteckning, vilken härmed bifogas.

*Sin tillgång
Brennlin*

Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Strängt förtroligt.

P.M.

ang. samtal med legationsrådet dr. Anton Mohrmann
den 19 februari 1954.

På begäran av beskickningen infann sig Mohrmann, som
den 28 december 1953 återvänt från Ryssland efter över nio
års fångenskap, den 19 dennes på beskickningskansliet och
mottogs av ministern och mig. Under samtalet framkom i
huvudsak följande.

M. hade tjänstgjort som legationsråd vid tyska be-
skickningen i Sofia, då Bulgarien bröt med Tyskland den
8 september 1944. Följande dag hade tyska beskickningen,
sammanlagt 24 personer, samt 6 italienare, avrest med tåg
till gränsstationen Svilengrad för att över denna inresa
i Turkiet. Utresan hindrades emellertid först från bul-
garisk, sedan från turkisk sida, och medan gruppen ännu
befann sig på bulgariskt territorium, anlände de ryska
trupperna. Gruppen tillfångatogs av rysk militär den 18
september 1944. (Inom parentes må nämnas, att M. uttalade
sig mycket lovordande om den svenske diplomatiska repre-
sentanten Uddgrens insatser under de kritiska dagarna 8-18
september).

Tolv medlemmar av gruppen fördes med flyg till Moskva,
dit de anlände den 22 september och omedelbart insattes i
Lefortovskaja-fängelset. M. placerades först i fängelsets
3:dje våning och förblev där i samma cell under omkring
två år. Tillfrågad om numret på cellen svarade M. först
tveksamt, att det var ett tresiffrigt tal, som slutade på
50, troligen 350. Mot slutet av samtalet verkade det som
om M:s minne på denna punkt klarnat, och han förklarade

med bestämdhet, att numret var 150.

I samma cell som M. placerades först en tysk press-attaché Pörzgen och senare jämte honom kanslisten vid ungerska beskickningen i Sofia Galfy. Dessa två flyttades från cellen före M., som kvarblev ensam, till dess han i slutet av mars 1947 flyttades till cell nr. 251 i 4:de våningen i Lefortovskaja. Nyssnämnde Pörzgen befinner sig enligt M. f.n. i Vladimirfängelset 180 km öster om Moskva, medan Galfy avlidit i tvångsarbetslägret Taischet i Sibirien.

Enligt M. befann sig till vänster om cell 150 - om man stod i denna med ansiktet mot dörren till korridoren - cell nr. 149. Till höger fanns en trappa. M. omtalade - utan att några namn nämnts från vår sida - att i cell 149 hrr Supprian och de Möhr befunnit sig.

I cellen i 4:de våningen direkt ovanför 150, eller möjligen ovanför 149, befunno sig, enligt vad M. sade sig kunna försäkra med absolut visshet och vara beredd under ed bekräfta, Kaoul Wallenberg och Oberregierungsrat Rödel från tyska beskickningen i Bukarest. Numret på dessas cell torde ha varit 250 eller 249. M. och hans kamrater stodo under 1945 och 1946 i direkt kontakt med W. och Rödel genom knackningar enligt det s.k. "idiotsystemet". Innan den direkta kontakten upptogs hade de genom Supprian och de Mohr erfarit, att W. var där. Endast korta hälsningar och alldagliga små meddelanden hade utbytts; M. hade icke erfarit något av intresse rörande W:s behandling eller tidigare öden. Dock ville M. erinra sig, att W. under den första tiden icke blivit utsatt för förhör i någon större utsträckning. W. hade fått klart för sig vilka som satt under honom.

Så småningom hade knackningsförbindelsen mellan M:s och W:s celler upphört; under 1947 hade ingen kontakt förekommit. Man hade enligt M. helt enkelt tröttnat och förlorat intresset för saken. M. visste icke, huruvida W. bortförts från sin cell, innan han själv förflyttades i slutet av mars 1947. Han anser dock troligt, att W. var kvar. Han har emellertid senare icke haft någon som helst underrättelse om W.

M. satt i cell nr 251 i 4:de våningen till våren 1949, då han under tre månader blev placerad i Lubianka för att sedan återföras

till Lefortovskaja, varifrån han så i april 1950 överfördes till Butyrka.

Vad beträffar medfångarna i Lefortovskaja visste M., att Supprian f.n. befunno sig i Vladimir. Om Rödels öde vet han intet. I övrigt kände han till att i fängelset funnits en tysk kanslist vid namn Muschke (f.n. i Vladimir), som suttit i 4:de våningen, och en viss Wallestein (jfr hbr Kumlin-Dahlmann 2.5.1952), som suttit i 3:dje våningen, och som enligt M. torde ha haft kännedom om Wallenberg.

I Butyrkafängelset hade M. suttit tillsammans med tyske militärattachén i Bukarest general Spalke, italiens chargé d'affaires i Sofia Simen och Ungerns chargé d'affaires i Bukarest Medyadchy-Schwarz.

I oktober 1951 hade M. i sin frånvaro dömts till 25 års tvångsarbete och transporterats till lägret Taischet mellan Irkutsk och Novosibirsk nära Baikal-sjön, dit han anlant i slutet av november. I detta läger hade även befunnit sig bl.a. minister Zechlin, en minister Langmann (som någon tid varit i Montevideo) samt greve Adeimann, konsul i Ploesti (nu i Vladimir, jfr handbrev Kumlin-Dahlman 28.1.1952).

Från Taischet hade M. i april 1952 förflyttats till Vladimir, dit han anlant den 28 eller 29 i samma månad. Han hade vistats där till juni 1953, då meddelandet om frigivningen kommit, och han överförts till genomgångslägret Tapiau i Ostpreussen. Här hade han råkat bl.a. Tomsen alias Groshelm-Krisko och med honom samtalat om Wallenberg.

I Vladimir hade M. varit placerad i en större cell med 10 à 11 medfångar av olika nationaliteter (tyskar, österrikare, ryssar, japaner, en kines och en grek). De tyska medfångarna hade varit en herr Biermann, adjutant till tyske ministern i Sofia, ovannämnde Muschke samt ytterligare en, vars namn M. ej kunde erinra sig och som återkommit till Västtyskland. I övrigt visste M., att i

Vladimir befunne sig bl.a. fältmarskalkarna von Kleist och Schörner, ovannämnde general Spalke och major Keitel (son till fältmarskalken).

Under sin tid i Ryssland hade M. varit underkastad sammanlagt 500 à 600 förhör, många mycket pressande. Kroppslig misshandel (sparkar och slag) hade förekommit vid åtskilliga tillfällen men ej direkt tortyr.

M. hade icke tillåtits ha någon som helst korrespondens med anhöriga under fångenskapen. I vissa fångelser hade han haft tillgång till ryska böcker och tidningar (de senare alltid minst två månader gamla).

Om de fångelser och läger, genom vilka han passerat gav M. i huvudsak följande upplysningar:

1) Lefortovskaja. Består av fyra "armar" i fyra etager var med 10 à 12 celler i varje "arm" (jämför bifogade kopia av en av M. hastigt gjord blyertsskiss) samt särskilda förhörsceller i en tillbyggnad. Torde rymma 500 à 600 fångar. Cellerna voro ca 3 x 5 meter i storlek och befunno sig i dåligt skick. Behandlingen i allmänhet korrekt, förplägnaden torftig. M. erhöll dock specialförplägnad med tilldelning av tobak bl.a.

2) Butyrka är en mycket större anläggning än Lefortovskaja och byggd på ett så komplicerat sätt, att M. förklarade sig icke kunna ge en korrekt beskrivning av dess utseende. Cellerna hade varit bättre än i L. likaså förplägnaden (smör, 15 cigaretter om dagen m.m.).

3) Taischet är ett stort tvångsarbetsläger med sammanlagt antagligen 40 à 50.000 fångar. Det är uppdelat i tio "lägerpunkter", vardera rymmande några tusen fångar inhysta i baracker. Arbetet hade varit hårt, trädfällning m.m., 8 timmar om dagen på vintern, 10 timmar på sommaren. I lägret hade politiska fångar hållits skilda från vanliga brottslingar. När M. blivit sjuk hade han förts till ett särskilt "Invalidenlager" inom området.

4) Vladimir. Fängelset har sitt namn efter staden Vladimir, i vars utkant det ligger. Det består av en enda stor byggnad och rymmer sannolikt 500 à 600 fångar. Somliga hyas i större celler med plats för 10 à 12, men antalet fångar i varje cell synes vari-

era avsevärt (Tomsen hade enligt egen uppgift endast en medfånge). M. ansåg Vladimir vara det bästa av de fängelser han passerat. De hygieniska förhållandena hade varit goda, förplägnaden visserligen först mycket dålig men sedan bättre, behandlingen hade varit korrekt.

Vladimir synes vara reserverat för viktigare politiska fångar. Enligt M. finnas ytterligare två politiska fängelser av exakt samma typ, nämligen Alexandrovsk vid Baikal-sjön och Verchni-Uralsk i Ural-området. M. är böjd att tro att naoul Wallenberg, om han är i livet, befinner sig i något av dessa fängelser. Vill ryssarna hålla honom isolerad, är det högst sannolikt, att han placerats i ett fängelse och icke i ett tvångsarbetsläger, där samma grad av isolering icke kan uppnås. I de fängelser, där M. suttit, hade han endast sett sina cellkamrater - endast med dessa fingo exempelvis promenader på fängelsegården företagas. Dock skedde ju ibland utbyten bland medfångarna i cellen.

I Tapiau hade M. träffat fångar, som kommo från Alexandrovsk och Verchni-Uralsk. Från det senare fängelset kom bl.a. fru Spälke, maka till ovannämnde general S. Hon befinner sig nu enligt M. i Bayern.

Följande spridda upplysningar framkommo vidare under samtalet.

1. M. har i Tapiau träffat Erhard Hille. Han visste, att denne frigivits via lägret Fürstenwalde i östzonen och nu befinner sig i denna zon. M. trodde sig utan större svårighet kunna få tag i H:s adress och lovade snarast söka meddela beskickningen densamma. Han hade fått ett gott intryck av H., ansåg honom pålitlig och tillförlitligare än Tomsen. M. nämnde spontant, att H. hade varit ekonomisk medarbetare i en stor tysk tidning, och kom efter en stunds letande i minnet själv fram till namnet "National-Zeitung" i Essen.

2. Tillfrågad om sitt intryck av Tomsen, som han träffat i Tapiau, svarade M. efter en stunds tvekan, att T. syntes honom vara "keinen schlechten Mann" men "sehr geschäftsgewandt".

3. M. har aldrig hört talas om Zoltan de Rivo.

4. Dr. Albert Laarman är obekant för M.

5. Namnet Langfelder är obekant för M.

6. Namnet Karl Galler är obekant för M.

7. Adressen till Helene Kaiser kände M. ej. (Beskickningen skall söka erhålla densamma genom Auswärtiges Amt) Han kände emellertid till K., som varit husförståndarinna hos en general-konsul Speisser. K. har enligt M. ett utomordentligt minne och kan vara värdefull som källa. Speisser är frigiven och befinner sig enligt M. på ett sjukhus i Bonn.

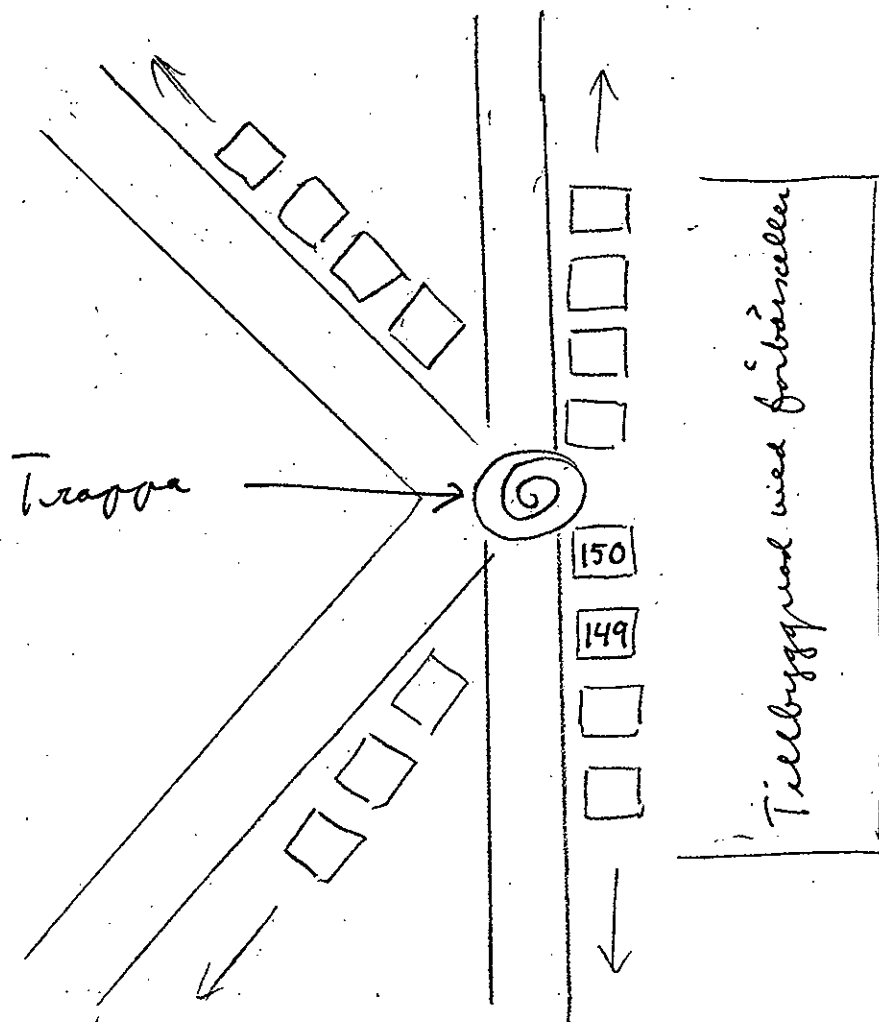
8. M. nämnde, att en viss Meyer, tidigare anställd i någon lägre befattning vid tyska beskickningen i Sofia och nu återkommen, sedan 1948 vistats i Vladimír. Hans adress torde vara Hotel Wienerhof, Bad Harzburg.

Slutligen må nämnas, att enligt M. såväl tyska beskickningen i Sofia som M. personligen deponerat pengar på dåvarande svenska beskickningen därstädes. Han skulle för sin del tillskriva herr Uddgren i denna sak.

Köln den 20 februari 1954.

Tord Lönnsson

Lefortovskaja (3:de våningen).

P.M.de Mohrs uppgifter:

I september 1944 inspärrades de Mohr i Lefortovskaja-fängelset i cell n:r 152. Han satt tillsammans med sina landmän Giovanni Ronchi och Simen. Simen kvarhölls i denna cell till januari 1945 medan de Mohr och Ronchi fingo stanna kvar till april 1948.

Enligt de Mohrs utsago befann sig i cell n:r 153 de båda tyska medborgarna Mohrmann och Poertzgen, vilket förhållande de Mohr hade fått reda på i början av november 1944.

Samtidigt satt i cell n:r 151 de båda tyska medborgarna Supprian och Wallenstein. Innan Wallenstein kom in i cell n:r 151 hade där befunnit sig en tysk vid namn Welkisch (Woelkisch ? författarens anmärkning).

Tiden för dennes vistelse i cell n:r 151 uppgav de Mohr till 21/9 1944 - oktober 1944.

Den 18 april 1945 överfördes tyske medborgaren Supprian till cell n:r 152, varefter cell n:r 151 stod tom under några dagar. Troligen den 20 eller 21 april 1945 blevo emellertid nya fångar införda i cell n:r 151 och de Mohr och hans cellkamrater kunde snart konstatera att de nyanlända fångarna voro Raoul Wallenberg och tyske medborgaren Roedl.

- - - - -

Mohrmanns uppgifter beträffande sin vistelse i Lefortovskaja.

Han kom till Moskva den 22/9 1944 och inspärrades omedelbart i Lefortovskaja. Han minns säkert att han placerades i tredje våningen (stämmer med de Mohrs uppgift om Mohrmann medräknade även souterrain-våningen). Säger sig ha kvarhållits i samma cell omkring 2 år. På fråga om cellens nummer sade han sig tro, att det slutade på 50. Det var ett tresiffrigt tal troligen 350. Mot slutet av samtalet mellan Mohrmann och Göransson uppgav Mohrmann att hans minne klarnade och han sade sig med bestämdhet kunna säga att numret var 150. (Här skiljer sig alltså de Mohrs och Mohrmanns uppgifter, enär de Mohr säger sig att Mohrmann skulle ha befunnit sig i

cell n:r 153).

Då man måste anse som säkert, att Mohrmann och de Mohr suttit i celler, belägna i samma våning, torde man kunna antaga med tämligen stor visshet, att deras celler gränsat intill varandra, ty eljest hade någon direkt kommunikering genom knackning knappast kunnat äga rum.

Vilken av de båda herrarna, som har rätt beträffande cellernas nummer är svårt att avgöra men tydligt är att de Mohr var tämligen väl underrättad, enär han vid förhöret i december 1951 kunde angiva att Mohrmann satt tillsammans med Poertzgen, vilket ju Mohrmann bekräftade vid samtalet i februari 1954. Om nu denna fråga kan anses ha mindre betydelse, så är det ju så mycket mera av vikt att kunna fastställa, huruvida Wallenberg och Roedl befunnit sig i tredje eller fjärde våningen. Som av berättelserna framgår vill de Mohr göra troligt, att Wallenberg och Roedl befunnit sig i cell n:r 151, alltså vid ena sidan om de Mohrs cell, under det att Mohrmann förklarar, att de båda herrarna måste ha befunnit sig i våningen ovanför hans cell, antingen direkt över hans egen cell eller också i angränsande cell. knackningar/

Vid här gjorda försök har det visat sig att/genom en cirka 40 cm. tjock tegelstensvägg mycket väl kan höras ute i rummet om knackningarna sker från ett angränsande rum, och detta ljud är så tydligt att man även kan bestämma tämligen exakt på vilken punkt av väggen som knackningarna sker. Om man däremot befinner sig i en våning under det rum, där knackningarna utföres finner man, att knackningarna icke uppfattas ute i rummet, men lägger man örat intill väggen så höras knackningarna mycket tydligt. Dock kan de som lyssnade på knackningarna i sistnämnda fallet icke avgöra, huruvida man knackade i väggen mitt emot från ett rum i samma våning, eller inte. Då man känner till, att fångarna i Lefortovskajafängelset måste vara mycket varsamma, så att de icke blevo överraskade av fångvaktarna, vilka icke tilläto någon kommunikering medelst knackning, så måste man utgå ifrån, att de som ville meddela sig med varandra måste iakttaga stor försiktighet, och följaktligen dels knacka helt löst och dels lyssna genom att lägga örat intill väggen.

Av detta resonemang följer att man skulle vara mera be-

någon att sätta tilltro till Mohrmanns uppgift, men man måste å andra sidan också jämföra de Mohrs uppgift om att Wallenberg och Roedl efter några månader "qualche mese" blevo överförda till en cell i fjärde våningen. Kan det ha varit så, att Wallenberg och Roedl mycket riktigt i enlighet med de Mohrs uppgift befunnit sig i cell n:r 151 och att de Mohr och hans cellkamrater först lyckats etablera kontakt med Wallenberg och hans cellkamrat, medan dessa ännu befunnit sig i cell n:r 151, och att Mohrmann och Poertzgen icke fått kontakt med Wallenberg och Roedl förrän dessa flyttat upp till fjärde våningen. Såsom tidigare sagts torde det icke ha funnits någon möjlighet för Mohrmann och Poertzgen att etablera direkt kontakt med en cell, som icke gränser direkt intill deras i sidled, varför de icke, så länge Wallenberg och Roedl befunnit sig i cell n:r 151 hade någon möjlighet att kommunicera med Wallenberg och Roedl. Mitt här anförda antagande styrkes av Mohrmanns uttalande, i det att han säger att innan den direkta kontakten upptogs mellan Mohrmann och Poertzgen å ena sidan och Wallenberg och Roedl å andra, så hade de genom Supprian och de Mohr erfarit, att Wallenberg befann sig i fängelset.

I detta sammanhang bör måhända påpekas, att de Mohr först uppgav "några månader" men att han, då han sökte göra troligt, att hans första uttalande om tiden för Wallenbergs vistelse i Moskva sträckte sig till i början av 1948, uppgav att Wallenberg skulle ha förvarats i cell n:r 151 åtminstone till slutet av 1946. Man torde väl kunna anse, att det första uttalandet, vilket tydligen gjordes utan att de Mohr tänkte sig för är mera med sanningen överensstämmande än det sista, och att Wallenberg endast någon kortare tid hållits inspärrad i cell n:r 151, så att möjligheter förelagat för Mohrmann att under de två år, som han satt i cellen på tredje våningen, ^{hava haft} ~~kunde ha fått~~ förbindelse med Wallenberg, efter det denne flyttats upp till fjärde våningen.

- - - - -

Att Wallenberg befunnit sig i tredje våningen i Lefortov skaja-fängelset bestyrkes indirekt av den italienske konsulat

tjänstemannen Romeo Moschetti, vilken vid samtal i januari 1952 uppgav, att han av sin cellkamrat, phil.dr. Zoltan Rivo eventuellt de Rivo erfarit, att denne troligtvis från september 1944 till någon gång under hösten 1949 suttit i en cell i tredje våningen, och under denna tid hade doktor Rivo erfarit att en svensk skulle ha befunnit sig i granncellen. Att denne svensk var identisk med Wallenberg torde man få ta för givet, enär svensken genom knackningar från granncellen omtalat, att han sänts till Budapest i offentligt uppdrag för att skydda judarna mot tyskarna.

- - - - -

Uppgifter, som styrka att Wallenberg befunnit sig i fängelser i Moskva.

1. af Sandebergs uppgift, att han under sommaren 1945 genom Erhard Hille erfarit, att Wallenberg befann sig i Moskva
2. Stefan Carls till af Sandeberg lämnad uppgift av samma innehåll.
3. Paul Nordströms uppgift, erhållen genom ^{*Carlsson*} Mandula och Sparka, att Wallenberg befunnit sig i Krasnogorsk-lägre våren eller sommaren 1945.
4. Paul Köchs utsaga, enligt vilken han hört Erhard Hille berätta, att han genom knackningar varit i förbindelse med Wallenberg.
5. Den sistnämnda uppgiften bestyrkes av Adalbert Wauer, som också hört Hille berätta att han varit i förbindelse med Wallenberg genom knackningar.
6. Genom två personer, en av dem Thomsen, den andre okänd ^{*han*} ~~en~~ namnet, har uppgifter inkommit, enligt vilka Hille skall ha uppgivit, att han i Moskva suttit fängslad tillsammans med Wallenbergs chaufför, Wilhelm Langfelder.

De Moler uppgifter om tredje stämningen

153	152	151
Mohrman Pörtzgen	de Moler Rödel (Siemen) senare 15/4 45 Supperian	{ Supperian Wallerstein Welthint Senare: 20-21/4 45 { Wallenberg Rödel

Parider

Mohrmans uppgifter om tredje stämningen

150	149
Grappta Mohrman Pörtzgen	Supperian de Moler

Bemärksammade uppgifter:

Wallerberg och Rödel satt "ovanför" Moler-Supperian
eller (Mohrman) "ovanför" Mohrman-Pörtzgen (4:e stämning)
Wallerstein satt i 3:e stämningen. Båda nämner Siemen
och Späcke. Motsatt: Wallenberg satt i 3:e stämningen

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Helsingfors den 19 februari 1954.

Strängt förtroligt.

ah

Broder,

h

Åberopande Ditt brev den 10 februari angående finska fångar från Sovjetunionen vill jag meddela att jag har bett Wuori i utrikesministeriet skaffa mig de avsedda uppgifterna. Han hade hittills endast läst ett par förhørsprotokoll men väntade så småningom flera och hoppades kunna lämna mig en del upplysningar. Han hade ej sett någon uppgift om svenskar i lägren men skulle vara uppmärksam på om något därom förekom.

Wuori gjorde det - säkert betydelselösa - förbehållet, att han ville fråga utrikesministern. Denne är som bekant förut vidtalad av mig.

Liu Tiedje
Gösta Engzell
Gösta Engzell

Utrikesrådet Jarring,
Utrikesdepartementet.

Hel. 19.2.54 GE/GJ/1

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Åkerrén/AA.

Sjöborgsutredn.

STOCKHOLM 22 febr. 19 54.		
N:o	Str. för tr.	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. 27

17

Envoyén Reuterskiöld, Bryssel.

Broder,

Huruvida den person, som under namnet ^{J.}Lajos Horvath i början av januari 1954 på generalkonsulatet i Antwerpen lämnade vissa uppgifter rörande Raoul Wallenberg, är identisk med Lapati-Bela-falvi eller ej, måste fortfarande anses ovisst. Eftersom den senare utvisats ur Belgien, är det av stort intresse att söka få fastställt, om generalkonsulatets besökande är samme man, som dr. Dési i Comité Catholique Hongrois lovade att sammanföra Åkerrén med. Det synes lämpligen kunna uppdragas åt den av fröken Arwedson och herr Dahlerus, som kan antagas ha det säkraste minnet av generalkonsulatets besökande, att sammanträffad Horvath efter genom beskickningen med dr. Dési träffad överenskommelse. Skulle det framgå, att dr. Désis skyddsling är identisk med generalkonsulatets besökande, bör man i diskreta former och utan att verka ange-

exp. 27/2-54
B.

279

lägen söka inhämta alla upplysningar om hans föregående. Dr. Dési varnade Åkerrén för att hans skyddsling vore föga sanningskär (Å. fick bl.a. det intrycket, att han i Belgien officiellt hade ett annat namn) och lovade att i mån av behov lämna uppgifter baserade på Comité Catholiques akter, av vilka bl.a. skulle framgå, att mannen redan för tre år sedan lämnat Ungern. Ett fotografi av Horvath vore naturligtvis också av värde, men vid detta kontaktstagande bör allt undvikas, som kan tyda på ett intresse från svensk sida, som går utöver det, som rutinmässigt bör komma den till del, som lämnat uppgifter om att svenskar vore fångna bakom järnridån. Det är med hänsyn till att vi vilja understryka rutinkarakteren i vårt intresse, som det icke ifrågasättes att Setterwall eller Du själv skulle kontakta vederbörande.

Jarring

Wien den 19 februari 1954.

Strängt förtroligt och personligt.

R 18.

3 bil. (vardera
i 3 ex.)

Jarring/DS
23/2

a + b HEMLIG.
Danielsson, f.k.
u. Jarring.

exp. 23/2-54
q/s.

AL

Herr Utrikesråd,

1

./1

Såsom framgår av bifogade promemoria besöktes konsulatet i Salzburg för någon tid sedan av en ungersk flykting, vilken sade sig i ett ungerskt fängelse hava sammanträffat med en man, vilken uppgav sig vara Raoul Wallenberg. Då jag fann uppgifterna i konsul Atzwangers redogörelse av den 11 februari, vilken i avskrift bifogas, tämligen intressanta, anmodades vederbörande att uppsöka beskickningen i Wien, då Atzwanger, som givetvis icke är orienterad om ärendet, knappast kunde "förhöra" vederbörande. Den något fantastiska historia, som den ungerske flyktingen berättade på beskickningen, torde framgå av promemorian.

./2

Beskickningen har till vederbörande utbetalat ö.sch. 400:-- för täckande av resekostnader och med resan förbundna utgifter. Debetbesked nr 86 bifogas.

./3

Med utmärkt höfaktning
Gunnar Lorentzen
Gunnar Lorentzen

Utrikesrådet G. J a r r i n g,
Kungl. Utrikesdepartementet,
S t o c k h o l m.

P.M.

=====

Med i avskrift bifogade skrivelse den 11 februari 1954 meddelade konsul Atzwanger i Salzburg, att en flykting från Budapest hade anmält sig på konsulatet och uppgivit sig i fängelset i Vac (Ungern) hava sammanträffat med Raoul Wallenberg. Vederbörandes namn uppgavs icke i skrivelsen. Atzwanger anmodades att åter uppsöka vederbörande samt söka förmå honom att resa till Wien för att taga kontakt med beskickningen. Den 17 februari 1954 meddelade herr Atzwanger per telefon, att vederbörande vore beredd företaga resan till Wien samt anhöll, att reseförskott måtte utbetalas till honom.

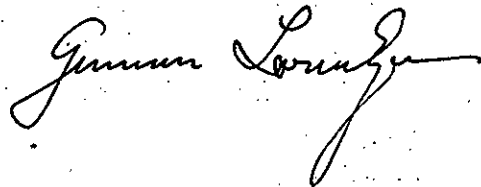
Den 18 februari 1954 infann sig på beskickningen ungerske medborgaren Josef Horvath, född 22.3.1929 i Ungern, till yrket lantbrukare, samt företedde av vederbörande österrikiska myndighet i Salzburg utfärdat identitetskort nr 3646/54 samt uppehållstillstånd i Österrike till den 11.2.1955. Horvath förklarade, att han sedan år 1943 varit verksam hos industriföretaget M.A.K.R.T. i Tatabánya, vilket företag efter krigets slut förstättligades. Han häktades år 1951 för lantbrukssabotage och överfördes i december samma år till det beryktade fängelset i Vac, från vars arbetsläger utom själva fängelseanläggningen han den 23.1.1954 lyckades rymma samt illegalt överskrida den ungersk-österrikiska gränsen. Horvath förklarade, att han under fängelsetiden vid upprepade tillfällen sammanträffat med en man, som uppgivit sig vara Raoul Wallenberg och vilken för honom nämnt, att han varit svensk diplomat och att han i krigets slutskede häktades av ungrarna samt att han passerat de ungerska rannsakningsfängelserna Andrasi ut nr 60 samt Marko i Budapest, innan han överförts till fängelset i Vac. Den förmente Wallenberg, för enkelhetens skull här nedan kallad W. hade hittills icke ådömts

något straff och visste inte heller för vad han skulle anklagas. Enligt vad Horvath uppgav sig veta, hade W. två gånger varit i förhör dels i staden Komarom dels i Tata. W:s cell befinner sig i andra våningen i fängelsets huvudbyggnad, där han ensam innehade cell nr 26. W. gjorde på honom ett mycket intelligent, men nedbrutet intryck. Han lider för närvarande av någon slags lungsjukdom och gav överhuvudtaget intryck av att vara en sjuk och av umbäranden märkt man.

Horvath uppgav vidare, att i fängelset i Vac befinner sig en tysk medicine professor, dr. Neumann, från Göttingen samt en dansk affärsman, Knut Hansen. Såsom eventuell kontaktman, genom vilken man möjligen kunde få närmare uppgifter, och t.o.m. få fram ett skriftligt meddelande till W. angav Horvath en fängelsesjukvårdare vid namn Ferenc Kovács, adress: Váci Fogház, Örlakás, Vac, Esztergom Megye. Denne skulle, enligt Horvath, kunna tillskrivas genom ett i Ungern postat brev.

Josef Horvath, vilken under fängelsetiden svårt misshandlats, uppgav på förfrågan, att han tidigare d.v.s. innan han kommit till fängelset i Vac icke hört talas om någon Wallenberg. Han kunde icke med ledning av fotografierna identifiera Wallenberg. Han beskrev W. som en 48-års man, cirka 175 cm lång, vithårig och med blå ögon. Horvath kallade W. för Gaul och icke för Raoul, men hade aldrig korrigerats av W.

Wien den 19 februari 1954.

P.S. Konsul Atzwanger har av beskickningen anmodats att behandla detta och liknande ärenden strängt förtroligt.

Avskrift

KÖNIGL SCHWEDISCHE

GESANDTSCHAFT

Konsularabteilung
Verbindungsstelle Salzburg

Salzburg, den 11.2.1954

Max Ott Platz 6

Telefon 71 3 48

An die

Königl. Schwedische Gesandtschaft,

Wien IX/Liechtensteinstrasse 51
=====

Am 10.2.1954 hat bei mir ein angeblicher Flüchtling aus Budapest vorgesprochen, welcher wegen Landesverrat seit 1948 in Haft gewesen sein soll und am Transport vom Gefängnis zum Arbeitslager angeblich geflüchtet ist. Da derselbe keinerlei Unterstützung etc. beansprucht hat, dürfte seine Mitteilung vielleicht sogar auf Wahrheit beruhen. Jedenfalls erlaube ich mir seine diesbezügliche Schilderung an Sie zur eventuellen Verwertung weiterzuleiten.

Der Flüchtling, welcher Wert darauf legt, dass sein Name nicht genannt wird, ist im Gefängnislazarett in Vac/Budapest angeblich mit dem bis 1945 an der Schwedischen Botschaft in Budapest als Attaché tätig gewesenem Gaul Wallenberg, welcher ein Cousin des schwedischen Bankiers Erik Wallenberg sein soll, in einer Zelle zusammengekommen. Herr Wallenberg soll im Jahre 1945 beim Einmarsch der Russen mit den anderen Mitgliedern der Botschaft verhaftet worden sein. Während dieselben aber, da sie in der Kgl. Schwedischen Botschaft in Budapest gewohnt haben, ausgetauscht worden seien, soll Wallenberg, welcher ausserhalb der Botschaft seine Wohnung hatte, verschleppt und zu einer Gefängnisstrafe unbestimmter Dauer, welches Strafausmass mit 20 Jahren identisch sein soll, verurteilt worden sein. Der Gesundheitszustand war zur Zeit, als er mit dem Flüchtling im Gefängnislazarett zusammen war, nicht gut. Angeblich hat der Flüchtling Auftrag, von Herrn

Wallenberg, die nächste diplomatische schwedische Vertretung aufzusuchen und dort zu bitten, dass die Angehörigen Wallenbergs, welche seit 1945 nichts mehr von ihm gehört haben sollen, verständigt werden.

Selbstverständlich konnte ich die Aussagen dieses Flüchtlings in keiner Weise kontrollieren, da derselbe sich nicht einmal ausweisen konnte, sondern behauptete, von der österreichischen Polizei erst in einigen Tagen einen entsprechenden Ausweis zu erhalten.

Richard Atzwanger
Vizekonsul.

Debetbesked BK

Nr 86

UD:s utg.-ver.

UTRIKESFÖRVALTNINGEN

Den 19.2.1954.

Ver. nr.*)

Belopp i utländsk valuta Kurs*)		Kronor*)	Inbetalning*)	UD	D
ö.sch. 400:--		Omföring*)		Ink. datum*)	
				Dossier*)	
Referens handbrev Lorentzon-Jarring 19.2.1954,					
Text Utgifter i samband med efterforskning					
Siffergranskning*)		Litterering*)	Tillstyrkan*) – Utanordning*)		
Utrikesdepartementets bokföring:					
D			(Gunnar Lorentzon)		
K	Fsk BK		Från Beskickningen i W i e n		
*) Ifylles av utrikesdepartementet					

1 tillställas UD

10

12

13

14

15

16

Debetbesked BK

Nr 86

UTRIKESFÖRVALTNINGEN

Den 19.2.1954.

Utg. ver. nr. *)

Belopp i utländsk valuta	Kurs*)	Kronor*)	Inbetalning*)	UD	Ekonomibyråns ARKIV
ö.sch. 400:--	Omföring*)			Ink. datum*)	
Referens handbrev Lorentzon-Jarring 19.2.1954.				Dossier*)	
Text Utgifter i samband med efterforskning					
Siffergranskning*)		Litterering*)		Tillstyrkan*) -- Utanordning*)	
Utrikesdepartementets bokföring:				 (Gunnar Lorentzon)	
D					
K	Fsk BK			Från Beskickningen i Wien	
*) Ifylles av utrikesdepartementet				2 tillställas UD	

10

12

13

14

15

16

Inkomstverifikation

Nr 86

Debetbesked BK

UTRIKESFÖRVALTNINGEN

Den 19.2.1954.

Ver. nr. *)

Belopp i utländsk valuta	Kurs*)	Kronor*)	UD	K
ö.sch. 400:--	Omföring*)	Inbetalning*)	Ink. datum*)	
Referens handbrev Lorentzon-Jarring 19.2.1954,			Dossier*)	

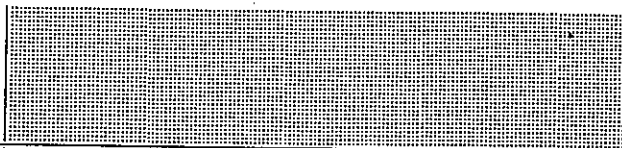
Text

Utgifter i samband med efterforskning

Siffergranskning*)	Litterering*)	Tillstyrkan*) – Utanordning*)
--------------------	---------------	-------------------------------

Utrikesdepartementets bokföring:

D

K

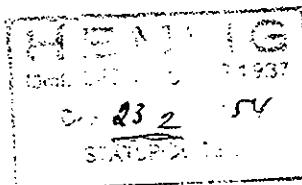
Fsk BK

Gunnar Lorentzon
(Gunnar Lorentzon)

Från

Beskickningen i i o n

3 tillställas
UD

4 ex.

Ex.nr. _____

(11/2-54)

P.M.

Den 30 december 1953 meddelade fru Maj von Dardel, att en fru Inez von Kolpakov, som för omkring 6½ år sedan kom till Sverige efter fångenskap i Ryssland skulle ha fått hälsningar från sin son Andrei von Kolpakov, vilken hålles internerad av ryssarna i Workuta-lägre, och enligt dessa hälsningar skulle "sonen till Andreis moders (alltså fru von Kolpakov) välgörare befinna sig i rysk fångenskap". Härmed skulle Andrei von Kolpakov ha syftat på Raoul Wallenberg, enär Fredrik von Dardel - alltså Wallenbergs styvfar - hade tagit hand om fru von Kolpakov, enär hon kom över till Sverige efter den ryska fångenskapen, varför Fredrik von Dardel skulle kunna kallas fru von Kolpakovs välgörare. Under en viss tid skulle fru von Kolpakov ha haft brevförbindelse med sonen Andrei men denna kontakt skulle ha upphört någon gång under år 1948 och därefter har hon icke hört något från sonen förrän någon gång i september 1953, då en fransktalande man ringt upp henne och bitt om ett sammanträffande på Tegelbacken. Vid detta sammanträffande skulle mannen till henne ha överlämnat en skriven hälsning från sonen Andrei, enligt vilken det framgick att han skulle ha flyttats söderut. Eftersom denna hälsning var undertecknad med smeknamnet "Nuschi", vilket varit ett intimt smeknamn, som endast utväxlats mellan modern och sonen Andrei, så hade fru von Kolpakov antagit, att det måste ha varit sonen, som verkligen skrivit meddelandet.

Med anledning av denna uppgift uppsöktes fru von Kolpakov av undertecknad tillsammans med överdirektören Fredrik von Dardel, varvid hon berättade, att hennes son Andrei, som är född 1918, tillfångatogs av ryssarna år 1940 i familjens hem i Riga, varefter han fördes till Workuta-lägre uppe vid Norra Ishavet. Själv hade fru von Kolpakov någon tid senare likaledes blivit tillfångatagen och förd till Nowosibirssk. Först år 1946 hade det lyckats fru von Kolpakov att komma ut från Ryssland, och detta hade möjliggjorts därav, att hon alltsedan äktenskapets ingående

med letten von Kolpakov år 1918 bibehållit sitt finska pass och därför inför ryssarna kunnat påstå att hon alltjämt var finsk medborgare, och när sedan kriget mellan Ryssland och Finland tog slut skedde så småningom en utväxling av finska och ryska medborgare. Sonen Andrei hade däremot varit lettisk medborgare och räknas av ryssarna såsom sovjetrysk medborgare. Hennes yngste son, Boris, hade kommit med de tyska trupperna till Väst-Tyskland och så småningom emigrerat till Australien. Hon berättade nu, att hon varit i brefförbindelse med Andrei någon gång från år 1946 till år 1948, då brefförbindelsen helt plötsligt avbrutits. Först någon gång under sensommaren 1953 möjligtvis i augusti månad hade hon blivit uppringd av en man, som talade franska med brytning och som sade sig ha hälsningar från hennes son Andrei, varför han ville ha ett sammanträffande med henne. Mannen uppgav icke något namn och han föreslog en mötesplats ute i staden och som sådan bestämdes Tegelbacken utanför "Tysta Mari". Såsom igenkänningstecken sade sig mannen skola bära en vit näsduk i troligtvis vänstra handen. Fru von Kolpakov begav sig till mötesplatsen, där hon upptäckte en cirka 65 år gammal man som stod på angiven plats och som hade det överenskomna igenkänningstecknet, d.v.s. han höll demonstrativt en vit näsduk i handen. Fru von Kolpakov gick fram till mannen och sade: "Jag är madame Kolpakov". Mannen verkade mycket nervös och han övergick omedelbart till ryska språket, vilket han sade sig känna till att fru von Kolpakov kunde. Hon hade föreslagit, att de skulle gå in på Tysta Mari för att få prata ogenerat med varandra men mannen som icke nu heller hade presenterat sig, hade förklarat, att det inte var bra om de syntes i varandras sällskap. Hastigt smusslade han över ett litet brev, varefter han försvann. Beträffande mannens utseende förklarade fru von Kolpakov, att han såg litet luggsliten ut, att han var iklädd en mörkgrå kostym och troligtvis någon mörk överrock som verkade tämligen sliten.

Det brev, som mannen överlämnade var enligt fru von Kolpakov säkerligen skrivet av sonen Andrei. Det innehöll blott någon uppgift om att han mådde bra. Vidare innehöll detta brev en mening, som troligtvis ordagrant lyder:

"Nuschi låter hälsa mamma, att han aldrig gör något som är orätt. Din välgörarens hustrus son befinner sig också i lägret, och vi äro sysselsatta med finare arbeten".

Såsom tidigare sagts, ansåg sig fru von Kolpakov säker på, att brevet verkligen var skrivet av Andrei och hon vill anföra, att smeknamnet "Nuschi" endast begagnades av henne vid direkt samtal med sonen. Hon förklarade, att hon aldrig skrivit detta smeknamn i något brev till Andrei medan han suttit i den ryska fångenskapen, varför en censur aldrig skulle ha kunnat fått reda på detta.

Detta brev ifrån sonen Andrei sade sig fru von Kolpakov alltjämt ha kvar och hon lovade, att jag skulle få taga del av samtlig korrespondens, som hon fört med sonen.

Någon tid senare hade hon ånyo blivit uppringd av en fransktalande man - troligtvis densamme som vid förstnämnda tillfälle. Han hade ånyo utbett sig om ett sammanträffande, också denna gång på Tegelbacken. Då fru von Kolpakov infann sig på platsen, kom en man som mycket liknade den förre och som troligtvis var identisk med den förste kontaktmannen fram till henne och tilltalade henne med följande: "Bon jour, Madame la Princesse de Kolpakov", varefter han övergick till att tala ryska. Han överlämnade nu en handskriven papperslapp, vilken innehöll en hälsning från sonen Andrei men i motsats till det föregående brevet var denna hälsning icke skriven av Andrei. Av denna hälsning framgick det, att sonen Andrei skulle befinna sig i Mand-sjuriet, där ett stort antal av Europas unga män befinna sig och de arbeta var och en i sitt fack. Denna hälsning hade fru von Kolpakov rivit sönder i vredesmod, enär den icke var skriven av sonen Andrei själv.

Beträffande uttrycket i det av Andrei skrivna brevet, att han aldrig skulle göra något som var orätt, förklarade fru von Kolpakov, att detta måste vara ett svar på ett av henne tidigare skrivet brev, där hon påmint sonen om att han alltid måste tänka på att vara trogen sitt land och sin släkt. Att fru von Kolpakov skrivit ett sådant brev till sonen berodde därpå, att hon genom en redaktör Dickmann, som var bördig från Baltikum, där fru von Kolpakov lärt känna honom, för någon tid sedan erhållit

ett exemplar av Berliner Tageblatt, i vilken tidning det förekom ett fotografi över några unga ryska officerare, och enligt Dickmann skulle en av dessa officerare - iklädd generalsuniform - vara identisk med Andrei von Kolpakov. Fru von Kolpakov är ingalunda säker på, att det verkligen är Andrei och hennes son Boris är heller icke övertygad om saken trots att vissa likheter föreligga. Emellertid hade hon tänkt ge sonen Andrei en erinran, om det verkligen var så att han gått i förbund med ryssarna och blivit rysk officer, och i det år 1953 först erhållna meddelandet, hade fru von Kolpakov ansett sig ha fått en bekräftelse på att Andrei icke svikit sin familjs traditioner, varför det alltså icke kunde vara han som var fotograferad på Berliner Tageblatts fotografi.

Enär det första brevet av år 1953 skulle ha innehållit en uppgift om att fru von Kolpakovs välgörares hustrus son också skulle befinna sig i samma läger som Andrei, frågade jag fru von Kolpakov, huruvida hon inte i brev till sonen Andrei relaterat, hur hennes liv utvecklats sig från ankomsten till Sverige och att hon fått hjälp av Fredrik von Dardel samt även nämnt något om att Fredrik von Dardels styvson blivit tillfångatagen. Hon förklarade, att hon alls icke skrivit något sådant till sonen, och som en förklaring till hur Andrei skulle kunna veta något om Raoul Wallenberg, uppgav hon, att Andrei möjligtvis hade tillgång till vissa tidningar och därigenom fått veta något om Raoul Wallenbergs försvinnande.

Beträffande brevväxlingen och de brev som sonen Andrei skrivit, lovade fru von Kolpakov att ställa detta material till mitt förfogande och vid ett besök lördagen den 6 februari 1954 fick jag låna en portfölj med diverse handlingar, bl.a. ett manuskript över hennes tillfångatagande och vistelsen i Ryssland samt vidare 11 brevkort, daterade Workuta med början den 12 juni 1947 till 30 november 1948, samt dessutom 15 brev, daterade Workuta den 6 januari 1947 till den 20 februari 1949. Däremot saknas det av fru von Kolpakov vid samtalet nyårsftonen 1953 omnämnda brevet, vilket hon erhöll genom den okände mannen på Tegelbacken. Vid det samtal, som jag hade med fru von Kolpakov den 6 februari 1954 sade hon ordagrant, då hon jämförde sitt öde

med Maj von Dardels, att hennes (fru von Kolpakovs) sorg vore mera berättigad än fru von Dardels, enär hennes (fru von Kolpakovs) son vistats så länge i Workuta och det har inte hennes (fru von Dardels).

Enär fru von Kolpakov antingen på grund av sjukdom - hon har nu intagits på Serafimerlasarettets 7:e avdelning för vatten i lungsäcken - eller på grund av att hon är åderförkalkad icke kan hålla tankarna samlade, och jag dittills icke hade granskat de förenämnda breven, vilka enligt min tanke även skulle ha innefattat det brev, som hon sade sig ha fått vid mötet med den okände mannen på Tagelbacken 1953, gjorde jag icke någon kommentar till hennes yttrande om att "välgörarens hustrus son" skulle befinna sig i samma läger. Sedan jag vid granskning av brevpacken kommit underfund med att det sistnämnda brevet från sonen Andrei icke fanns med i brevsamlingen, frågar jag mig, om det möjligtvis kan vara fria fantasier, när fru von Kolpakov talar om den okände fransk- och rysktalande mannen på Tegelbacken. Vid återlämnandet av brevsamlingen och manuskriptet skall jag på nytt fråga henne om denna sak. Beträffande uttrycket "Nuschi" finner jag, att sonen Andrei vid upprepade tillfällen själv begagnat sig av detta uttryck

Om nu Andrei von Kolpakov verkligen har sänt ett meddelande till fru von Kolpakov och velat nämna något om Raoul Wallenberg, så kan det vara mycket möjligt, att han sammanträffat med Wallenberg på en helt annan plats än Workuta. Skulle redaktör Dickmanns antagande vara riktigt, att det är Andrei von Kolpakov som förekommer på fotografiet i Berliner Tageblatt, så är det ju tydligt, att han helt åtnjuter ryssarnas förtroende. Jag kommer i en följande promemoria redogöra för mitt samtal med fru von Kolpakov därom.

Stockholm den 19 februari 1954.

(Otto Danielsson)

Brev o. tel. från fru
Lagergren, Tanager, Lila
Philipp 23.2.54.

SBW672

IZP151/ORD TANGIER 5 19 1727 (VIARCA)

PHILIP

GREVTUREGATAN 8B STOCKHOLMSWEDEN.

NEGATIV

CFM FULLRATE PHILIP GREVTUREGATAN 8B STOCKHOLMSWEDEN

22/254

Tanger den 19 februari

Käre Rudolph -

Jack för övrigt av den
3 februari. Det var med spän-
ning och ängslan som jag
motsåg paratets ankomst.
Det kom i dag och jag packade
upp det med darrande händer
och sportant kunde jag
fastslå att jag aldrig sett denna
klocka hos Raoul. Det var
jag också en ovanlig utavlek
som jag är säker att ha
kommit ihåg, om jag hade
sett den förut. Och med de
uppgifter du gav mig om
mannen och att klockan
aldrig reparerats i Sverige
bestyrks ju min spontana
uppsattnings. Är det ej förresten
fanska olroligt att Raoul

skulle ha fått behålla sin
klocka med tanke på ryssar-
nas passion för klockor?

Men så fräckt av den
här mannen! Han utgår na-
turligtvis att jag efter så lång
ej ska kunna känna igen
klockan men ej vill desavouera
ett vittne med så personligt
budskap.

Som resultat av detta
avsändes alltså Telegram med
ordet "NEGATIV" i dag.

Jag är glad att Mamma
skönats åtminstone från detta.
Det känns i alla fall svårt
att ta ställning i en sak
som kan vara så betydelse-
full, och man frågar sig om
man så hellr kan lita på sitt
minne.

Hjärtliga hälsningar från oss
alla
Er Hilsning
Nina

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Sjöborgsutredningen.

STOCKHOLM		23/2	1954
N:o 15	BUD Chiffer	BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I	

Svensk

Bonn

Handbrev Kumlin Jarring 20 februari.

Bilagan sid. 6 angeläget antingen Ni eller konsulatet

Hamburg utfrågar Meyer

Cabinet

EXP 24/2 1055 9A

Jarring/DS

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Sjöborgsutredningen.

Telegram

STOCKHOLM		23/2	19 54
N:o	7	BUD Chiffer	BIL.
INK. D. N:o			
AVD.	GR.	MÅL.	
P	2	Eu ^I	

Svensk

Wien

17
Primo. Handbrev Lorentzon Jarring 19 februari.

Insänd så fullständigt signalement som möjligt på
ungraren med angivande detaljer hans sätt uppträda.

Han är troligen en skojare. Tag icke vidare kontakt
med honom.

Secundo. Med vilket plan återvänder Hellman. Edert 12.

Cabinet

EVN 24/2 10.45 9H

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från: Wien

Avsändt den 24 / 2 19 54 kl. 1755

Inkom den 24 / 2 19 54 kl. 1915

Utskrivet i 3 ex. Detta är originalet.

Dnr 60:B		13
Avd. P	Gr. 2	Mål. 2 I

Jarring meddelat.

13.

För Jarring personligen. Edert chiffer 7.

Primo. Signalement kurirsänds lördag. Provokatorisk avsikt icke utesluten.

Secundo. Avvakta chifferbesked då operationen tar ytterligare någon dag. Vårt chiffer 12.

Lorentzon

Coll.: *g*

Morgon-Tidningen
Chefredaktören

24. 2. 54 1954

direkt. fönner

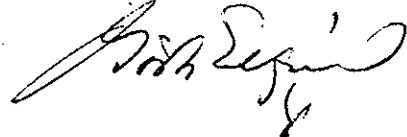
Ly. Ulriksson del färdig

Härnäs

Heidi Engens anteckningar

Kols-skr
sär

Edel

27/2 Familjen etc. avskrift av
anteckningar.

Anteckning från samtal med en person, som uppgivit
sig vara Stabsmajor (Reichsmajor) Karl-Erik Bruhn.
24/2 1984.

Reichsmajor Karl-Erik Bruhn, f.d. kaptenlöjtnant i finländska ~~armén~~ flot
miste sitt finländska medborgarskap år 1944, då han som en av 34 finländare i
tjänst överlämnades till Sovjet, närmast på tillskyndan av dåvarande ministrarna
Kekkonen och Leino. Han hade begett sig till Tyskland år 1938 som ett led i sin
militära utbildning, varvid han närmast kom att skolas för flygmilitära uppgifter.
Befann sig i Tyskland vid vinterkriget utbrott, då han hade att välja på att antingen
övergå i tysk tjänst eller att interneras. Valde tysk tjänstgöring. Kom till Finland
år 1941 tillsammans med de tyska trupperna och kvarstannade hela kriget. Var även med
om att evakuerade en del av den nordfinländska befolkningen till Sverige i samband
med krigshändelserna i norra Finland.

Ansågs då i egenskap av tysk officer vara krigsförbrytare, och överlämnades
till de ryska myndigheterna, något som väckte en våldsam polemik i finländsk
press och togs upp i riksdagen, såsom varande orättmätigt. Efter ankomsten till
Leningrad ställdes B. inför rätta, underkastades tortyr, strålkastarmetod, och
tortyrstickor i vitala nervcentra, och dömdes därpå till 60 års fängelse. Domen
avkunnades vid femte krigsrätten i Leningrad. Vistades under rannsakingen bl.a. i
Kresty- och Spalernajafängelserna. I ett av dessa råkade han ut för en finne, som
han enligt egen utsago kom underfund med att var en tjallare av värsta sort, i kom-

nistisk sold. I ett obehagligt ögonblick kastade han sig över denne, och slängde honom över balustraden i trapphallen från tre våningars höjd. Döden torde ha följt omedelbart. På grund av detta transporterades finländaren till Solovetsk, ett straffläger på tre öar, norr om ~~Veningrad~~ arkangelisk vid Vita havet. Sovjets hårda ~~läger~~ läger, - lägret därifrån ingen flykt är möjlig. Under nio år och en månad i lägret kom B främst att syssla med fiske, och avancerade småningom till chef för Fiskeflottan på ön, något som i sinom tid gjorde hans flykt möjlig. I snöstorm tog han sig över isarna, åtföljd av ~~två~~ fyra tyskar, in över den sibiriska tundran som vid denna tid på året, flykten inleddes för två veckor sedan, var så gott som snöfritt, i varje fall betäckt med rätt litet snö. En efter en dukade de fyra tyska följeslarna under, medan finländaren på den fjärde dagen mötte nomader, av obestämt ursprung, som gav honom den första mat han fått på fyra dagar. Avsaknaden av skidor försvarade vandringen ytterligare. Småningom, antingen på sjunde eller åttonde dagen efter flyktens början, kom han till Kuusamo, där han trädde i kontakt med de finländska myndigheterna, varefter han per bil anträdde färden till Helsingfors, för att efter några dagar gå ombord på Bore III i Helsingfors för Stockholm.

Enligt utsago är major Bruhn sedan år 1929 god vän med prins Bertil, som han också träffat i senare sammanhang, och även kontaktade efter ankomsten till Stockholm som första man, därefter statsminister Erlander och UD. Under vistelsen i Helsingfors hade han ingen som helst kontakt med svenska beskickningen, tog däremot kontakt med norska myndigheter, då han ämnar uppsöka flyggeneralen Riiser-Larsen i Oslo, gammal

god vän, som skall - det räknar han med - hjälpa till att ordna en färd till Venezuela, där tidigare officerskamrater och vänner till Bruhn, finländare är bosatta sedan efterkrigsåren.

I Helsingfors var Bruhn medlem av ~~Rosix~~ Rotary, refererar till dess ordförande Heikki Herrlin. Refererar vidare till ABA:s förra direktör. Fadern död, ~~modern~~ modern till börden rikssvenska. Fosterson till flygkapter Gunnar Lihl, Finlands äldsta trafikflygare, som förolyckades utanför Stockholm år 1937, och dr. Zaida Eriksson, chefen för allergisjukhuset i Helsingfors, med. och kir. dr. Zaida Eriksson Lihl, som B emellertid står på synnerligen dålig fot med, och inte heller uppsatte under sitt korta besök i Helsingfors på färden västerut.

Enligt B befinner sig R Wallenberg i ett tillstånd av sådan psykisk depression att det kan anses gränsa till sinnessjukdom. Skall det finnas någon chans för honom att överleva, bör hjälpen komma snart, i annat fall går W under. Dock torde W på grund av tortyr och fruktansvärda påfrestningar under de gångna åren redan befinna sig i ett sådant stadium att en övergång till normala och ordnade förhållanden kan bli svår.

Den svensk som är över W befann sig i lägret; är enligt B släkt med W, och kan därför följaktligen aldrig räkna med att återfå sin frihet. Honom såg B dock aldrig. Utöver de tyska ~~konkretiska~~ fångarna och det katolska prästerskapet från de ockuperade staterna befann sig även tre man från det av ryskarna nedslagna amerikanska flygplanet (vid Dagö) i lägret. De övriga fem hade omkommit, sedan planet efter luftstrid och luftvärnsbeskjutning tvingats att nödlända och omhändertagits av den ryska bevakningen.

Bryssel den 16 februari 1954.

Strängt förtroligt.

HP 80.

1 bil.

Jarring/DS a + b HEMLIG.
24/2 Danielsson, f.k.
u. Jarring

24/2-54
cp. 9

A1

Ärade Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 10 februari 1954
angående Lapati m.m. ber jag få insända avskrift av en från
säkerhetspolisen ingången skrivelse, varav framgår resultatet
av dess undersökning rörande Gabor Kovacs och Joseph Horvath.
Föga anledning synes finnas att antaga att någon av dem är iden-
tisk med den eller de personer vi söka.

Den ungerska katolska kommittén har uppgivit, att den
känner till en Lajos Horvath och har lovat försöka sätta mig
i kontakt med honom. Jag fruktar emellertid, att den kontakten
icke blir av, enär jag avreser till Stockholm i morgon kväll.

Din ödmärkt tjänare

Georg Thelen

Herr Utrikesrådet G. Jarring,
Kungl. Utrikesdepartementet.

Avskrift.

Ministère de la Justice.

Bruxelles, le 13 février 1954.

Administration de la Sûreté
Publique.

Police des Etrangers.

Direction.
No.2.089.939.

Monsieur Bengt Åkerrén,
Secrétaire de la Légation de Suède,
Avenue Géo Bernier, 13,
Bruxelles.

Monsieur Ben ~~Secrétaire~~,

Comme suite à votre lettre du 8 février 1954 et à la mienne du 10 dito, j'ai l'honneur de vous faire savoir qu'il résulte des recherches effectuées par le service des archives de mon administration, que les personnes mentionnées ci-après, ont séjourné en Belgique.

Il s'agit des nommés:

K o v a c s, Gabor, de nationalité hongroise, né à Kôvagoörds (Hongrie), le 21 mars 1923. Entré en Belgique en octobre 1945, il a quitté le territoire du royaume en juin 1947 pour se fixer, suivant ses déclarations, en Hongrie;

H o r v a t h, Joseph, de nationalité hongroise, né à Naggy-Dem, le 26 septembre 1926. Arrivé en Belgique en juillet 1947, cet étranger est parti pour une destination inconnue et a été rayé du registre des étrangers en avril 1950;

H o r v a t h ou H o r w a t h, Joseph, de nationalité hongroise, né le 7 août 1926 à Budapest; l'intéressé a pénétré en Belgique le 30 décembre 1947 et a été remis la dernière fois à la frontière allemande le 30 mars 1948.

Veuillez agréer, je vous prie, Monsieur le Secrétaire, les assurances de ma parfaite considération.

Le Directeur:

(undert.) Bodart.

Rom den 22 februari 1954.

Strängt förtroligt.Ch. Rom
24/2

Broder,

Med beklagande nödgas jag meddela, att jag klarat av Dina uppdrag dåligt.

1) Jag har ännu icke fått tag på T. Han har ej reagerat på min skriftliga anhållan om en påringning. På hans arbetsplats upplyses, att han är sjuk. Ingen svarar på hans telefonnummer. Jag fortsätter att söka få tag på honom.

2) Hos bokhandlarne här känner man ej alls till O:s bok "De 24 årstiderna". Den finnes icke å de italienska förlagslistorna. O. bor numera i Milano eller Trieste. Jag tänker fråga T. om boken. Vet han ingenting om den, tänker jag be konsulatet i Milano att genom en bokhandel där söka få tag på O. och fråga honom, var boken kan erhållas.

Din tillgivne
Carl Bergenstråhle

Utrikesrådet J a r r i n g,

Kungl. Utrikesdepartementet.

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Telegram

Jarring/AA.

STOCKHOLM 24 febr. 1954.

N:o 8 Chiffer. Bud BIL

INK. D. N:o

AVD.

P

GR.

2

MÅL.

2 I
Len

Sjöborgsutredn.

Besk. Rom.

För Bergenstråhle från Jarring.

Ditt handbrev 22 februari.

Primo. Då vi rädda annan i ärendet enga
gerad person söker kontakta T. är vi mycke
angelägna Du lokaliserar honom.

Secundo. Enligt Hamrins intervju
Odenigo 5 februari 1953 avsåg denne inom
närmaste månaderna utgiva bok med titel
"I'albergo della 24 stagioni".

Cabinet

exp. 24/2 hl 1540 JV

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Wien

Avsant den 25/2 19 54 kl. 1830

Inkom den 25/2 19 54 kl. 1930

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 60: B		14
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Lau I

Jarring meddelad/Bm

Jarring
erb. del.

14.

För Jarring personligen. Vårt chiffer 13. Han har nu ordnat brevkontakt för mig med andra sidan, men då jag insisterat få träffa kontakten personligen, söker han nu ordna detta till fredag natt. Han uppger sig verdraglich gebunden vara i Stockholm senast måndag. Chiffererar med vilket plan han kommer
Lorentzon

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

Chiffertelegram (BUD)

Från Rom

Avsant den 26/2 19 54 kl. 1945

Inkom den 26/2 19 54 kl. 2200

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 49:B		7
Avd.	Gr.	Mål.
P	2	Eu I

7.

Edert chiffer 6.

L
För Jarring från Bergensträhle. T.
intervjuad idag. Rapport kurirsändes imor
gon. O:s bok ännu ej publicerad.

Beckfriis.

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Bonn, p.t. Köln den 24 februari 1954.

Strängt förtroligt.

1 bil.

18

HEMLIG.

Jarring/DS
27/2

a + b
Danielsson, f.k.
u. Jarring

exp. 27/2 54
5/3 ch. Bonn. 9/2.

Karl. sebr.
läst

7.

Broder,

./.

I anslutning till mitt handbrev den 20 dennes
ber jag få närsluta en uppteckning av Damgren rörande
ett samtal han haft med förre tyske ministern i Kaunas
Erich Zechnlin.

Din tillgång
E. Zechnlin

Utrikesrådet J a r r i n g ,
Utrikesdepartementet.

A. 1.

P.M.

angående samtal med envoyén Erich Zechlin den
22 februari 1954.

Jag besökte idag på Johanniterordens sjukhus i Bonn förre tyske ministern i Kaunas envoyén Erich Zechlin som jag känner sedan förkrigstiden och som för en tid sedan återvänt från fångenskap i Ryssland.

Zechlin berättade, att han mot krigets slut befunnit sig i Tyskland (han hade en tid under kriget tjänstgjort vid tyska beskickningen i Helsingfors) och i juli 1945 anhöllits av ryssarna, då han befann sig på ett sanatorium i närheten av Dresden. Han hade förts till Moskva och den 28 juli insatts i Lefortovskaja-fängelset, där han vistats till den 10 september, då han förflyttades till Lubjanka-fängelset.

I Lefortovskaja befann sig Z. i samma cell som en major V. Hinckeldey och Albert Laarmann, vilka då redan varit cellkamrater i omkring ett år. Den förre hade bedrivit livligt underrättelseutbyte med andra fångar medelst knackningar i cellväggen. Z. hade ingen vetskap om vart H. sedermera tagit vägen. Han visste emellertid, att denne hade en fästmo, fröken Tony Eyck, som på den tiden var bosatt i Säckingen. Z. har numera skrivit till fröken Eyck, men ännu ej fått något svar. Om Laarmanns senare öden visste Z., att denne den 4 september 1949 avlidit på sjukhuset i lägret Taischet i Sibirien, i vilket läger även Z. då befann sig (dock utan att i Taischet ha sammanträffat med Laarmann).

Under sin sex veckors vistelse i Lefortovskaja hade Z. av sina cellkamrater hört, att svensken Wallenberg då

befann sig där. Om Wallenberg visste Z:s medfångar förutom att han var svensk blott att han tillfångatagits av ryssarna i Budapest. Han hade sedermera med legationsrådet Mohrmann, som han sammanträffat med såväl i Taischet som i Tapiau, kollarat sina hågkomster från Lefortovskaja, men han underströk med bestämdhet, att hans vetskap om Wallenbergs vistelse i Lefortovskaja härrörde från hans egna hågkomster från juli-september 1945 och särskilt från vad han hört av Hinckeldey, vilken var en ivrig och skicklig "knackningstelegrafist". Några andra medfångar än sina cellkamrater kunde Z. ej erinra sig, ej heller numret på sin cell i Lefortovskaja. Han trodde, att den låg i 4:e våningen, men var ej säker.

I Lubjanka hade Z. befunnit sig från september 1945 till början av juni 1946, då han förflyttades till Butyrka-fängelset, först i ensamcell under några dagar före rättegångsförfarandet (Z. dömdes till tvångsarbete), sedan under ca. en månad i "Sammelzelle" med ett sjuttiototal andra fångar. Från Butyrka kom Z. till lägret Suchobezvodnoje ca. 100 km öster om staden Gorkij (f.d. Nizjnij-Novgorod), där han vistades till våren 1949, då han förflyttats till Taischet i Sibirien (ett lägerkomplex med ca. 50.000 internerade, beläget ca. 300 km öster om Krasnojarsk och ca. 600 km nordväst om Irkutsk). I Taischet hade han bl.a. träffat en person, som sade sig heta Lundgren, vara svensk och ha häktats av ryssarna, då han sökte föra över balter till Sverige mot slutet av kriget.

Från Taischet förflyttades Z. på försommaren 1953 till ett fängelse i Leningrad och efter en kort vistelse där till genomgångslägret Tapiau i Ostpreussen, där han tillbragt ca. 5 månader, till dess hemtransporten ägde rum.

Z. hade ej hört talas om Supprian, Roedl, överste Dietl, Langfelder, Erhard Hille, Karl Galler eller Helene Kaiser.

Grosheim (alias Henry Tomsen; det senare namnet hade Z. emellertid aldrig hört, förrän jag nämnde det för honom) hade Z. sammanträffat med i Tapiau. På min fråga om det intryck han fått av Grosheim, betecknade Z. denne såsom en "Geschäftshuber", en prat-sam och beskäftig person, som ständigt "sysslade med att köpa och sälja".

Z. hade ej hört talas om lägret Alexandrovsk, däremot om Vladimir och Verchne-Uralsk. I det sistnämnda lägret hade en ny-

P. L. Lundgren

ligen till Tyskland återkommen överstelöjtnant Lenz[✓] befunnit sig, vilken Z. sammanträffat med i Tapiaw. Z. trodde, att Lenz, som i det civila livet var jägmästare, numera befunne sig någonstades i Rheinland-Pfalz; han skulle söka taga reda på L:s adress.

Vidare omtalade Z., att en överste Piekenbrook[✓], som en tid varit adjutant hos det tyska underrättelseväsendets chef amiral Canaris, befann sig i Lefortovskaja i augusti 1945.

Bonn, p.t. Köln den 22 februari 1954.

K.A. Damgren

Helsingfors den 25 februari 1954.

HEMLIG

Strängt förtroligt.

Jarring/DS
1/3

a
Danielsson, f.k.
u. Jarring

exp. 1/3-54
ds.
5/3 T.H.

Broder,

Jag har någon gång förra året bett poliskommendören Gabri-
son i Helsingfors söka höra från Sovjetunionen återvändande fir-
nar angående eventuell kännedom om svenskar i Sovjet. När jag
i går råkade honom berättade han, att ingen av de cirka 60 nyss
återkomna finnarna, vilka här förhörts, hade sett eller hört
talas om någon svensk i ryska läger, eller fängelser. De för-
hörda, av vilka de flesta dömts för olovligt överskridande av
gränsen och en del varit här dömda eller efterforscade för brott
hade varit i en hel del olika läger, ofta bortåt Sibirien. De
utgjorde i huvudsak icke något vidare önskvärt klientel. Han
trodde dock knappast att de fått uppdrag att utföra i Finland.
Därtill användas nog andra personer.

Om någonting skulle komma fram vid ytterligare förhör
skulle jag få veta därom.

*Henrik Tengström
Sven Knappe*

*Jag tror inte vi behövs vara så ängsliga i detta sam-
manhang vid namnen Wallenbergarna. Gabrielson har
gärna friställt vad frågan gäller och han uttryckte sig i gin-
sa: Ingen av dem hade sett till eller hört om Wallenberg
eller någon annan svensk. Gabrielson är en*

Utrikesrådet G. Jarring,

Utrikesdepartementet.

*fruktlos person, väl bekant med
Helsing i Helsingfors.*

284

KUNGL.
SVENSKA BESKICKNINGEN

Wien den 25 februari 1954.

Strängt förtroligt och personligt.

Jarring/DS a HEMLIG
1/3 Danielsson, f.k.
u.Jarring

1/3-58
ds.

Herr Utrikesråd,

4

Åberopande meddelande i särskild ordning ber jag få meddela de av Eder önskade ytterligare detaljerna om Josef Horvath. Han är 165 cm lång, har oval ansiktsform, bruna ögon och mörkblont hår. Han är lätt identifierbar genom ett tefatsstort ärr på hjässan. Detta ärr täckes någorlunda av hår men kan lätt iakttagas framförallt av en längre person. Horvath uppgav sig ha fått detta ärr genom misshandel i fängelset och att han sedan fått hud transplanterad från vänstra låret för att läka såret. Jag fick den uppfattningen, att den i mitt tidigare P.M. omnämnde professor Neumann utfört denna operation. Horvath visade även ärrret på vänstra benet, varifrån den transplanterade huden tagits. Det var cirka 15 cm långt. Horvath gjorde ett allmänt nervöst intryck, kedjerökte till och med av mig tillhandahållna cigarrer och hans händer darrade ständigt.

Han uppgav sig tidvis ha fungerat som ungersk-tysk tolk i fängelset i Vac. Sina goda tyska kunskaper sade han sig ha förvärvat genom sin moder, vilken H. uppgav vara av tysk härstamning, ehuru hon är född i Tatabanya (Ungern) 1905. Som ogift hette hon Elisabeth Scheffer. H:s fader är född i Budapest 1903 och heter Lajos H. Från sina föräldrar har H. icke några som helst underrättelser sedan han arresterades.

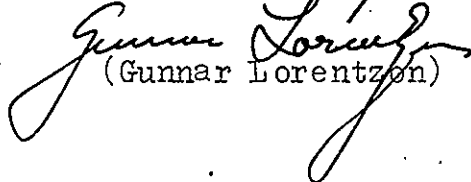
H. gjorde ett vaket och intelligent intryck och syntes vara vid tämligen god vigör trots alla de umbäranden, som han uppgav sig ha genomgått. Då såväl konsul Kalhorn,

Utrikesrådet G. Jarring,
Utrikesdepartementet.

vilken förde protokollet, som jag själv redan av konsul Atzwangers redogörelse voro relativt skeptiskt inställda till H:s redogörelse och provokatoriska avsikter icke kunde uteslutas, "förhördes" Horvath under "rutinmässiga" former. Vid förhöret frapperades jag främst av att H. sade sig ha lyckats taga sig över den ungersk-österrikiska gränsen krypande utefter järnvägen mellan Hegyeshalom och Nickelsdorf, en icke obetydlig fysisk prestation och ett mycket hasardartat företag, då gränsen här är mycket strängt bevakad. Vidare föreföll det underligt, att H. i fängelset kallat den förment Wallenberg för Gaul utan att ha blivit korrigerad. Härtill kommer att H., som i övrigt syntes ha ett starkt utvecklat sinne för detaljer, icke kunde lämna några ingående upplysningar om de samtal, som han uppgav sig ha fört med Wallenberg. Han sade sig icke kunna erinra sig detaljer från dessa samtal. På frågan, om han trodde, att övriga medfångar kände till, att det var Wallenberg eller över huvud taget en utlänning, som satt i den uppgivna cellen, sade han, att detta sannolikt icke var fallet, då fångarna aldrig nämndes vid namn utan gingo under nummerbeteckningar. Wallenbergs nummer kunde han icke erinra sig. Att han över huvud taget "kunnat kontrollera", att det var Wallenberg, som satt i cell nr 26, berodde på att han vid ett tillfälle i fängelsesjukhuset vid en sjukvisitation assisterat genom att taga fram de sjukas kort ur ett kortregister.

H:s adress är för närvarande Caritasherberge, Planinstrasse 81, Salzburg.

En redogörelse för mina intryck av Horvath skulle vara ofullständig, om den gäve intryck av att H. med säkerhet vore en skojare eller provokatör. I flera hänseenden verkade han mycket vederhäftig och det patos, till vilket han emellanåt uppeldade sig, var - om det icke var äkta - synnerligen välspelat. Om jag icke själv fått det intrycket, att W. med viss sannolikhet spårats till en helt annan plats, skulle säkerligen H:s redogörelse verkat vederhäftig och mindre otrolig.

med utmärkt höjaktning

(Gunnar Lorentzon)

Rom den 26 februari 1954.

1 bil. Strängt förtroligt.Jarring/DS
1/3a + b HEMLIG
Danielsson f.k.
u.Jarring1/3-54
ds

Broder,

8

./. Närslutet ber jag få översända en av Bergensträhle uppgjord promemoria angående sitt samtal i dag med Transdafilò. Du anser måhända några punkter av T:s i promemorian återgivna utsägelser ofullständiga eller oklara - Bergensträhle är beredd att ånyo kontakta T. om så skulle erfordras. Det synes ej vara anledning antaga annat än att T. åter gärna och beredvilligt skall ställa sig till förfogande.

Jag hade även tillfälle träffa T., som för mig upprepade sin villighet att lämna oss alla de upplysningar, varav man å svensk sida kunde vara i behov. T. var en sympatisk man i 50-års åldern, som verkade vederhäftig.

Vad beträffar Odenigos bok "L' Albergo delle 24 Stagione" kan jag meddela, att T. nämnde, att manuskriptet till denna bok förelåg färdigt och att O. för närvarande låge i överläggningar med en förläggare om densammas publicering. På grund av det politiska läget i Italien vore det dock icke lätt att få en bok av ifrågavarande art utgiven. T. hade själv haft dåliga erfarenheter härav.

Dagens Nyheters härvarande korrespondent Hamrin har

Utrikesrådet G. Jarring,
Utrikesdepartementet.

även på fråga idag sagt, att, enligt vad han visste, hade O. ännu icke fått sin bok utgiven. O. hade med Hamrin diskuterat möjligheten att få boken utgiven i Sverige, men härav har det ännu icke blivit något, liksom ej heller med en tänkt publicering i Tyskland. Hamrin hade ögnat igenom manuskriptet, som vore en "tjock lunta".

Slutligen må tilläggas, att T. omtalade, att de Mohr för närvarande är pressattaché vid italienska ambassaden i Madrid.

Min tillfrågade
Julian Dech

Strängt förtroligt.

P.M.

angående samtal med d:r Franco Trandafilo.

Sedan jag för några dagar sedan skriftligen bett den italienske journalisten D:r Franco Trandafilo ringa mig för överenskommelse om ett sammanträffande, telefonerade han mig igår och besökte mig å beskickningen idag. H beklagade livligt, att han på grund av sjukdom icke varit i tillfälle att låta höra av sig tidigare.

T. omtalade, att han för närvarande var anställd i Presidenza del Consiglio å dess radioavdelning samt därjämte verksam såsom journalist i tidningen "Il Tempo".

Jag fick under vårt samtal knappast anledning att ställa några ledfrågor till T., som själv förde in detta på sin vistelse i Sovjetunionen - hans sjukdom vore en svit av umbärandena under denna, sade han. T. berättade något om sina ryska upplevelser, och när han talade om sin vistelse i Lefortovskaja-fängelset, där han vistades 6 september 1944 - april 1950 (cell no 115), frågade jag honom, om han hört omtalas, att det fanns någon svensk där.

T. sade då: "Nej, där hörde jag aldrig talas om, att det skulle vara någon svensk där. Jag har vidare själv aldrig sammanträffat med någon svensk i de ryska

fängelserna, men jag kan berätta något märkvärdigt för Er - jag har redan tidigare berättat det för en svensk journalist, det var för ett år sedan". (Namnet å denne erinrade sig T. icke). T. berättade så, att han i april 1950 i fängelset Butiskaja delat cell med bl.a. en norrmann (N.), som var rödhårig och hade rött skägg. N. hade berättat för T., att N. 1944 tjänstgjort i Budapest på svenska legationen, där N. varit sysselsatt med att utställa identitetskort för judar. Även italienska antifascister hade fått dylika kort och N. nämnde namnet på en person (direktören för det italienska institutet i Budapest), som fått ett dylikt kort. Denna uppgift hade T. kunnat verifiera, vilket T. ansåg vara ett bevis för att N. talade sanning. Även vitryssar hade fått identitetskort.

N. berättade vidare, att en av hans kolleger å svenska legationen i Budapest, som var överordnad till N., tagits av ryska polisen i Budapest. När ryssarna kommo till Budapest, hade denne svensk öppet förklarat vem han var och vad han höll på med. Ryssarna hade till en början lämnat svensken ifred, men en vacker dag togs han av polisen. Detta skedde utanför legationen, när svensken satt i en bil. Svensken hade blivit inspärrad, men lyckats rymma och sedan gömt sig hos en kvinnlig vän. Några dagar senare hade polisen emellertid ånyo fått tag på svensken och fört honom till Sovjetunionen.

På fråga vad denne norske uppgiftslämnare hette svarade T., att han hade ett typiskt norskt namn, Johansen eller dylikt. T. mindes ej exakt namnet men sade att N. icke var karriärdiplomat utan tillfälligt anställd på legationen på grund av sina språkkunskaper, bl.a. i ryska, som han talade flytande. N. tillhörde en ansedd norsk familj, som va-

rit bosatt i England och i Paris. Familjen hade tjänat en förmögenhet genom grosshandelsaffärer. N. hade fått livsmedelspaket i fängelset. T. hade därför vid ett partillfällen hyst misstanke, att han var en rysk provokatör.

T. berättade vidare följande:

Ifrågavarande svensk hade varit i Lefortskaja men i april 1950 fördes han därifrån till Butiskaja. Transporte till sistnämnda fängelse hade skett i samma veva som T. själv flyttades från Lefortovskaja till Butiskaja. T. hade ej själv sett svensken å någotdera stället eller under transporten, men norrmannen visste med bestämdhet att svensken varit med om ifrågavarande förflyttning. T. visste ej varpå han grundade detta sitt påstående.

På fråga vilka cellkamraterna i Butiskaja voro, sade T., att han delat cell - förutom med ovannämnda norrmannan - med den bulgariske ingenjören Sciopow och en ungersk handelsattaché i Sofia, vars namn T. ej kunde erinra sig.

T. hade ej träffat norrmannen förrän de sammanfördes i Butiskaja. Norrmannen och ungraren infördes i samma cell som T. och Sciopow hade. T. och Sciopow hade kommit till cellen på eftermiddagen, norrmannen och ungraren infördes där på kvällen samma dag.

Sciopow hade varit överste vid de bulgariska ingenjörstrupperna och hade erhållit sin utbildning i Italien. T. nämnde, att Sciopow, som talade flytande italienska, var intim vän med Hollands honorärkonsul i Turin. Nämnde konsul kunde, om han alltjämt funnes i livet, säkert lämna uppgifter om var Sciopow nu befunno sig och om hur han hade det. Konsulns namn kände ej T. till.

Nämnda fyra cellkamrater hade ofta inbördes utförligt diskuterat sina upplevelser. Det var under dessa berättelsestunder (i april 1950), som T. av norrmannen fått höra om svensken. T. upprepade, att han icke tidigare

hört talas om eller kände till svenskens fall, ej heller hade han tidigare träffat N.

Det var en överenskommelse, att därest någon av dem sluppe ut till yttervärlden, så skulle han rapportera allt vad han visste om andra fångar till sitt eller andra länders myndigheter för vederbörande familjers underrättande. Enligt denna överenskommelse hade T. efter sin frigörelse underättat norrmannens familj om vad han visste om denne.

T. hade ej hört av Sciopow sedan T. lämnade Ryssland, ej heller något från N. eller ungraren.

Jag tog så upp fråga nr 3 beträffande T:s samtal med de Mohr. T. omtalade då, att samtliga medlemmar av den grupp, som frigavs hösten 1950, under tre månader varit inspärrade i ett ryskt läger i Wiener Neustadt innan de repatrierades. Förutom T. hade även de Mohr varit där. Här hade samtliga deltagare för varandra berättat om sina upplevelser och T. hade säkerligen då för de Mohr även nämnt vad norrmannen berättat om svensken. T. kunde ej minnas, att de Mohr under dessa samtal nämnt något om en svensk. Detta utbyte av informationer ägde rum i oktober 1950, innan T. och de M. kommo till Italien och således innan någon av dem hade kontakt med svenska representanter.

När jag härefter frågade T. om hans sammanträffande med en person som hette Henry Thomsen (fråga 5) erinrade sig T. att ovannämnde norrman bar detta namn.

Namnet Wallenberg nämndes ej alls under vårt samtal. T. talade om "le pauvre suédois".

Samtalet fördes på franska, som T. behärskade utomordentligt väl.

Rom den 26 februari 1954.

CS

Reservation för stavning av fängelsenamnet Butiskaja.